

**Instytut Gospodarki
Surowcami Mineralnymi
i Energią**
Polskiej Akademii Nauk

Raport 2022

Górnictwo węgla kamiennego w Polsce

Kraków 2023

**Instytut Gospodarki
Surowcami Mineralnymi
i Energią**
Polskiej Akademii Nauk

Raport opracowany pod kierunkiem dr inż. Jerzego Kickiego
przez zespół Pracowni Pozyskiwania Surowców Mineralnych
oraz Pracowni Ekonomiki i Badań Rynku Paliwowo-Energetycznego.

Zespół Autorski

dr inż. Jerzy Kicki

prof. dr hab. inż. Eugeniusz J. Sobczyk
dr hab. inż. Zbigniew Grudziński, prof. Instytutu
dr hab. inż. Michał Kopacz, prof. Instytutu
dr hab. inż. Katarzyna Stala-Szlugaj, prof. Instytutu
dr inż. Urszula Ozga-Blaschke
dr inż. Jacek Jarosz

dr inż. Piotr Olczak
dr inż. Dominik Galica
mgr inż. Jarosław Kulpa
mgr inż. Leszek Malinowski
mgr inż. Sylwester Kaczmarzewski

**Instytut Gospodarki
Surowcami Mineralnymi
i Energią**
Polskiej Akademii Nauk

Przedłożony raport *Górnictwo węgla kamiennego w Polsce 2022* jest efektem agregacji danych statystycznych oraz badań własnych prowadzonych w Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN.

Raport koncentruje się na danych ostatnich kilku lat (od roku 2014 był realizowany w nieco krótszej wersji) w Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, ale sięga też do danych historycznych.

**Instytut Gospodarki
Surowcami Mineralnymi
i Energią**
Polskiej Akademii Nauk

Raport zawiera dane obrazujące: stan prawny obejmujący obszar pozyskiwania koncesji na prowadzenie działalności wydobywczej, bazę zasobową kopalń węgla kamiennego według polskiej klasyfikacji i powszechnie akceptowanego na świecie JORC Code, stan techniki i technologii eksploatacji złóż oraz uwarunkowania geologiczno-górnictwa jej prowadzenia, stan bezpieczeństwa pracy, a także nakłady, koszty oraz wyniki ekonomiczne górnictwa węgla kamiennego i prezentuje jego rolę w gospodarce Polski. Część przedstawionych danych została odniesiona do działalności górniczej na świecie.

**Instytut Gospodarki
Surowcami Mineralnymi
i Energią**
Polskiej Akademii Nauk

Zastrzeżenie

Raport wykorzystuje dane statystyczne dostępne publicznie GUS, CIRE oraz dane z Agencji Rozwoju Przemysłu przeanalizowane specjalnie na potrzeby poniższego raportu.

Prezentacja raportu jest dostępna na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 3.0 Polska \(CC BY-SA 3.0 PL\)](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/).

1. Cele Raportu
2. Raporty i opracowania o górnictwie węgla kamiennego w Polsce w latach 2014-2023
3. Uwarunkowania formalnoprawne prowadzenia działalności geologiczno-górnicznej – niektóre aspekty
4. Zasoby węgla kamiennego - gospodarka zasobami złóż węgla kamiennego
5. Technika i technologia eksploatacji złóż węgla kamiennego
6. Zagrożenia naturalne w górnictwie podziemnym
7. Stan bezpieczeństwa pracy w górnictwie węgla kamiennego w Polsce
8. Nakłady i koszty w górnictwie węgla kamiennego
9. Rynek węgla kamiennego w Polsce
10. Rola węgla kamiennego w gospodarce
11. Działalność górnictwa węgla kamiennego a środowisko
12. Podsumowanie

1. Cele raportu

7 /145

- ⚡ Prezentacja branży, która odgrywa ważną rolę w polskiej gospodarce i jest strategiczną dla obrazu i perspektyw polskiej energetyki,
- ⚡ raport tak sporządzony jest rozumiany przez autorów jako sposób informowania społeczeństwa o działalności górnictwa wpisujący się w pojęcie otwartego dostępu do wiedzy jaki ma być głównym atrybutem społeczeństwa XXI wieku,
- ⚡ źródło informacji o problemach górnictwa węgla kamiennego dziś i w dłuższym horyzoncie czasu,
- ⚡ raport jako utrwalone w świadomości jego czytelników źródło rzetelnej informacji i zbiór faktów decydujących o rezultatach jego działalności.

2. Raporty i opracowania o górnictwie węgla kamiennego w Polsce w latach 2014-2023

8 /145

✂ **Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych**

Bukowski M., Maśnicki J., Śniegocki A., Trzeciakowski R., [Polski węgiel Quo Vadis? Perspektywy rozwoju górnictwa węgla kamiennego w Polsce](#), Warszawa 2014.

✂ **Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych**

Bukowski M., Śniegocki A., [Ukryty rachunek za węgiel. Analiza wsparcia gospodarczego dla energetyki węglowej oraz górnictwa w Polsce](#), Warszawa 2014.

✂ **Forum Obywatelskiego Rozwoju**

Guzera H., [Problemy Kompani Węglowej przykładem społecznych kosztów odkładania reform.](#), Nr. 14/2014, Warszawa 2014.

✂ **Wydawnictwo Krytyki Politycznej**

Bendyk E., Papajak U., Popkiewicz M., Sutowski M., *Polski węgiel*, Warszawa 2015.

✂ **WiseEuropa**

Bukowski M., Siedlecka U., Śniegocki A.: [Zapaść, czy fuzja z energetyką uratuje polskie górnictwo?](#), Warszawa 2016.

✂ **Najwyższa Izba Kontroli**

[Funkcjonowanie górnictwa węgla kamiennego w latach 2007-2015 na tle założeń programu rządowego](#), Warszawa 2017.

✂ **WiseEuropa**

Siedlecka U., Śniegocki A., Wetmańska Z., [Ukryty rachunek za węgiel 2017, Wsparcie górnictwa i energetyki węglowej w Polsce - wczoraj, dziś i jutro](#), Warszawa 2017.

✂ **Instytut Badań Strukturalnych**

Antosiewicz M., Baran J., Lewandowski P., Szpor A., Witajewski-Baltvilks J. [Transformacja Górnictwa w ambitnym scenariuszu dekarbonizacji w Polsce – skutki dla rynku pracy](#), Warszawa 2018.

✂ **Instytut Jagielloński**

Laskowski A., Stępiński P., pod opieką naukową prof. A. Jasińskiego, [Czy węgiel ma przyszłość?](#), Warszawa 2019.

Raporty i opracowania o górnictwie węgla kamiennego w Polsce w latach 2014-2023

10 / 145

✂ **Agencja Rozwoju Przemysłu**

[Polskie górnictwo węgla kamiennego](#), Katowice luty 2020.

✂ **Instytut Badań Strukturalnych**

[Zatrudnienie w górnictwie węgla kamiennego w Zagłębiu Górnośląskim](#), Warszawa wrzesień 2020.

✂ **Polski Instytut Ekonomiczny**

[Wskaźnik Wrażliwości Regionów Górniczych na transformację energetyczną](#), Warszawa grudzień 2020.

✂ **Instytut Badań Strukturalnych**

[Dekarbonizacja i zatrudnienie w górnictwie węgla kamiennego w Polsce](#), Warszawa styczeń 2021.

✂ **Ministerstwo Aktywów Państwowych**

[Raport podsumowujący interwencyjny import i dystrybucję węgla kamiennego w sezonie grzewczym 2022/2023](#), Warszawa kwiecień 2023.

3. Uwarunkowania formalnoprawne prowadzenia działalności górniczo-geologicznej – niektóre aspekty

Uwarunkowania formalnoprawne prowadzenia działalności geologiczno-górnictwa – niektóre aspekty

12 / 145

Celem polityki Państwa w stosunku do sektora górnictwa węgla kamiennego jest racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tak aby zasoby te służyły kolejnym pokoleniom Polaków.

Zasady i warunki racjonalnego gospodarowania zasobami złóż kopalin, a tym samym wykonywania prac geologicznych, wydobywania kopalin ze złóż oraz ochrony złóż kopalin, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopalin, zawarte zostały w art. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – *Prawa geologicznego i górnictwa*.

Na prowadzenie działalności w przedsiębiorstwie górnictwa wpływa wiele różnorodnych uwarunkowań o charakterze prawnym, politycznym, społecznym i ekonomicznym.

Uwarunkowania formalnoprawne prowadzenia działalności geologiczno-górnicznej – niektóre aspekty

13 /145

W niniejszym rozdziale przedstawiono zbiór dokumentów, jakie funkcjonują w procesie planowania w przedsiębiorstwie górniczym, także dokumenty związane z pozyskiwaniem koncesji (zarówno na poszukiwanie, rozpoznawanie złoża kopaliny, jak i na jego eksploatację).

Przedstawiono także ewolucję przepisów, które doprowadziły do aktualnego stanu formalnoprawnego działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce.

Podstawa prawna wydawania koncesji poszukiwawczych, rozpoznawczych i wydobywczych

14 /145

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2022 r., poz. 1072 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 lutego 2015 r. w sprawie wzorów druków informacji dotyczących opłat z zakresu przepisów Prawa geologicznego i górniczego
5. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących projektów zagospodarowania złóż

Podstawa prawna wydawania koncesji poszukiwawczych, rozpoznawczych i wydobywczych

15 / 145

6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
7. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej
8. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
9. Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 17 maja 2021 r. w sprawie stawek opłat na rok 2022 z zakresu przepisów Prawa geologicznego i górniczego
10. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego
11. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, którego celem szczegółowym jest *umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie.*

W związku z powyższym uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego Nr 2326/383/VI/2022 z dnia 21 grudnia 2022 r. przyjęto Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030. Jest to poszerzony dokument o charakterze strategicznym, który stanowił mandat negocjacyjny regionu w rozmowach z Komisją Europejską.

W dniu 5 grudnia 2022 roku Komisja Europejska przyjęła Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Decyzją Wykonawczą nr CCI 2021PL16FFPR012 wraz z programem Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, jako integralną część programu.

Szczegóły dotyczące TPST znajdują się na stronie poświęconej transformacji w województwie śląskim: transformacja.slaskie.pl

Zmiana ustawy Prawo geologiczne i górnictwo - projekt

17 / 145

25 października 2021 r. rozpoczęto proces legislacyjny dotyczący **zmiany ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze**. Projekt zmiany ustawy zawiera m.in. wprowadzenie do przepisów definicji ustawowej „złoża strategicznego”. Zgodnie z projektem nowelizacji złożem strategicznym jest złożo, które ze względu na jego znaczenie dla gospodarki lub bezpieczeństwa kraju podlega szczególnej ochronie prawnej.

Najistotniejsze planowane zmiany w przepisach P.g.g. dotyczące węgla kamiennego:

- art. 15 ust. 2 [prawo pierwszeństwa]

Uprawnienie, o którym mowa w ust. 1, wygasa z upływem 5 lat od dnia doręczenia decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną złoża kopaliny.

- art. 23 ust. 1b [opiniowanie projektu koncesji]

Udzielenie koncesji na działalność, o której mowa w art. 22 ust 1 pkt 1 i 2 wymaga opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

- art. 29 ust. 1 [odmowa udzielenia koncesji]

Jeżeli zamierzona działalność:

1) sprzeciwia się interesowi publicznemu, w szczególności wyrażonemu w dokumentach strategicznych, uchwalonych przez Radę Ministrów, określających politykę surowcową państwa, politykę klimatyczną lub politykę energetyczną, związanemu w szczególności z:

- a) bezpieczeństwem państwa, w tym bezpieczeństwem energetycznym, lub*
- b) interesem surowcowym państwa, lub*
- c) ochroną środowiska, w tym z racjonalną gospodarką złożami kopalin, lub*
- d) możliwością pozyskania środków finansowych na potrzeby realizacji transformacji energetycznej*

[...] – organ koncesyjny odmawia udzielenia koncesji.

Zmiana ustawy Prawo geologiczne i górnictwo - projekt

18 /145

W 2022 r. przeprowadzono uzgodnienia międzyresortowe, konsultacje publiczne oraz opiniowanie przez inne organy i jednostki projektu zmiany ustawy Prawo geologiczne i górnictwo oraz niektórych innych ustaw.

W wyniku powyższych działań projekt zmiany ustawy uległ kilkukrotnym zmianom.

W II kwartale 2023 r. planowane jest przekazanie uzgodnionej wersji projektu zmiany ustawy na Stały Komitet Rady Ministrów, następnie do Komisji Prawniczej, Rady Ministrów oraz Sejmu i Senatu. Planuje się, że zmiana ustawy zostanie przyjęta w III-IV kwartale 2023 r.

Prawo geologiczne i górnictwo – ujęcie historyczne

19 / 145

Dekret z dnia 6 maja 1953 r.

PRAWO GÓRNICZE

Data wejścia w życie: 1 grudnia 1953 r.

Data uchylenia: 1 września 1994 r.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r.

PRAWO GEOLOGICZNE I GÓRNICZE

Data wejścia w życie: 1 września 1994 r.

Data uchylenia: 1 stycznia 2012 r.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r.

PRAWO GEOLOGICZNE I GÓRNICZE

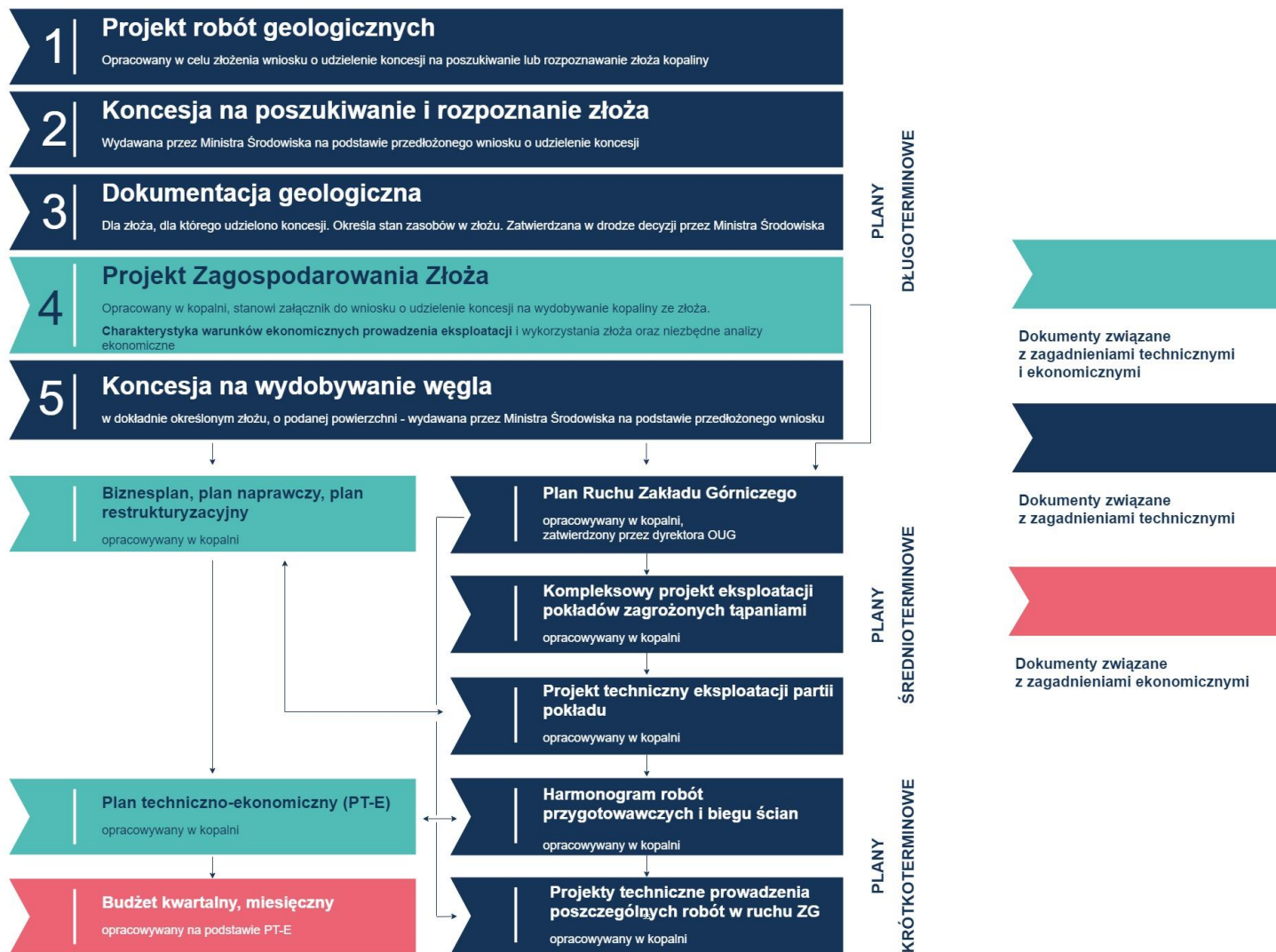
Data wejścia w życie: 1 stycznia 2012 r.

OBOWIĄZUJĄCY

Dokumenty w procesie planowania i prowadzenia podziemnej działalności górniczej

20 / 145

Terminy ważności koncesji na wydobycie dla złóż kopalń węgla kamiennego

21 /145

PG Silesia

Numer koncesji	Nazwa koncesji	Data udzielenia	Data obowiązywania
162/94	Silesia	1994-08-26	2044-08-31

Tauron Wydobycie

Numer koncesji	Nazwa koncesji	Data udzielenia	Data obowiązywania
12/2004	Brzeszcze	2004-09-23	2040-09-23
1/2017	Brzezinka 1	2017-01-04	2040-12-31
2/2013	Byczyna	2013-03-13	2040-12-31
1/2004	Dzieńkowice	2004-01-12	2022-12-31
4/2016	Janina	2016-05-31	2040-12-31
2/2018	Dąb	2018-07-13	2063-12-31
6/2016	Jaworzno	2016-12-09	2040-12-31
4/2012	Wisła I Wisła II	2012-08-03	2031-08-03

Terminy ważności koncesji na wydobycie dla złóż kopalń węgla kamiennego

22 /145

Polska Grupa Górnicza

Numer koncesji	Nazwa koncesji	Data udzielenia	Data obowiązywania
116/94	Bolesław Śmiały/Łaziska	1994-07-27	2040-12-31
5/2016	Chwałowice	2016-09-13	2049-12-31
125/94	Halemba	1994-08-18	2044-08-31
28/98	Halemba II	1998-10-09	2044-09-08
7/2012	Imielin-Południe	2012-12-14	2037-12-31
6/2018	Jankowice	2018-12-21	2049-12-31
7/2018	Marcel 1	2018-12-21	2046-12-31
135/94	Murcki	1994-08-26	2043-12-31
4/2010	Piast	2010-05-13	2040-12-31
122/94	Pokój	1994-08-12	2035-12-31
8/2018	Rydułtowy	2018-12-21	2043-12-31
59/94	Sośnica	1994-04-21	2042-12-31
136/94	Staszic	1994-08-26	2043-12-31
5/2020	Śmiłowice	2020-04-27	2045-12-31
134/94	Wesoła	1994-08-26	2043-08-31
131/94	Wieczorek	1994-08-22	2043-12-31
128/94	Wujek	1994-08-22	2035-12-31
13/95	Wujek-Stara Ligota	1995-05-29	2035-05-29
161/94	Zabrze-Bielszowice	1994-08-26	2044-08-31
163/94	Ziemowit	1994-08-26	2044-08-31

Terminy ważności koncesji na wydobywanie dla złóż kopalń węgla kamiennego

23 /145

LW Bogdanka

Numer koncesji	Nazwa koncesji	Data udzielenia	Data obowiązywania
5/2009	Bogdanka	2009-04-06	2031-12-31
3/2014	LZW-K-3	2014-06-17	2046-07-01
6/2017	Ostrów	2017-11-17	2065-12-31
10/2019	LZW - K-6 i K-7	2019-12-20	2046-12-31

Jastrzębska Spółka Węglowa

Numer koncesji	Nazwa koncesji	Data udzielenia	Data obowiązywania
1/2019	Jas-Mos 1	2019-02-06	2025-12-31
7/2009	Borynia	2009-10-27	2025-12-31
13/94	Budryk	1994-03-21	2043-12-31
15/2008	Bzie-Dębina 2 Zachód	2008-12-01	2042-12-31
2/2019	Bzie-Dębina 1 Zachód	2019-05-03	2051-12-31
3/2005	Chudów - Paniowy 1	2005-04-18	2044-12-31
60/94	Knurów	1994-04-21	2044-04-15
3/2012	Pawłowice	2012-06-21	2051-12-31
4/2019	Szczygłowice	2019-08-30 (2020-01-01)	2040-12-31
5/2010	Zofiówka	2010-05-14	2042-12-31
5/2019	Pniówek	2019-11-08 (2020-01-01)	2051-12-31

Terminy ważności koncesji na wydobycie dla złóż kopalń węgla kamiennego

24 /145

Pozostałe kopalnie

Numer koncesji	Nazwa koncesji	Data udzielenia	Data obowiązywania
1/2013	Bobrek-Miechowice 1	2013-03-07	2050-12-31
2/2015	Bytom I-1	2015-04-16	2043-12-31
38/99	Bytom III	1999-09-01	2026-09-01
8/2008	Dębieńsko	2008-06-21	2048-06-21
7/2008	Jadwiga	2008-06-18	2023-12-31
2/2013	Krupiński	2013-03-22	2030-12-31
115/94	Makoszowy	1994-07-27	2043-12-31
1/2018	Heddi II	2018-04-26	2025-12-31
6/2019	Bobrek-Miechowice 2	2019-11-08	2023-12-31
6/2020	Brzezinka 3	2020-11-19	2055-12-14

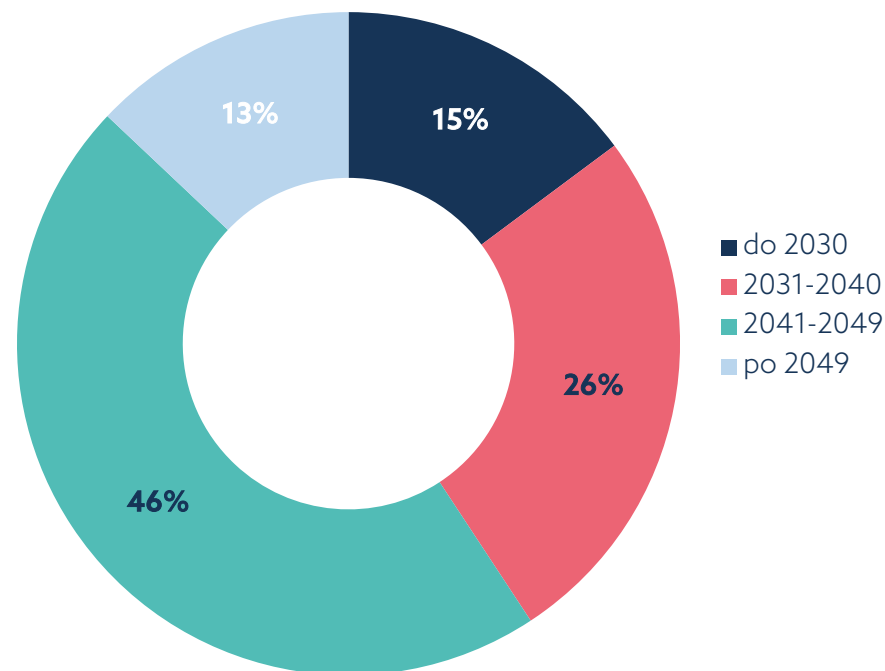
Terminy ważności koncesji na wydobycie dla złóż kopalń węgla kamiennego

25 /145

Termin ważności niemalże 60% aktualnie obowiązujących koncesji na wydobywanie węgla kamiennego upływa w latach 2041-2065. Najdłużej obowiązującą koncesją wydobywczą na tą kopalnię jest koncesja na złożę „Ostrów” udzielona na rzecz LW Bogdanka S.A. (31.12.2065) oraz koncesja na złożę „Dąb” udzielona na rzecz Tauron Wydobycie (31.12.2063).

W latach 2031-2040 upłynie termin ważności dla 26% wszystkich aktualnie obowiązujących koncesji. Najkrótszy termin obowiązywania, do 2030 roku, posiada 15% aktualnych koncesji.

W związku z wprowadzaną polityką klimatyczną w Polsce oraz w całej Unii Europejskiej, należy się spodziewać, że nowe koncesje na wydobywanie węgla kamiennego nie będą udzielane, a co za tym idzie, nowe kopalnie nie będą powstawały.

4. Zasoby węgla kamiennego - gospodarka zasobami złóż węgla kamiennego

Stosowana w Polsce klasyfikacja zasobów oparta jest na dwóch zespołach kryteriów określających:

1. Stopień rozpoznania złoża,
2. Ocenę użyteczności gospodarczej zasobów.

Podstawą dla oceny stopnia rozpoznania złoża są:

- zakres wykonanych badań (określony zwłaszcza przez zagęszczenie punktów, w których uzyskano informację o złożu - otworów rozpoznawczych, badań geofizycznych, odślonień);
- wymagania w sprawie interpretacji budowy złoża, opróbowania, rozpoznania warunków geologicznych eksploatacji,
- ocena możliwego błędu oszacowania zasobów.

Wyróżniane są kategorie poznania złoża: **D, C2, C1, B i A.**

W systemie polskim, mającym charakter hierarchiczny, całość zasobów kopaliny oceniana jest na podstawie określonych kryteriów definiujących granice złoża, dotyczących jego miąższości, głębokości występowania i jakości kopaliny oraz danych uzyskanych z otworów badawczych, wyrobisk górniczych, odśnieżeń powierzchniowych, a także na podstawie badań geofizycznych. Określane są one tradycyjnie jako „bilansowe”. Określane są one na podstawie „kryteriów definiujących złożę” - zespołu parametrów służących do określenia granic nagromadzenia kopaliny, której eksploatacja może być uzasadniona.

W obrębie zasobów bilansowych (na podstawie kryteriów technicznych i ekonomicznych) wydziela się **zasoby przemysłowe** przeznaczone do technicznie możliwej i uzasadnionej ekonomicznie eksploatacji. Pozostałą część stanowią zasoby **nieprzemysłowe** (nieprzeznaczone do wydobycia).

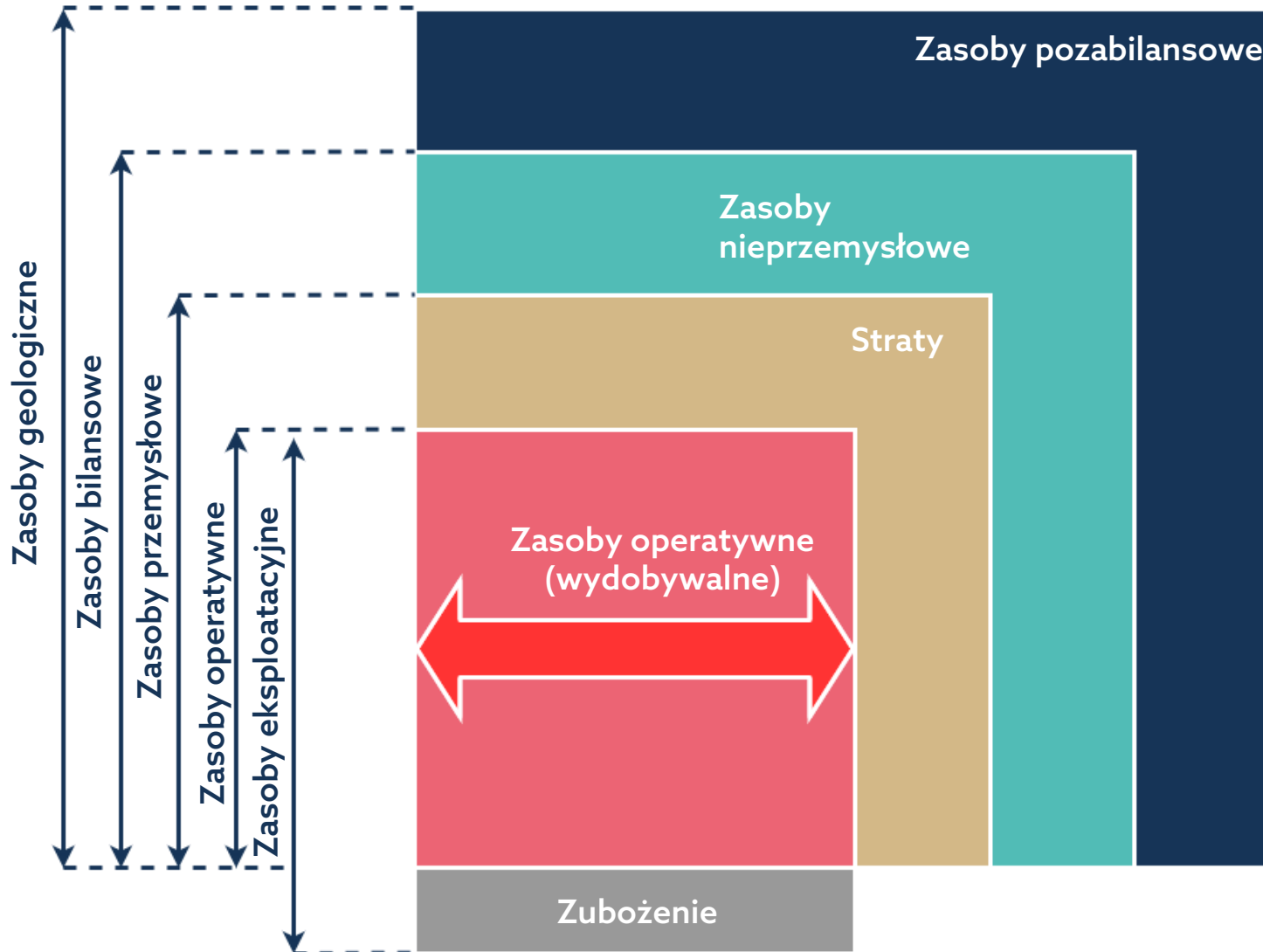
Na bazie zasobów przemysłowych w złożach kopalin stałych określa się zasoby **operatywne**, czyli wielkość zasobów, które mogą być wydobyte (po uwzględnieniu przewidywanych strat). W uzasadnionych przypadkach na potrzeby zakładów górniczych określa się zasoby **eksploatacyjne**, przewidziane do wydobycia z uwzględnieniem strat i zubożenia kopaliny.

Wyniki rozpoznania złoża i oszacowanie jego zasobów geologicznych (bilansowych) są przedstawiane w dokumentacji geologicznej złoża (DG), sporządzonej w formie określonej przez przepisy Prawa geologicznego i górniczego i przedkładanej do akceptacji organów państwowej administracji geologicznej (w przypadku złóż kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa - Ministerstwo Środowiska). Zamierzenia dotyczące eksploatacji złoża i oszacowanie zasobów przemysłowych i operatywnych prezentowane są w projekcie zagospodarowania złoża (PZZ), który stanowi podstawę udzielenia koncesji na wydobywanie kopaliny z tego złoża. Z założenia przyjmuje się, że dla opracowania projektu zagospodarowania złoża powinno być ono rozpoznane przynajmniej w kategorii C1.

Polska klasyfikacja zasobów

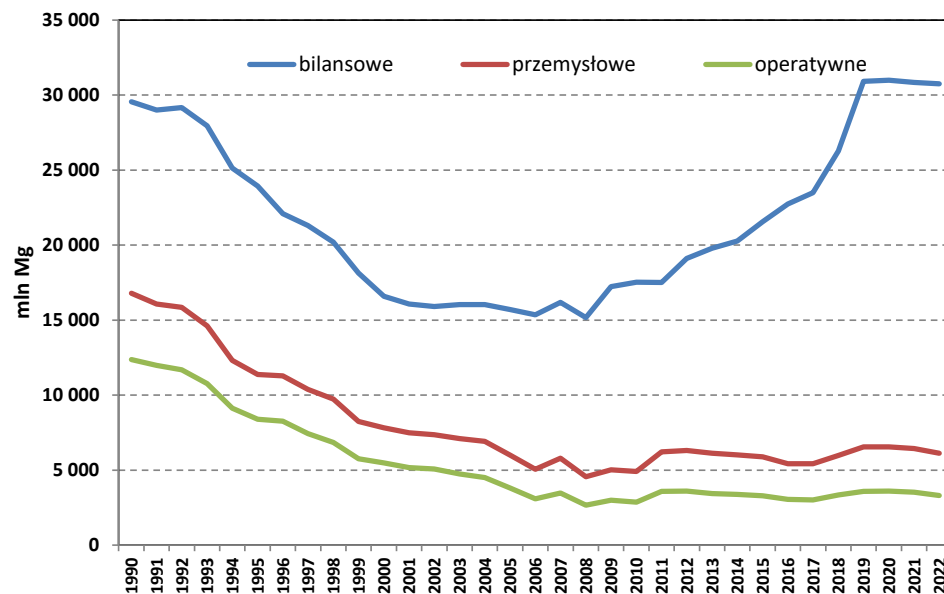
Stan zasobów węgla kamiennego w Polsce

31 / 145

Udokumentowane zasoby węgla kamiennego w Polsce (stan na 31.12.2022 r.)

Zagłębie węglowe	Zasoby bilansowe [mln Mg]	Zasoby przemysłowe [mln Mg]
Górnośląskie		
ogółem	51 728	3 826
w tym złoża zagospodarowane	25 055	3 492
Dolnośląskie		
ogółem	442	0,32
w tym złoża zagospodarowane	-	-
Lubelskie		
ogółem	12 447	440
w tym złoża zagospodarowane	2 773	440
Razem		
ogółem	64 616	4 266
w tym złoża zagospodarowane	27 828	3 932

Zmiany zasobów węgla kamiennego w złożach kopalń czynnych

Aktualna wielkość bazy zasobowej węgla kamiennego w Polsce jest konsekwencją zmian w ocenie zasobów złóż kopalń czynnych, wynikających z wdrażania zasad gospodarki rynkowej i wskutek kolejnych działań restrukturyzacyjnych.

Bardzo ważnym elementem procesu restrukturyzacji była weryfikacja bazy zasobowej w kopalniach czynnych, zmierzająca do przystosowania jej do wymogów ekonomicznych i formalnoprawnych gospodarki rynkowej. Ta weryfikacja zasobów, choć była determinowana poprawą efektywności produkcji węgla, nie wpłynęła znacząco na rentowność kopalń, lecz uszczupliła zasoby przewidziane do wydobycia, skracając przez to żywotność poziomów, rejonów eksploatacyjnych i całych kopalń.

Zmiany te wymusiły przede wszystkim:

- ✘ inne podejście w stosunku do oceny gospodarczej zasobów, tak w kopalniach czynnych, jak i w złożach niezagospodarowanych,
- ✘ likwidację kopalń uznanych za trwale nierentowne,
- ✘ dążenie do rentowności pozostałych kopalń przede wszystkim poprzez wzrost koncentracji wydobycia.

W okresie od roku 1990 do 2022 stan zasobów bilansowych zwiększył się o 1,18 mld Mg. Zanotowany przyrost zasobów w roku 2018 o 2,9 mld Mg wynika przede wszystkim z zatwierdzenia nowych dodatków do dokumentacji geologicznych. W okresie ostatnich dwudziestu lat ubyło aż 10,7 mld Mg zasobów przemysłowych. Te zmiany tylko w nieznacznym stopniu powodowane były eksploatacją. W tym czasie wydobyto łącznie 2 890 mln Mg węgla. Oznacza to, że stan zasobów przemysłowych zmniejszył się o 73% w stosunku do stanu wyjściowego, z powodów innych niż eksploatacja, a głównie w wyniku działań wymuszonych wdrażaniem zasad gospodarki rynkowej i mających na celu dostosowanie górnictwa węgla kamiennego do nowych warunków gospodarczych.

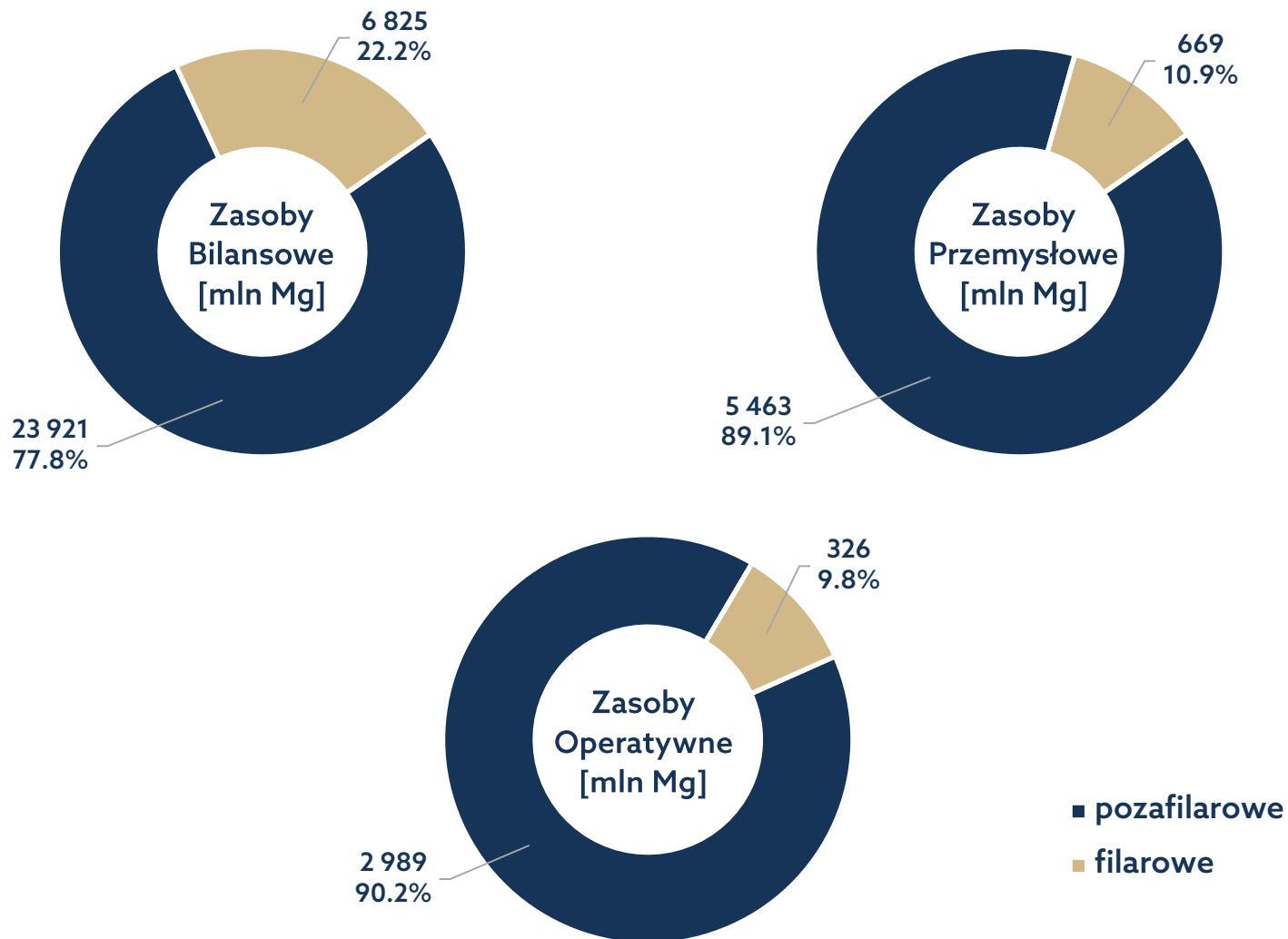
Przyrost zasobów bilansowych po roku 2001 wynika głównie z dwóch powodów:

1. rezygnacja z wyróżniania zasobów pozabilansowych grupy „b”, co spowodowało, że w nowych Dokumentacjach Geologicznych (DG), bądź dodatkach do DG zaliczane są do bilansowych, a w Projektach Zagospodarowania Złóż (PZZ) do nieprzemysłowych;
2. zmiana kryteriów bilansowości:
 - ✘ maksymalna głębokość dokumentowania 1250 m,
 - ✘ minimalna miąższość 0,6 m – dotychczasowe zasoby węgla, zaliczone do zasobów pozabilansowych, w nowych DG, bądź dodatkach do DG, zaliczane są do bilansowych.

Struktura zasobów węgla kamiennego w złożach zagospodarowanych [mln Mg, %] (dla całości złoża)

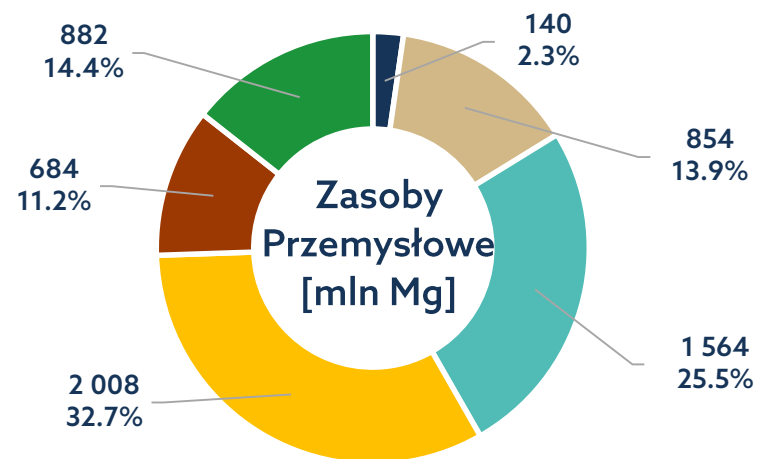
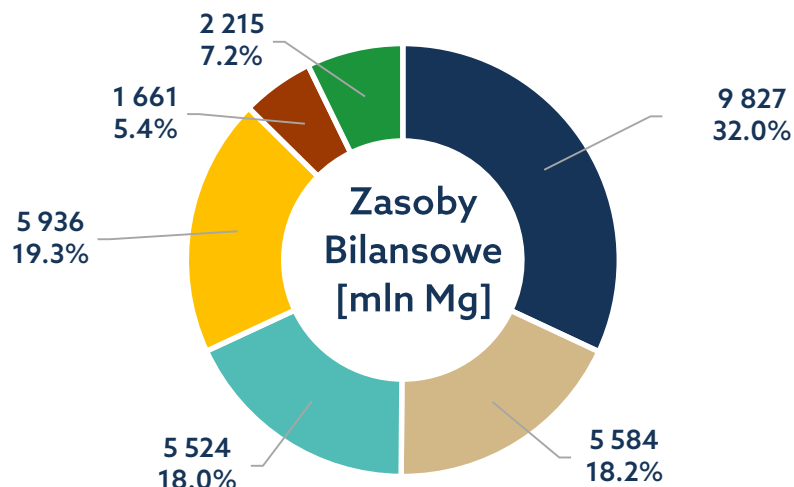
34 /145

Struktura zasobów bilansowych i przemysłowych wg grubości pokładu [mln Mg, %] (dla całości złoża)

35 / 145

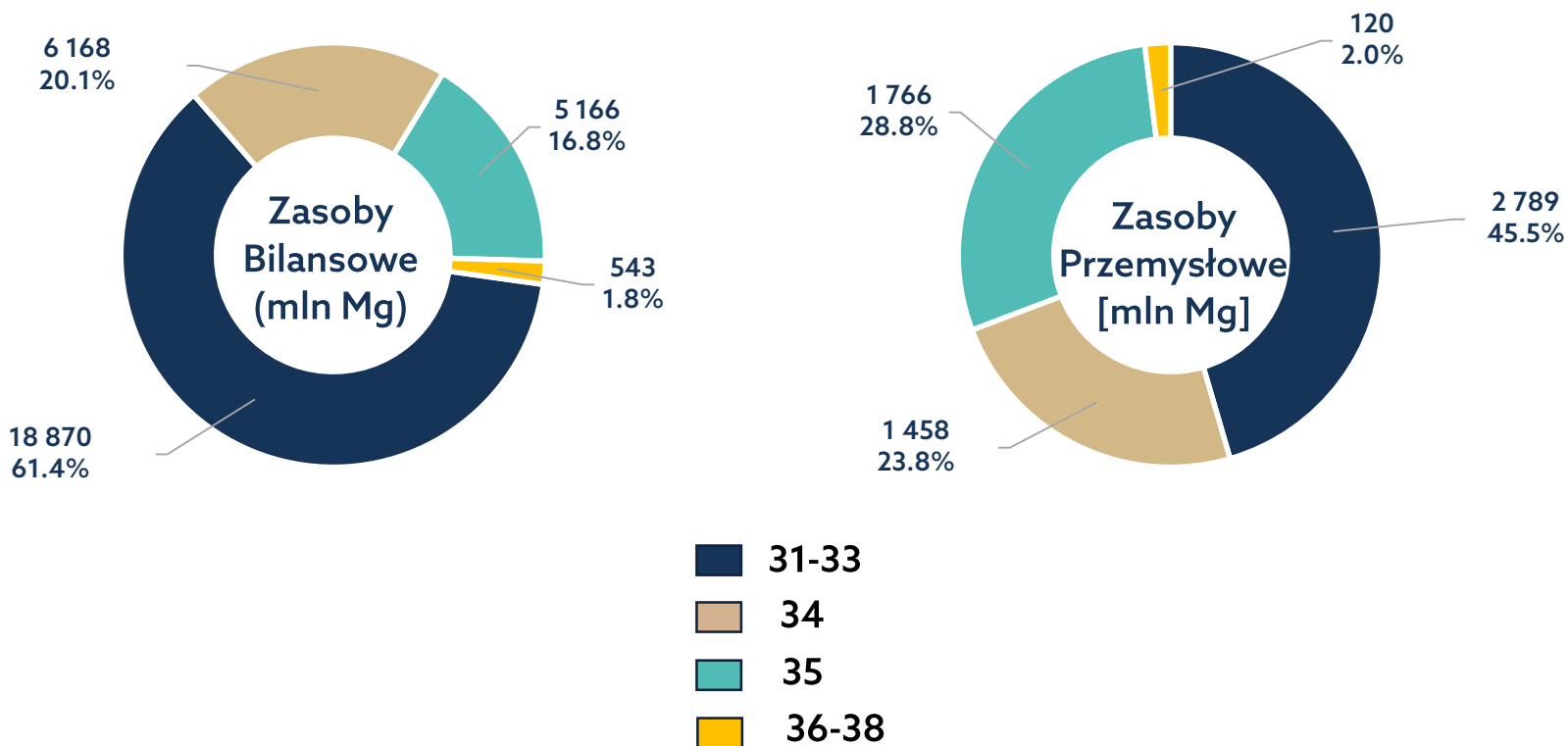

- do 120
- 121-150
- 151-200
- 201-350
- 351-450
- powyżej 450

Struktura zasobów bilansowych i przemysłowych wg typów węgla [mln Mg, %] (dla całości złoża)

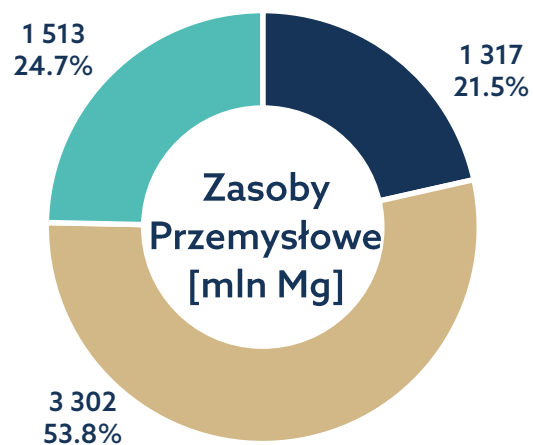
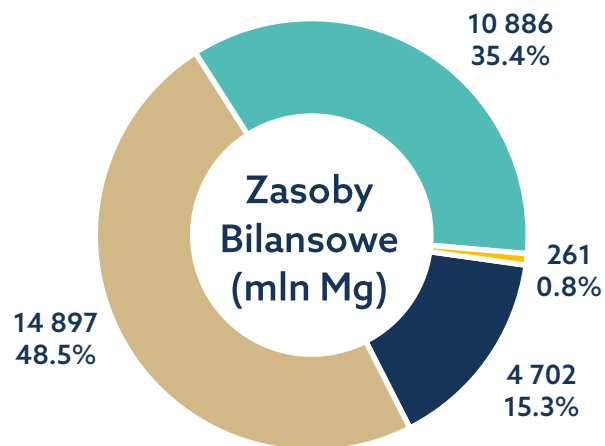
36 /145

Struktura zasobów bilansowych i przemysłowych wg kategorii rozpoznania [mln Mg, %] (dla całości złoża)

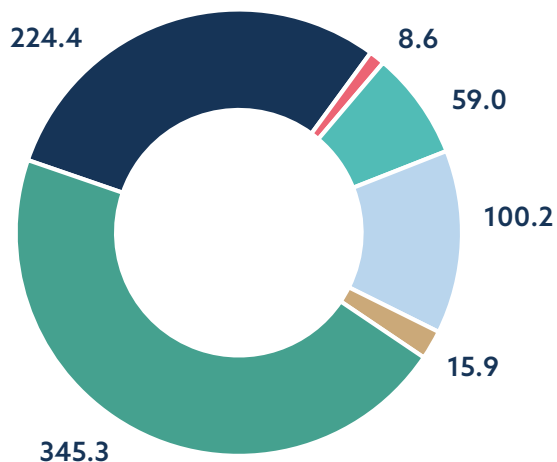
37 /145

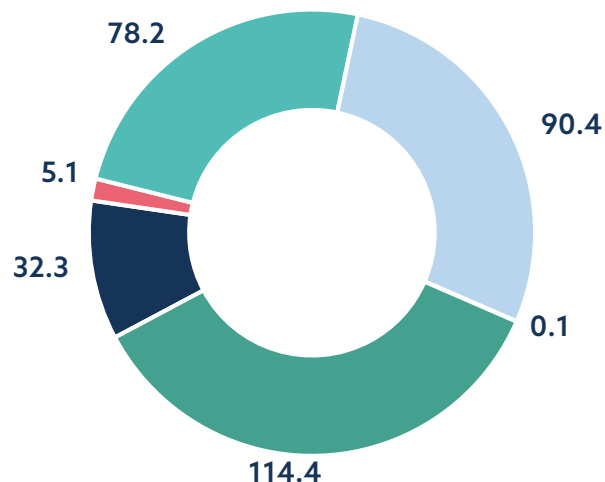

Światowe zasoby (*Proved Reserves*) węgla kopalnych na koniec 2020

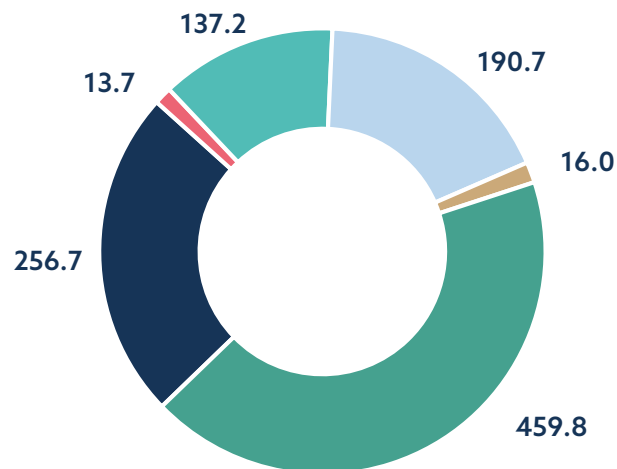
Węgiel kamienny i antracyt* [mld Mg]

Węgiel brunatny i lignit** [mld Mg]

Ogółem [mld Mg]

! - w obrębie Ameryki Północnej ujęty jest Meksyk, USA oraz Kanada

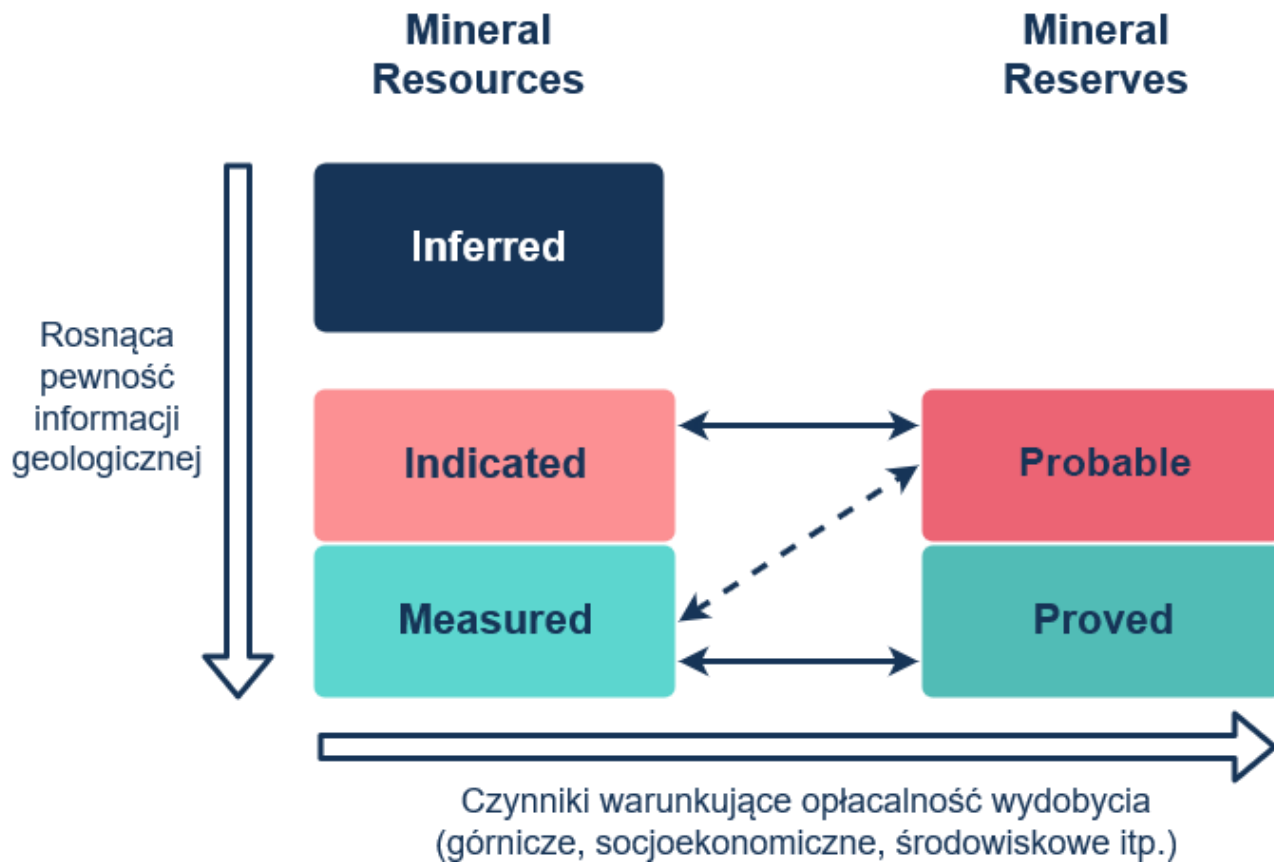
* - Węgiel bitumiczny i antracyt

** - Węgiel subbitumiczny i lignit

- Ameryka Północna
- Ameryka Środkowa i Południowa
- Europa
- Kraje WNP
- Bliski Wschód i Afryka
- Azja Południowo-Wschodnia i Oceania

System klasyfikacji zasobów w standardzie JORC Code

Harmonizacja klasyfikacji stosowanej w Polsce z klasyfikacją standardu JORC Code

40 /145

Do kategorii *Resources*, zgodnie z definicją JORC zaliczono zasoby całkowite w złożu, dla których istnieją zasadne perspektywy dla ekonomicznie uzasadnionej eksploatacji. Za podstawowe kryterium przyjęto średnią miąższość węgla w pokładach, która jest nie mniejsza niż 1,2 m. Jest to graniczna wartość parametru pokładu, przy której eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie uzasadniona.

Wyróżnione w systemie polskim zasoby operatywne odpowiadają z definicji pojęciu *Reserves* w standardzie kodeksu JORC, z zastrzeżeniem, że są to zasoby na terenie złóż objętych obecnie obowiązującymi koncesjami i mieszczą się w ramach okresu obowiązywania koncesji.

Wykazano także zasoby ewidencjonowane (geologiczne), które nie zostały objęte kwalifikacją przemysłowości. Odpowiadają one kategorii zasobów nieprzemysłowych wyróżnianych w systemie polskim, natomiast w standardzie JORC Code można je wykazać jedynie jako *Inventory Coal*, zgodnie z wytycznymi stosowania kodeksu JORC dla złóż węgla – *Australian Guidelines for Estimating and Reporting of Inventory Coal, Coal Resources and Coal Reserves 2012*.

Harmonizacja klasyfikacji stosowanej w Polsce z klasyfikacją standardu JORC Code

41 /145

Harmonizacja klasyfikacji stosowanej w Polsce ze standardem JORC Code

Rodzaje zasobów	
Klasyfikacja polska	JORC Code
Zasoby ewidencjonowane (geologiczne) Zasoby w złożach nieobjętych kwalifikacją przemysłowości	<i>Exploration Results</i>
Zasoby nieprzemysłowe	W złożach węgla <i>Inventory Coal</i>
Zasoby przemysłowe (przewidywane)	<i>Resources</i>
Zasoby operatywne	<i>Reserves</i>

Klasyfikacja stopnia rozpoznania zasobów

Klasyfikacja polska	JORC Code	
	<i>Resources</i>	<i>Reserves</i>
Kategoria rozpoznania D, C2	<i>Inferred</i>	
C1 (ew. C2)	<i>Indicated</i>	<i>Probable</i>
A, B	<i>Measured</i>	<i>Proved</i>

Szacunkowe wartości Resources and Reserves w złożach kopalń czynnych według systemu JORC Code

42 /145

Inventory Coal (mln Mg) (Non JORC Categories)				Resources and Reserves (mln Mg)						
Measured	Indicated	Inferred	Total	Resources			Okres koncesji	Reserves		
				Measured	Indicated	Razem		Proved	Probable	Razem
3 384,0	11 595,0	9 634,0	24 613,0	1 318,0	4 815,0	6 133,0	w okresie obowiązania koncesji	508,0	1 322,0	1 830,0

Baza zasobowa złóż węgla kamiennego według standardu JORC Code

43 /145

Przedstawione zasady porównania polskiej klasyfikacji zasobów z systemem JORC Code posłużyły do weryfikacji wielkości zasobów w czynnych kopalniach węgla kamiennego w Polsce.

W analizie uwzględniono kopalnie Polskiej Grupy Górniczej SA, Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA, Tauron Wydobycie SA oraz LW Bogdanka SA.

Zasoby węgla w kopalniach czynnych uwzględniają pokłady przeznaczone do eksploatacji w okresie obowiązywania aktualnych koncesji (*Reserves*) oraz zaplanowane do wydobycia w okresie obowiązywania przyszłych koncesji (*Resources*).

Stosowanie międzynarodowej standaryzacji klasyfikacji zasobów kopalin oraz unifikacji raportowania wyników prac geologicznych wynika z wymagań, które stawiane są przez międzynarodowe instytucje finansowe (banki, giełdy, fundusze) w zakresie raportowania wyników prac geologicznych oraz wykonalności i oceny ekonomicznej projektów górniczych dla potrzeb ich finansowania.

W dalszym ciągu nie ma stosownych rozporządzeń dotyczących harmonizacji klasyfikacji stosowanej w Polsce z klasyfikacją JORC Code. Rodzi to wiele różnych konsekwencji.

Baza zasobowa złóż węgla kamiennego według standardu JORC Code

44 /145

Celem tej standaryzacji jest umożliwienie porównania wartości ekonomicznej zasobów złoża kopaliny według jednolitych zasad i traktowania zasobów kopaliny, jako składnika aktywów przedsiębiorstw górniczych.

Wielkość zasobów wydobywalnych ma podstawowe znaczenie dla międzynarodowych instytucji finansujących projekty górnicze, gdyż instytucje te jako składnik aktywów przedsiębiorstw górniczych traktują wyłącznie zasoby wydobywalne.

W związku z powyższym, zgodnie z wymogami JORC Code wykazuje się realistyczną i aktualną część zasobów, której wydobyć jest możliwe technicznie, na podstawie planów i harmonogramów wydobywania i opłacalne ekonomicznie, przy przyjęciu uzasadnionych założeń finansowych.

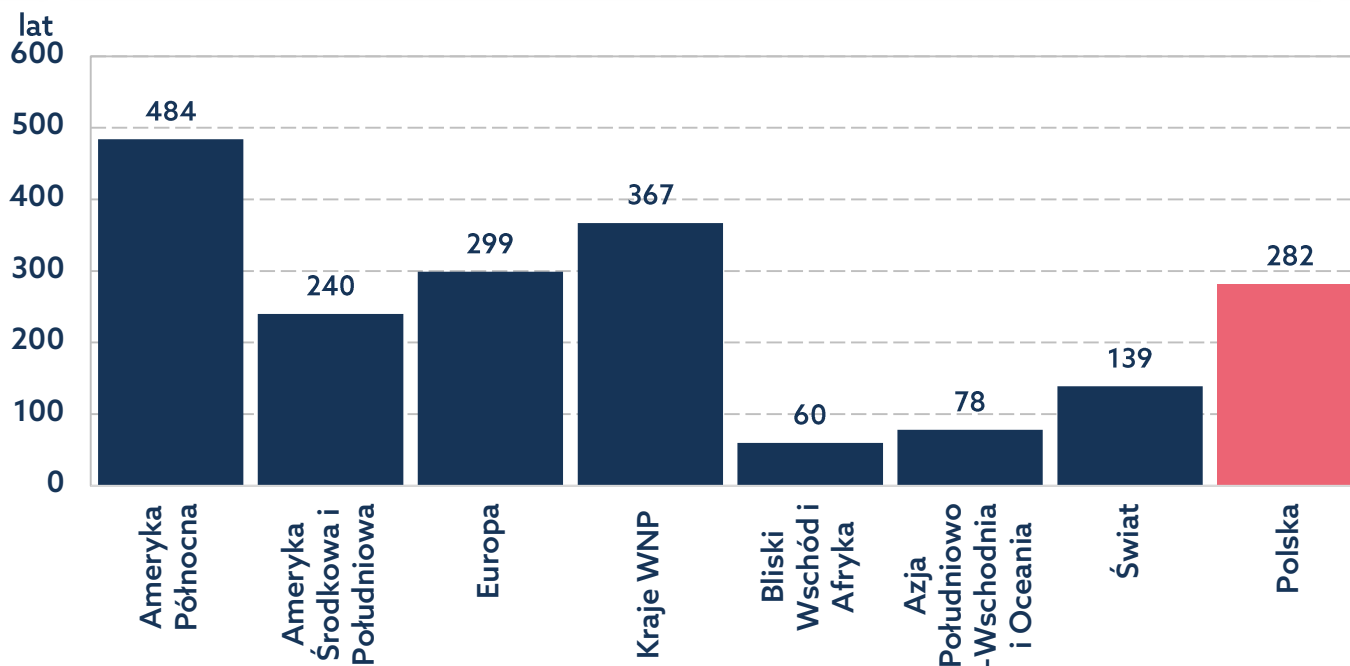
Takie podejście do bazy zasobowej złóż węgla kamiennego pokazuje rzeczywisty dostęp do zasobów, a co za tym idzie realną możliwość produkcyjną polskich kopalń.

Ocena ekonomiczna zasobów w projektach zagospodarowania złóż jest oceną często uproszczoną co w istotny sposób zawyża wielkość bazy zasobów przemysłowych.

Wystarczalność zasobów węgla w Polsce i na Świecie

45 /145

Współczynnik wystarczalności zasobów to iloraz stwierdzonych zasobów wydobywalnych (*proved reserves*) do wielkości wydobycia w danym roku. Przy poziomie produkcji z 2020 roku oraz wielkości stwierdzonych zasobów wydobywalnych, współczynnik dla całego świata przyjmuje wartość 139 lat (w roku ubiegłym było to 132 lata). W ujęciu regionalnym najwyższa wystarczalność zasobów węgla prognozowana jest w krajach Ameryki Północnej (USA, Kanada oraz Meksyk) - 484 lat, a najniższa - w rejonie Bliskiego Wschodu i Afryki (60 lat). Dla Polski współczynnik wystarczalności zasobów wynosi 282 lata (w 2019 roku było to 240 lat).

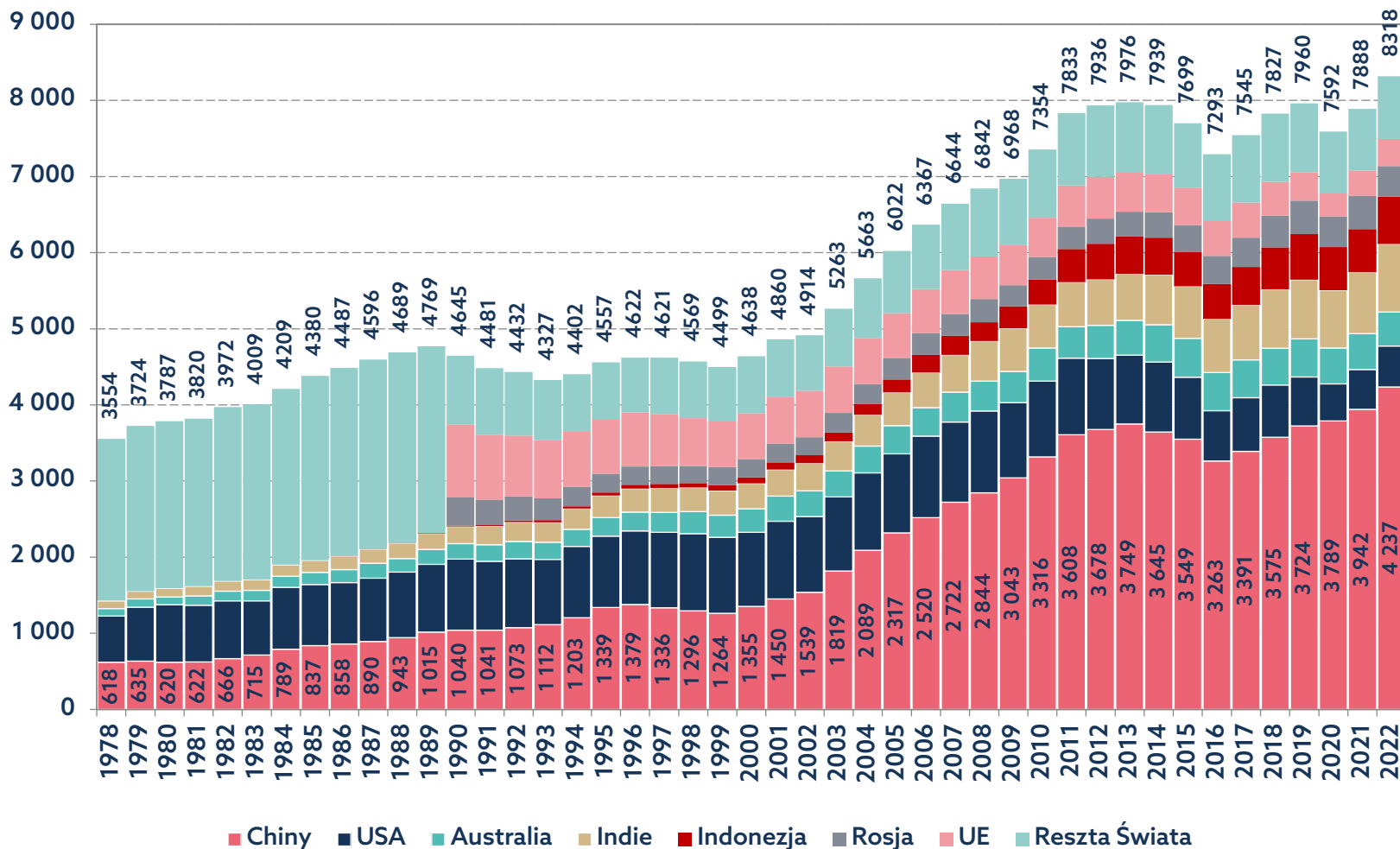
5. Technika i technologia eksploatacji złóż węgla kamiennego

Światowa produkcja węgla ogółem (1978-2022) wg IEA

47 / 145

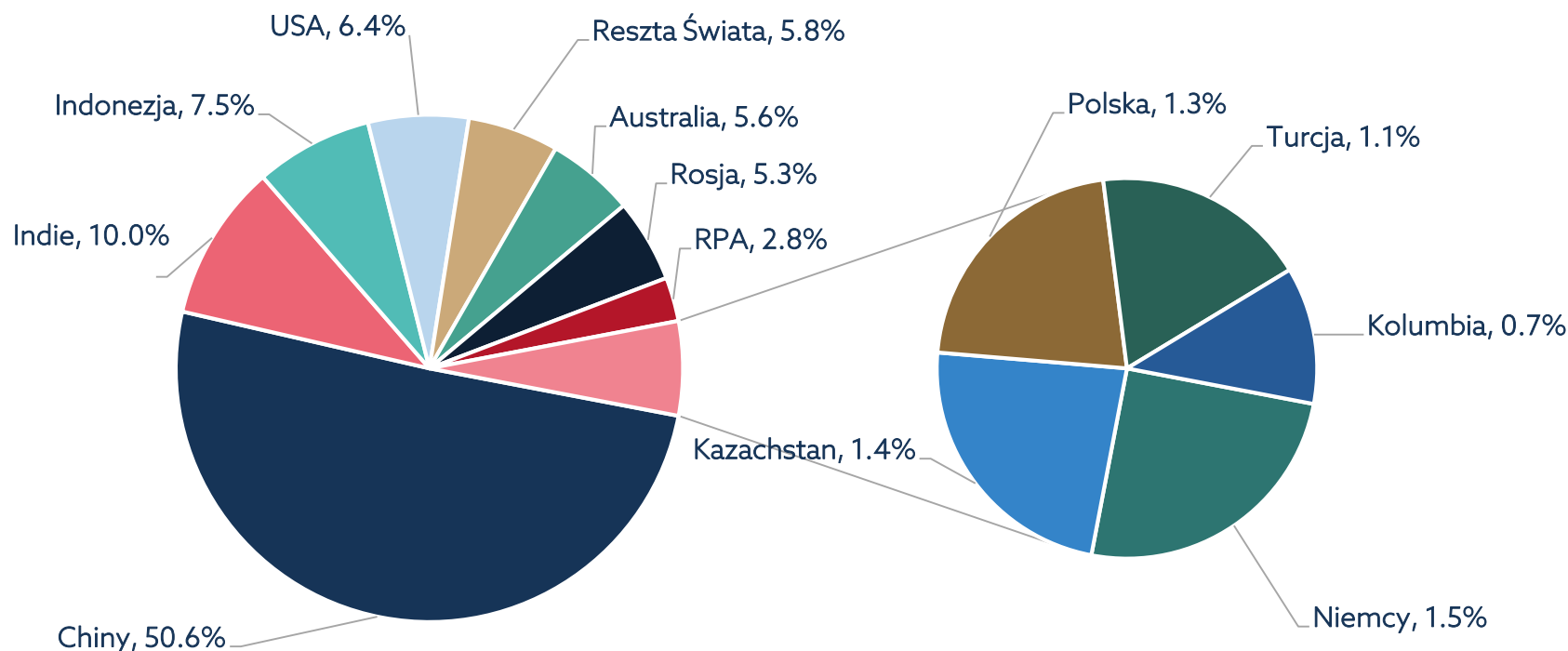
W roku 2022 produkcja węgla odnotowała wzrost i wyniosła 8 318 mln Mg. Z głównych gospodarek Świata USA, Australia oraz Rosja zmniejszyła zużycie węgla, natomiast Chiny, Indie, Unia Europejska oraz Indonezja odnotowały wzrost jego zużycia, z czego ta ostatnia aż o 59%.

Światowa produkcja węgla odnotowała wzrost na poziomie 5,5% co było w dużej mierze spowodowane wychodzeniem światowej gospodarki po kryzysie spowodowanym pandemią COVID-19. Chiny czyli największy producent na świecie od 2016 roku stale zwiększa swoje wydobycie od 3 263 do 4 237 mln Mg. Indie w 2020 r. ograniczyły produkcję po raz pierwszy w tym stuleciu i po raz drugi w historii jednakże już w latach 2021-2022 zwiększyły produkcję węgla kolejno o 47 i 88 mln Mg. Podobnie sytuacja miała się z Indonezją oraz Stanami Zjednoczonymi, które to po spadkach produkcji w 2020 roku odwróciły ten trend w kolejnych dwóch latach. Unia Europejska zanotowała najwyższy procentowy wzrost wydobycia (o 9,9%) w historii produkcji węgla o 30 mln Mg w 2021 roku a rok później wydobyte wzrosło o kolejne 25 mln Mg (+7,5%).

Najwięksi producenci węgla na świecie w 2022 roku

49 /145

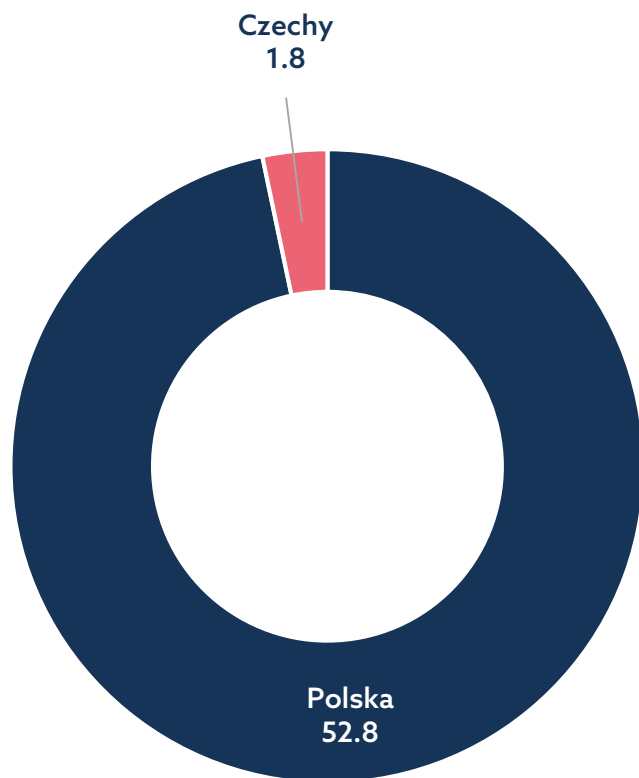

- ✂ W 2022 roku liderem produkcji węgla ogółem pozostały Chiny, z produkcją na poziomie 4,56 mld Mg (50,6% światowej produkcji).
- ✂ W porównaniu do roku 2021 Chiny także najbardziej zwiększyły swoje wydobywanie (o 434 mln Mg), na drugim biegunie znalazła się Australia, która zmniejszyła wydobywanie o 16,9 mln Mg.
- ✂ W większości regionów Świata zwiększyło się wydobywanie węgla (globalnie o 643,9 mln Mg) z wiodącym udziałem Azji Południowo-Wschodniej, który to obszar odpowiadał za 93% globalnego wzrostu.

Najwięksi producenci węgla kamiennego w Unii Europejskiej w 2022 roku

50 /145

- ✂ W 2022 roku **96,7 % produkcji** węgla kamiennego w Unii Europejskiej (54,6 mln Mg) stanowi węgiel z Polski (52,8 mln Mg).
- ✂ Oprócz Polski, tylko Czechy i Wielka Brytania (od 1 lutego 2020 roku poza strukturami UE) wykazały w ubiegłym roku wydobycie węgla kamiennego.
- ✂ Należy jednak nadmienić, że Wielka Brytania zamknęła ostatnią kopalnię głębinową węgla w 2015 roku (wydobycie 0,7 mln Mg w 2022 roku pochodziło z kopalń odkrywkowych)
- ✂ W Europie (poza Unią Europejską) węgiel kamienny wydobywa się na Ukrainie (20,4 mln Mg), Turcji (1,4 mln Mg), Norwegii (0,1 mln Mg z jedynej kopalni na Spitsbergenie) oraz w Federacji Rosyjskiej (jednak w znacznej mierze w jej azjatyckiej części).

Struktura wydobycia węgla kamiennego na świecie wg systemów eksploatacji

51 /145

Szacunkowy udział metod i systemów eksploatacji wśród czołowych producentów węgla kamiennego

Eksploatacja odkrywkowa	Eksploatacja podziemna		
	System komorowo - filarowy	System ścianowy	Inny
1. CHINY*			
5%	95%		
	b.d.	90%	5%
2. INDIE*			
95,5%	4,5%		
	3,5%	0%	1%
3. USA			
62,6%	37,4%		
	16,7%	20,6%	0,1%
10. POLSKA			
0%	100%		
	0%	90,2%	9,8%

Opracowanie IGSMiE PAN na podstawie: *Concurrent mining and reclamation for underground coal mining subsidence impacts in China, 2018*; *Implementation of Paste Backfill Mining Technology in Chinese Coal Mines, 2014*; *Indian Minerals Yearbook 2021*; *EIA, Annual Coal Report 2020*; dane ARP SA

Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w Polsce

52 /145

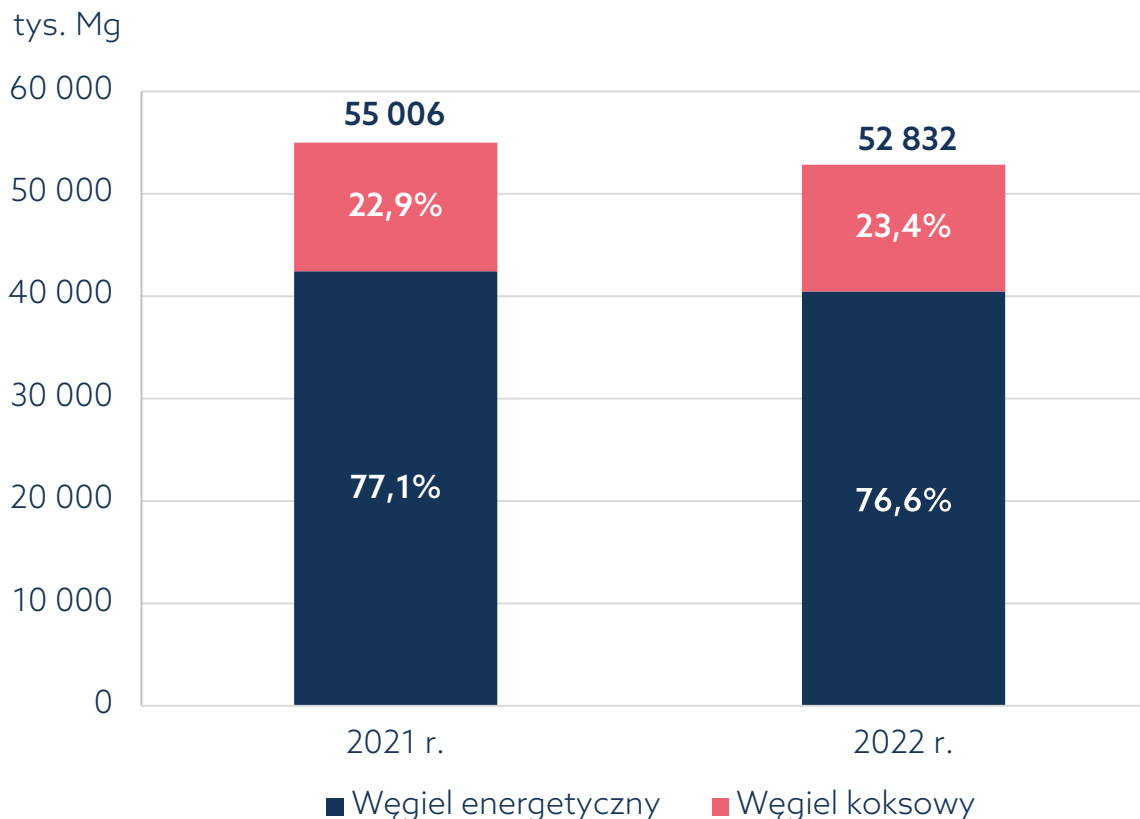
- ✂ Prowadzona od początku lat dziewięćdziesiątych XX w. restrukturyzacja techniczno-technologiczna kopalń węgla kamiennego w Polsce spowodowała szereg zmian. Wiele z nich korzystnie wpłynęło na kształtowanie się podstawowych wskaźników technicznych górnictwa u progu XXI wieku.
Restrukturyzacja obejmowała:
 - likwidację nierentownych rejonów, pól i poziomów wydobywczych;
 - uproszczenie struktury kopalń, co pozwoliło na obniżenie kosztów utrzymania wyrobisk;
 - wzrost koncentracji wydobycia poprzez spadek liczby czynnych ścian wydobywczych oraz zwiększenie wydobycia dobowego z jednej ściany dzięki wprowadzeniu do kopalń nowoczesnych maszyn i urządzeń;
 - wzrost wydajności w pierwszym okresie i stagnacją w ostatniej dekadzie XXI wieku.
- ✂ Dostosowanie produkcji węgla do zapotrzebowania rynku wymagało likwidacji nieefektywnych zdolności produkcyjnych, co jednak nie zakończyło się sukcesem w ostatnich latach kiedy to odnotowujemy znaczne ilości węgla niesprzedanego w kopalniach (2019 r. – 5,24 mln Mg, 2020 r. – 6,24 mln Mg).
- ✂ Wyższe zapotrzebowanie na węgiel w 2021 r. przy niewiele mniejszym imporcie doprowadziło do zmniejszenia się zapasów węgla do poziomu 2,2 mln Mg. Natomiast w 2022 r., skokowy wzrost importu oraz zapotrzebowania na węgiel (zakupy na zapas) praktycznie nie spowodowały zmian na zwałach węgla (2,17 mln Mg).

Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w Polsce

53 /145

Wydobycie węgla kamiennego w 2021 r. i 2022 r.

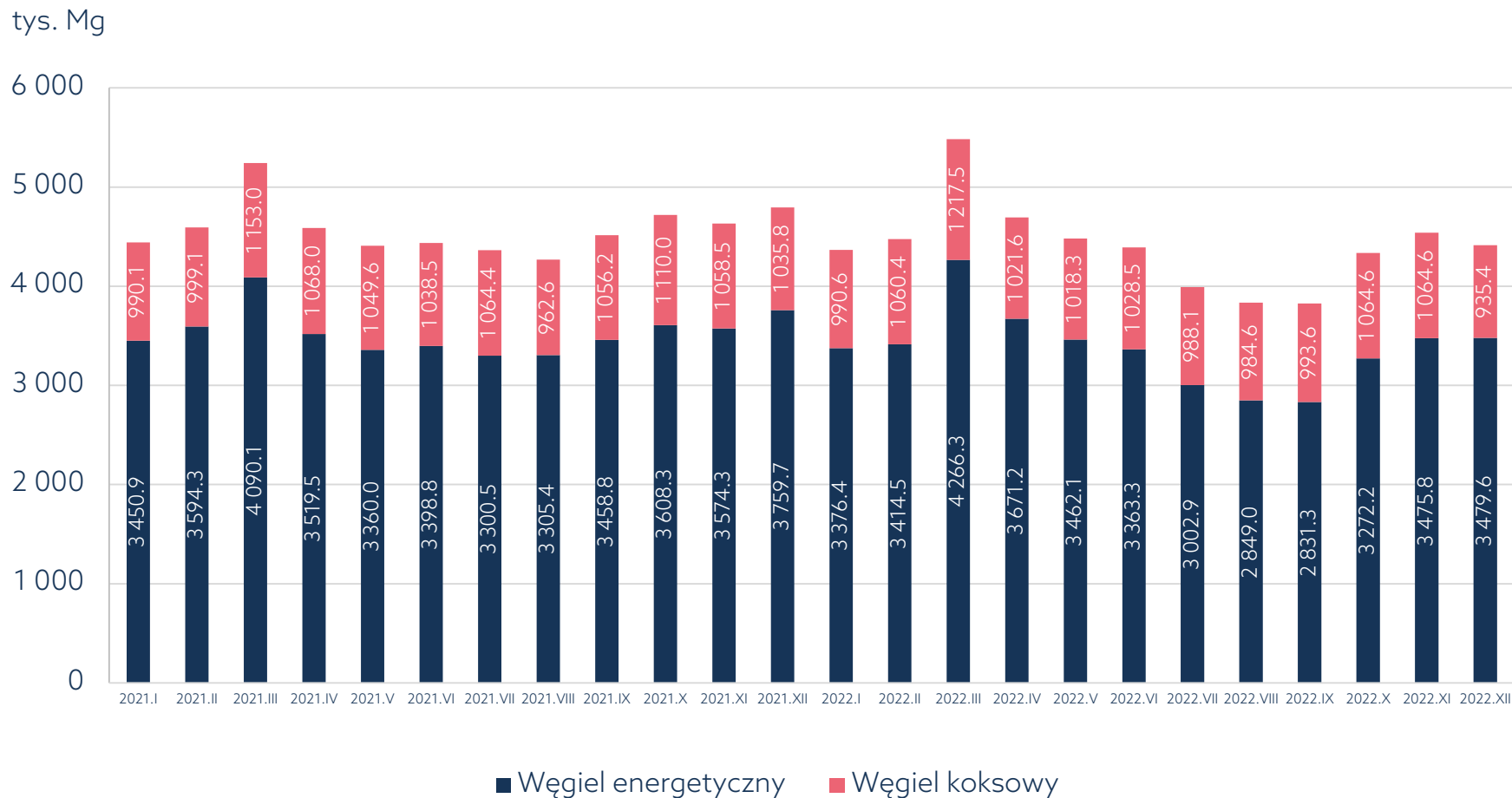

- ⚡ **Wydobycie węgla kamiennego w 2022 r. wyniosło 52,8 mln Mg i było o 2,21 mln Mg niższe niż w roku ubiegłym. Jest to stały trend spadkowy r/r w polskim górnictwie węglowym od 1997 r., tylko z pojedynczymi nieznacznymi przypadkami odwrócenia trendu.**

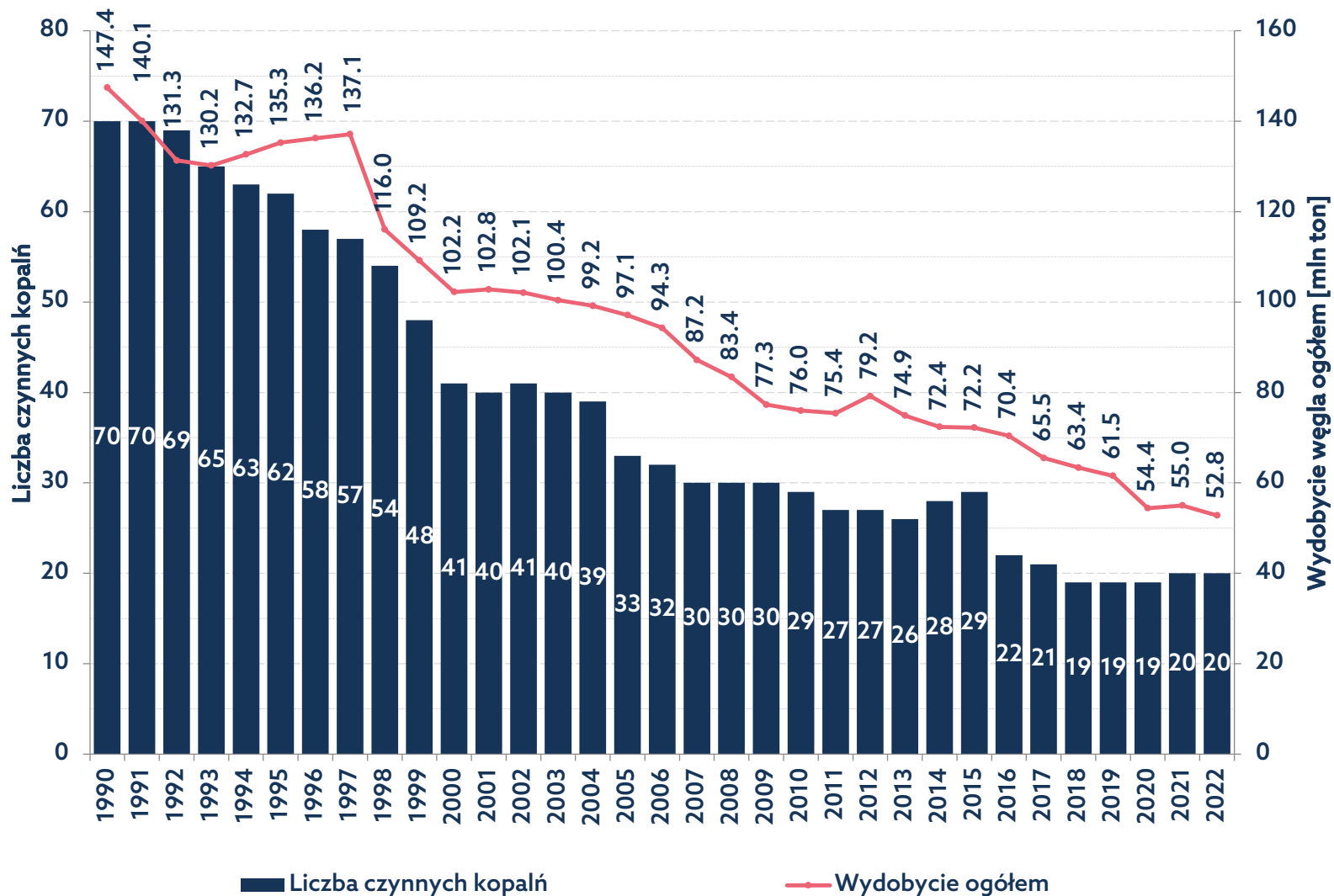
Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w Polsce

Wydobycie węgla kamiennego w 2021 r. i 2022 r.

Liczba czynnych kopalń na tle wydobywania netto

Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w Polsce

56 /145

- ✂ W latach 1991 – 2022 liczba czynnych kopalń zmniejszyła się ponad trzykrotnie.
- ✂ Przełomowe lata w XXI wieku z punktu widzenia restrukturyzacji organizacyjnej:
 - 2003 – powołanie Kompanii Węglowej SA na bazie spółek węglowych: Gliwickiej, Rudzkiej, Nadwiślańskiej, Rybnickiej oraz Bytomskiej;
 - 2016 – powołanie Polskiej Grupy Górniczej Sp. z o.o. z kopalń i zakładów Kompanii Węglowej SA. W ramach PGG utworzono trzy kopalnie zespolone:
 - KWK ROW (z połączonych KWK Marcel, KWK Rydułtowy, KWK Chwałowice, KWK Jankowice),
 - KWK Ruda (z połączonych KWK Halemba-Wirek, KWK Pokój, KWK Bielszowice),
 - KWK Piast – Ziemowit (z połączonych KWK Piast i KWK Ziemowit);
 - 2017 – włączenie kopalń Katowickiego Holdingu Węglowego do Polskiej Grupy Górniczej. Przekształcenie PGG Sp. z o.o. w spółkę akcyjną z dniem 29.12.2017r.

Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w Polsce

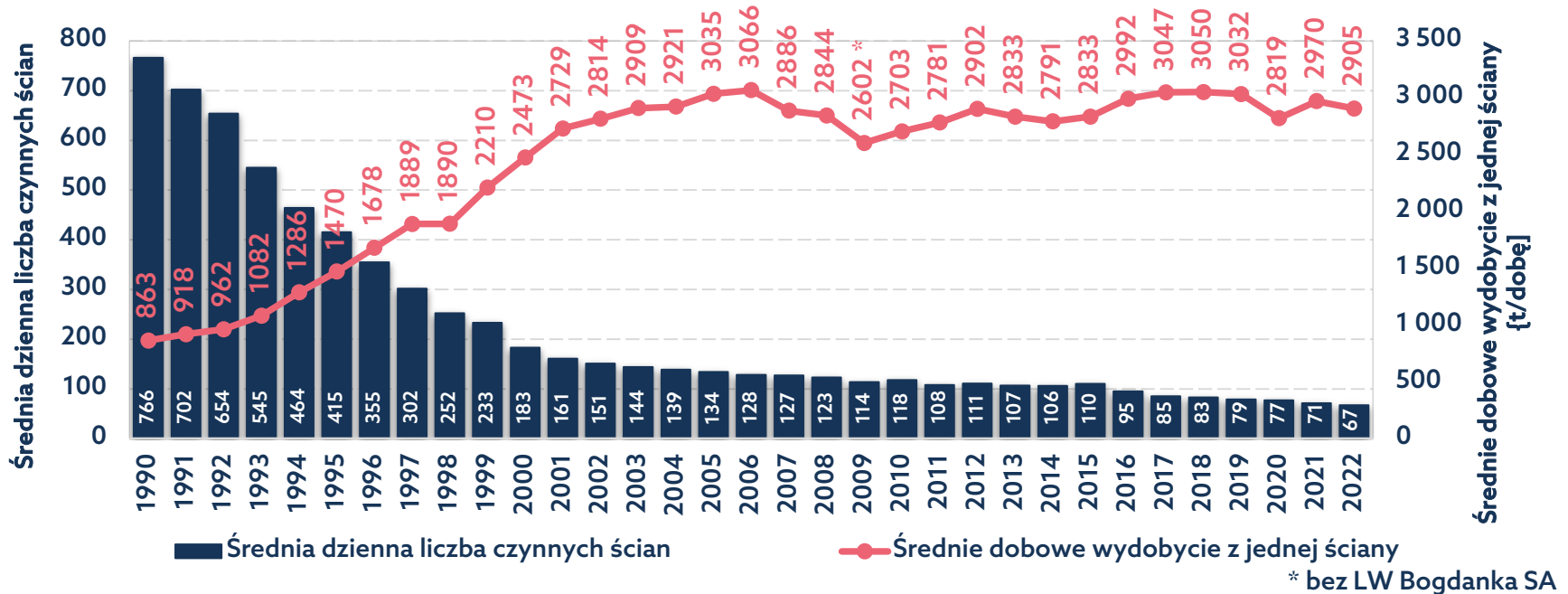
57 / 145

- 2017 – przekazanie KWK Krupiński (JSW SA) do SRK SA
 - 2018 – przekazanie KWK Wieczorek i Ruchu Śląsk do SRK SA
 - Na początku 2020 roku zaprzestano wydobycia w KWK Bobrek-Piekary Ruch Piekary należącej do Węglokoksu Kraj Sp. z o. o.
 - W 2020 roku doszło do wydzielenie z Ruchu Zofiówka KWK Bzie-Dębina w budowie
 - 01.01.2021 r. nastąpiło połączenie KWK Wujek i KWK Murcki-Staszic w dwuruchową KWK Staszic-Wujek
 - Na początku 2021 roku powstała KWK Jastrzębie-Bzie poprzez połączenie Ruchu Jastrzębie oraz KWK Bzie-Dębina w budowie
 - 31.12.2021 r. nastąpiło przekazanie Ruchu Pokój (z KWK Ruda) oraz OG „Jastrzębie III” (z KWK Jastrzębie-Bzie) do SRK SA
- ⌘ Ostatnie lata to okres spadku wydobycia węgla kamiennego w Polsce przy stagnacji wskaźników koncentracji i wydajności na zatrudnionego.

Średnia liczba czynnych ścian a wydobyte dobowe z pojedynczej ściany

58 /145

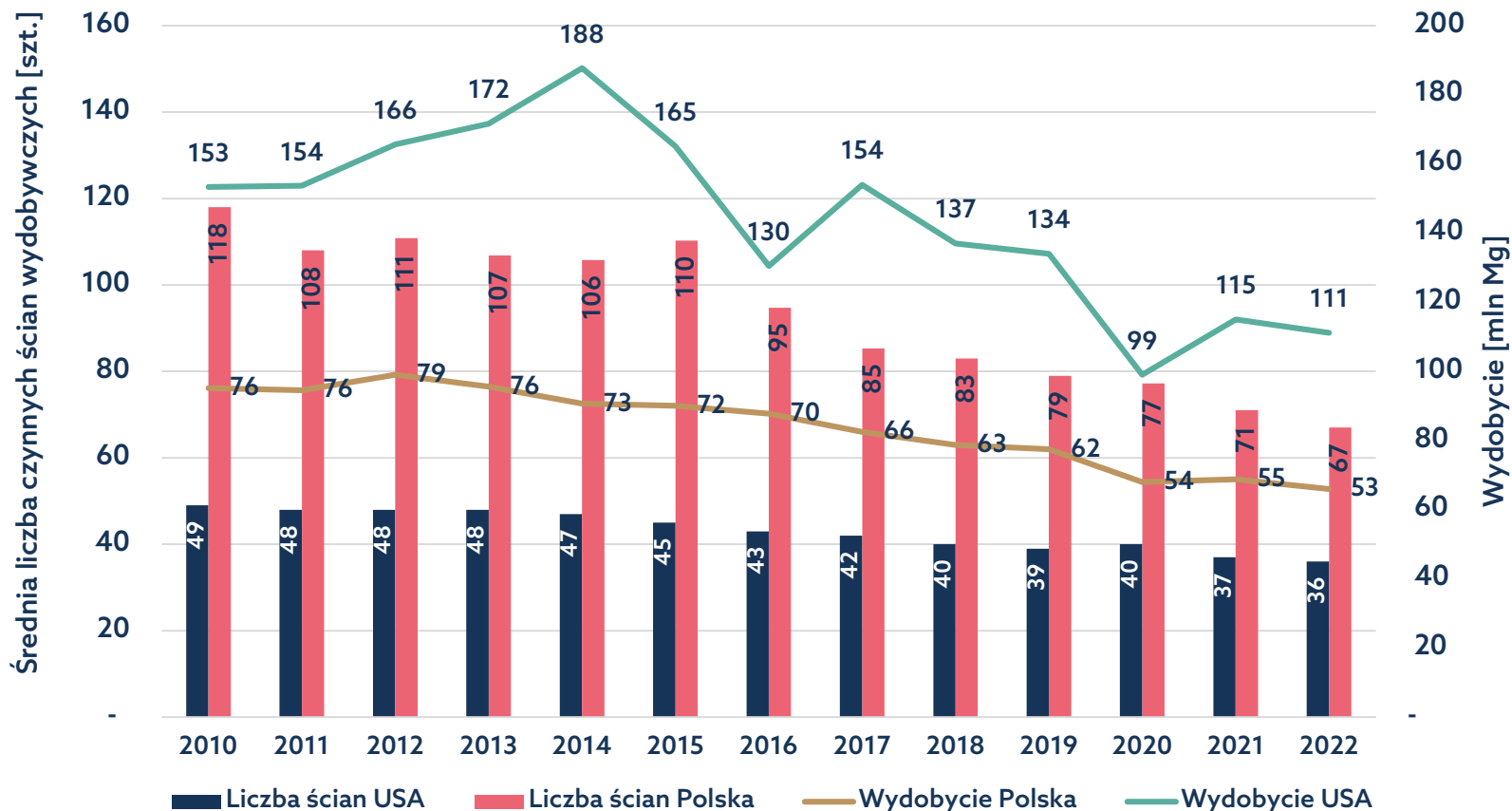

- ✂ W latach 1991–2006 odnotowano ponad trzykrotny wzrost średniego dziennego wydobywania z jednej ściany przekraczając granicę 3000 Mg/dobę, przy jednocześnie czterokrotnym spadku średniej dziennej liczby czynnych ścian. Lata 2007–2015 stanowią okres spadku średniego dziennego wydobywania ze ściany do wartości ok. 2800 Mg/dobę.
- ✂ W 2020 roku z powodu dużej liczby absencji spowodowanej pandemią COVID-19, średnie dobowe wydobywanie z jednej ściany nieznacznie tylko przekroczyło 2800 Mg/dobę (przy 77 czynnych ścianach).
- ✂ W 2021 roku nastąpił wzrost średniego dobowego wydobywania z jednej ściany do poziomu 2970 Mg/dobę, co stanowi zbliżoną wartość do tych osiągniętych bezpośrednio przed pandemią. W 2022 r. średnie dobowe wydobywanie z jednej ściany spadło do poziomu 2905 Mg/dobę.

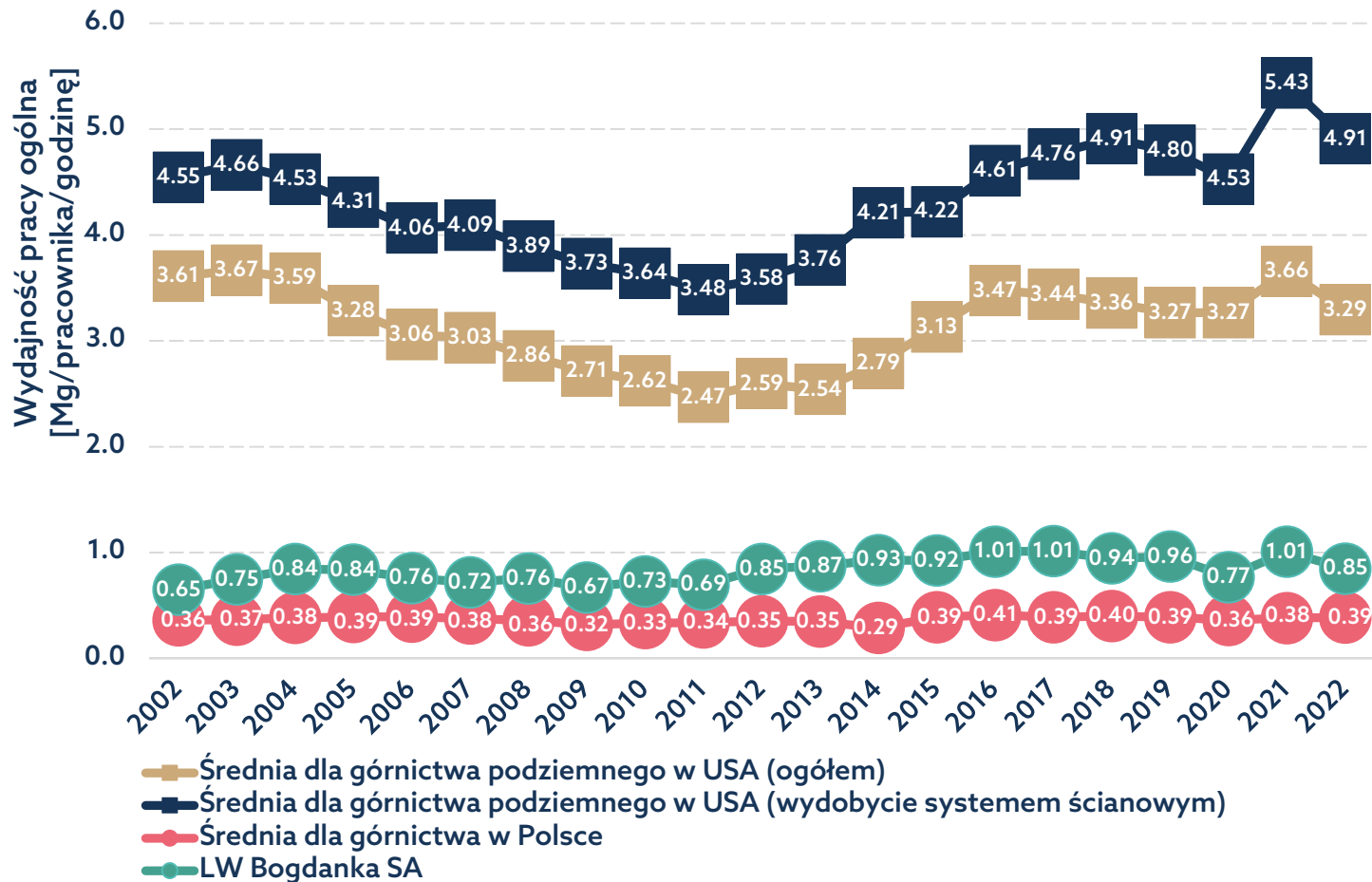
Liczba ścian wydobywczych w Polsce i USA w latach 2010-2022

59 /145

Wydajność pracy w podziemnym górnictwie węgla kamiennego w Polsce i USA

Opracowanie IGSMiE PAN na podstawie: EIA: Annual Coal Report 2002-2022; LW Bogdanka SA: Sprawozdanie Zarządu z działalności Lubelskiego Węgla "Bogdanka" SA za lata 2004-2022; dane ARP SA

Wydajność pracy w podziemnym górnictwie węgla kamiennego w Polsce

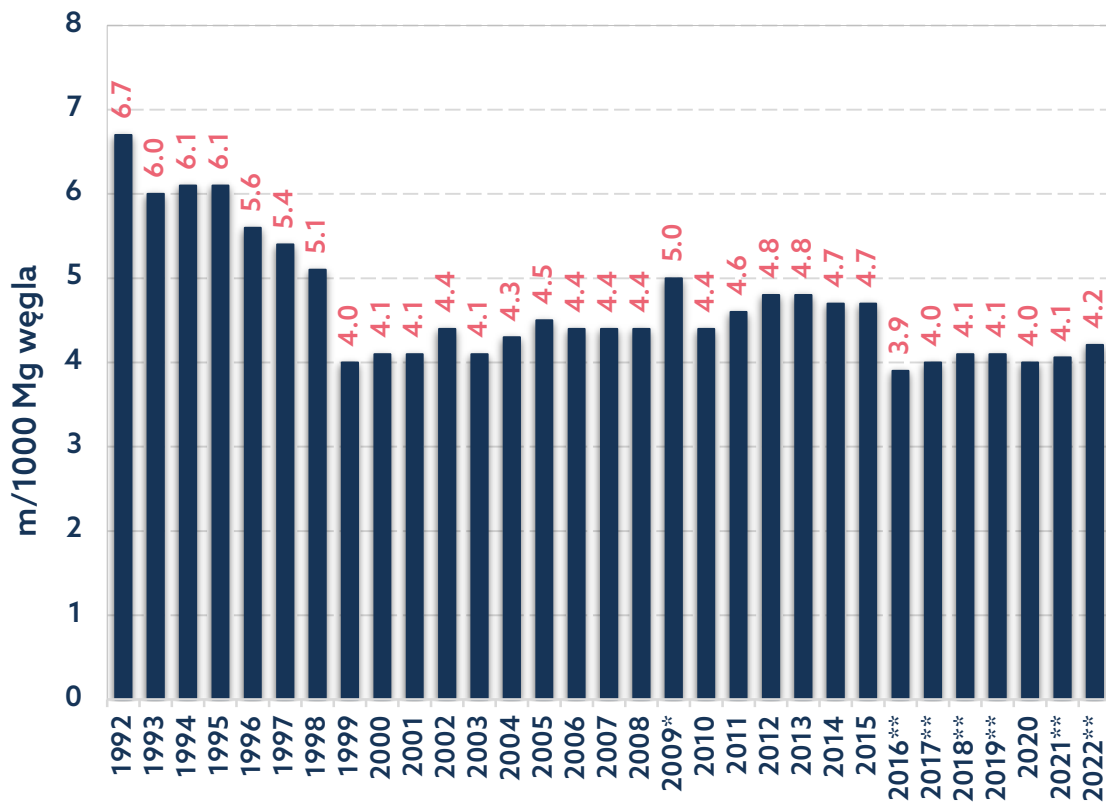
61 /145

- ✘ W latach 2002–2006 odnotowano tendencję wzrostową wydajności pracy w polskim górnictwie węgla kamiennego wskutek wielostopniowej restrukturyzacji sektora prowadzonej od czasów transformacji systemowej.
- ✘ Załamanie tendencji wzrostowej w roku 2007 zapoczątkowało okres spadku wydajności trwający aż do roku 2014, w latach 2015-2019 godzinowa wydajność pracy utrzymywała się na podobnym poziomie i oscylowała w przedziale 0.39-0.41 Mg/godzinę/pracownika.
- ✘ W 2020 roku kryzys branży spowodowany pandemią COVID-19 (i wynikających z niej zwiększonych absencji) uwidocznili się w znacznych spadkach wydajności obserwowanych w Polsce jak i na całym Świecie.
- ✘ W 2021 roku wraz z odbiciem gospodarki po pandemii COVID-19 zauważalny jest znaczny wzrost wydajności w górnictwie polskim jak i światowym. W USA wydajność w górnictwie węglowym osiągnęła najwyższy poziom w ostatnich 20 latach.
- ✘ Ostatni rok przyniósł jednak ponowne spadki wydajności pracy zarówno w USA jak i w LW Bogdanka, co było spowodowane w przypadku LWB problemami z zaciśniętą ścianą oraz zwiększonym dopływem wód podziemnych.

Wskaźnik natężenia robót przygotowawczych

62 /145

* - bez LW Bogdanka SA ** - bez Siltech Sp. z o.o.

- ⌘ Zwiększenie średniej mocy urządzeń zainstalowanych w ścianie pozwoliło na wzrost długości ścian, a tym samym zmniejszenie wskaźnika natężenia ilości robót przygotowawczych.
- ⌘ Wskaźnik natężenia ilości robót przygotowawczych zmniejszył się z 6,7 m/1000 Mg węgla w 1992 roku do około 4 m/1000 Mg i utrzymuje się na zbliżonym poziomie od 2016 roku.
- ⌘ Rozpiętość tempa wykonywania robót wśród zakładów jest jednak znaczna: od ok. 100-150 m/mc (PGG SA) do ok. 500 m/mc (LW Bogdanka SA).

6. Zagrożenia naturalne w górnictwie podziemnym

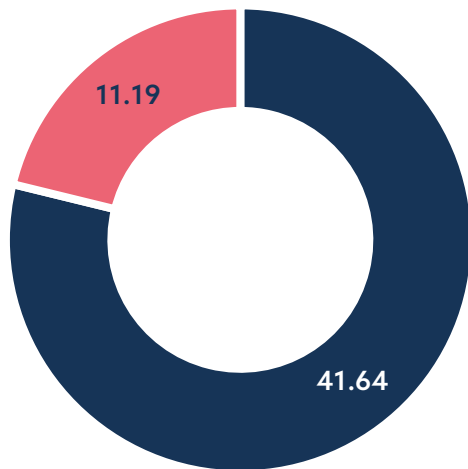
Rosnąca głębokość eksploatacji skutkuje intensyfikacją zagrożeń naturalnych. W pokładach zalegających na większych głębokościach mamy do czynienia z występowaniem zagrożeń skojarzonych (pożarowe, tąpnięciami, temperaturowe i metanowe). Wśród występujących zagrożeń naturalnych najbardziej istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa wentylacyjnego są zagrożenia metanowe i pożarowe.

Zagrożenie metanowe wzrasta ze wzrostem głębokości prowadzonych robót eksploatacyjnych. Koncentracja wydobywania jest czynnikiem, który w zasadniczy sposób kształtuje wielkość wydzielania metanu (Szlązak N., Kubaczka Cz., 2012).

Najczęściej występującym zagrożeniem w polskich kopalniach węgla kamiennego w latach 2012–2021 było zagrożenie pożarowe (wystąpiły 85 takie zdarzenia przy 5 ofiarach śmiertelnych) (Makówka J. et al., 2022). Jednakże w analizowanym dziesięcioleciu najtragiczniejsze w skutkach były wypadki spowodowane tąpnięciami (26 ofiar śmiertelnych) oraz wybuchami i zapaleniami metanu (10 ofiar śmiertelnych).

Wydobycie w 2022
[mln ton]

- pokłady metanowe
- pokłady niemetanowe

Zagrożenie metanowe w górnictwie węgla kamiennego jest wysokie ze względu na:

- ⌘ rosnącą głębokość eksploatacji (obecnie ponad 800m);
- ⌘ wyższą metanonośność głębiej zalegających pokładów;
- ⌘ występowanie „kieszni” uwięzionego metanu pod ciśnieniem w strefach zaburzeń tektonicznych;
- ⌘ wysoką koncentrację wydobywania.

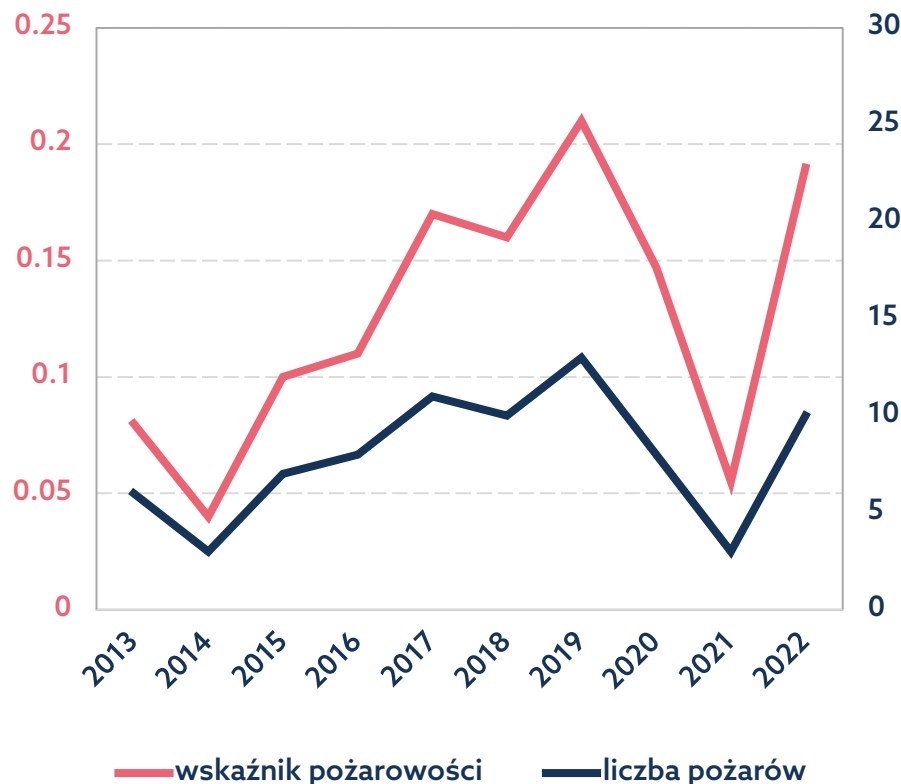
778,95 mln m³ CH₄ wydzielilo się w roku 2022 z górotworu objętego wpływem eksploatacji, jest to o **36,35 mln m³ CH₄** mniej niż w roku poprzednim.

Kopalnie o najwyższej metanowości w roku 2022 to:

- ⌘ ZG „Brzeszcze” – **94,25 mln m³ CH₄** w ciągu roku – o **6,46 mln m³ więcej** niż w 2021;
- ⌘ KWK „Pniówek” – **87,38 mln m³ CH₄** w ciągu roku – spadek o **3,69 mln m³** w stosunku do 2021.

Wskaźnik pożarowości i liczba pożarów w polskim górnictwie węgla kamiennego

- ✂ W 2022 w polskich kopalniach węgla kamiennego wybuchły 6 pożarów endogenicznych i 4 pożary egzogeniczne.
- ✂ W latach 2013–2022 wybuchło 55 pożarów o charakterze endogenicznym, co stanowiło **67%** wszystkich pożarów w polskim górnictwie węgla kamiennego.

Na latach 2014-2019 zaobserwowano wyraźny wzrost zagrożenia pożarowego. Całkowita liczba pożarów wzrosła z **3 do 13**, natomiast wskaźnik pożarowości (ilość pożarów na mln Mg wydobywania) wzrósł z **0,04 do 0,21**. W kolejnych dwóch latach zauważalny był **wyraźny spadek** całkowitej liczby pożarów jak i wskaźnika pożarowości. W ostatnim roku nastąpił jednak **wyraźny wzrost** tego typu zdarzeń w polskim górnictwie węgla kamiennego.

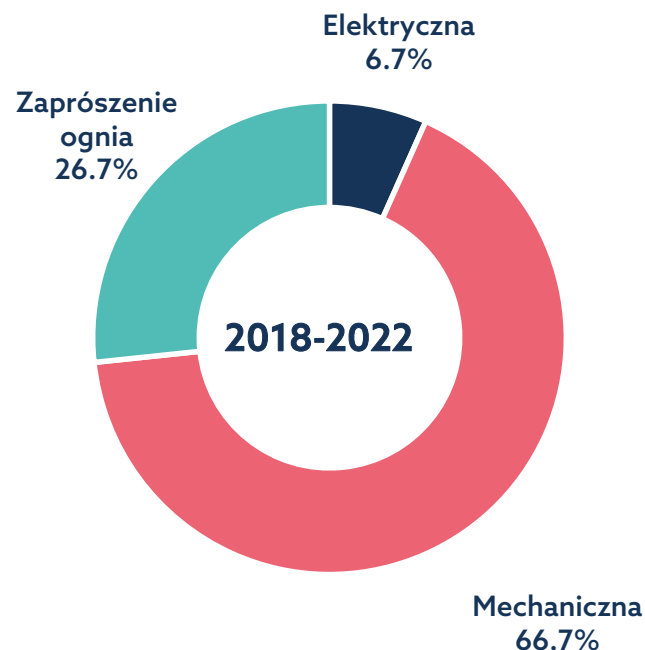

Zagrożenie pożarowe w górnictwie podziemnym w latach 2018-2022

67 / 145

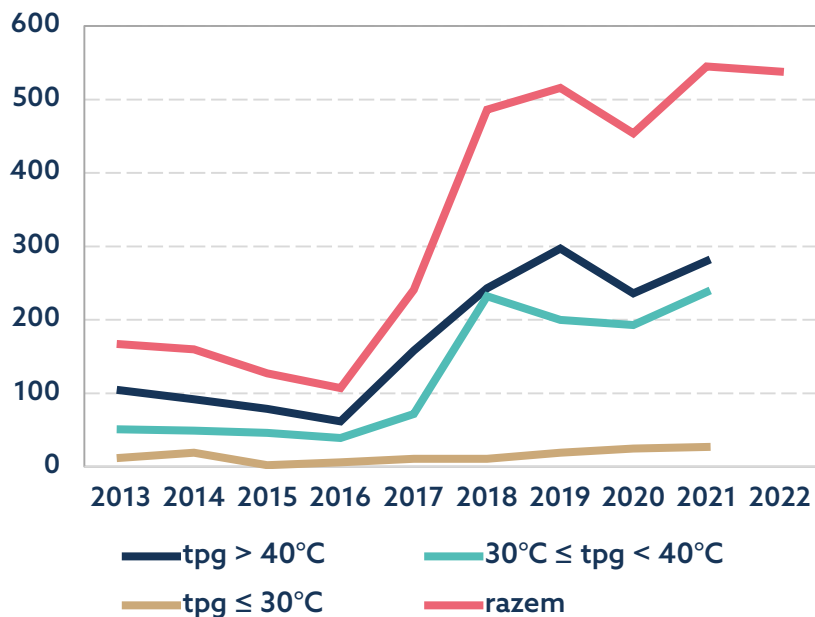
Rejony występowania pożarów endogenicznych w kopalniach węgla kamiennego w latach 2018 - 2022

Przyczyny powstawania pożarów egzogenicznych w kopalniach rud miedzi w latach 2018 - 2022

Liczba wyrobisk z podwyższoną temperaturą powietrza w polskich kopalniach węgla kamiennego w latach 2013-2022

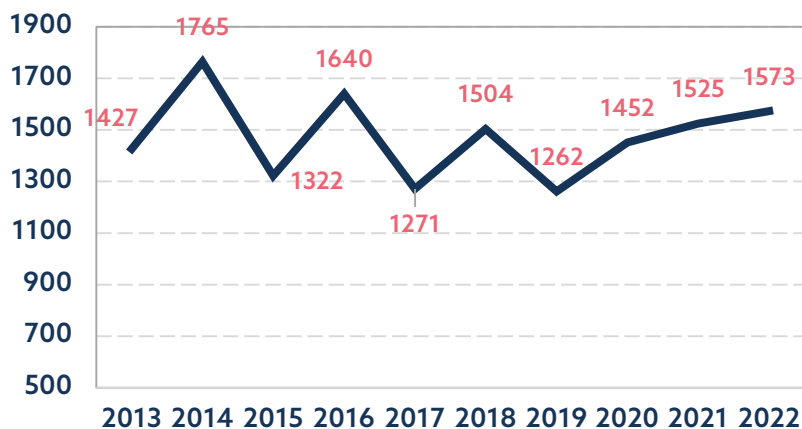

tpg – temperatura pierwotna górotworu
tpg > 40°C oznacza, że w kopalni na najniższym poziomie wydobywczym temperatura pierwotna skał przekracza 40°C

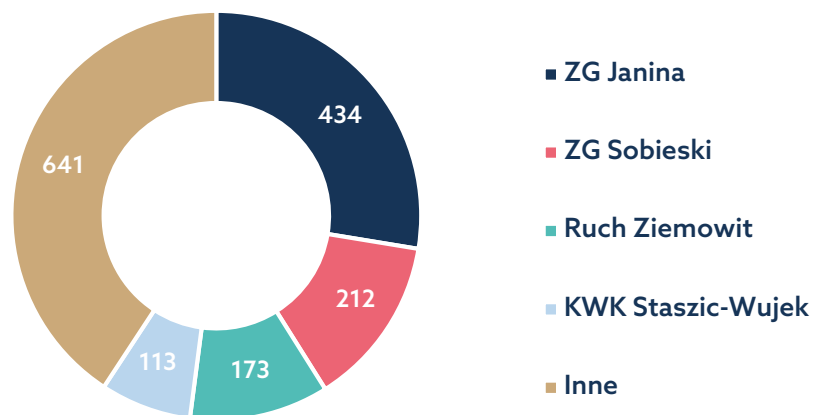
- ✂ W latach 2013 – 2014 liczba wyrobisk z podwyższoną temperaturą oscylowała na poziomie 160, kolejne lata (2015 – 2016) to spadek wynikający z przeprowadzanej restrukturyzacji.
- ✂ W roku 2017-2019 nastąpiło odwrócenie trendu spowodowane przez wzrost zaangażowania potencjału chłodniczego.
- ✂ W roku 2021 liczba wyrobisk z podwyższoną temperaturą wzrosła o 91 do 545 w porównaniu z rokiem 2020, z czego 280 to wyrobiska zaliczone do najwyższej kategorii C (tpg > 40°C). W 2022 roku liczba wyrobisk z podwyższoną temperaturą spadła do 538,
- ✂ Najwyższym średnim poziomem zagrożenia klimatycznego cechują się kopalnie Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA.

Zbiorcze zestawienie ilości wstrząsów w GZW w latach 2013–2022

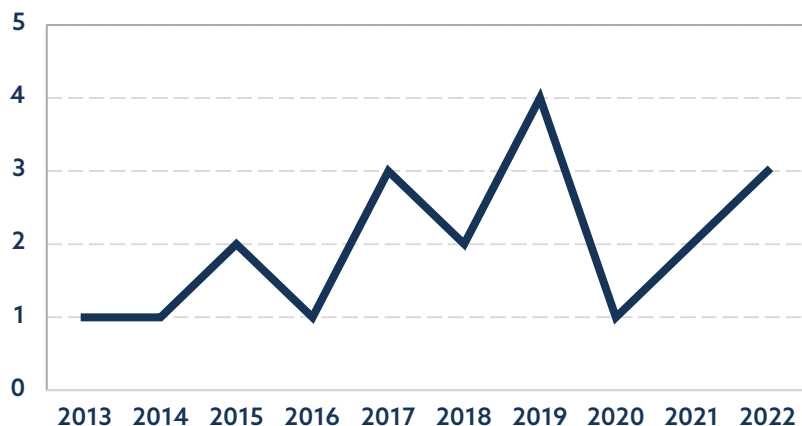
Zestawienie ilości wstrząsów w kopalniach GZW w 2022 roku

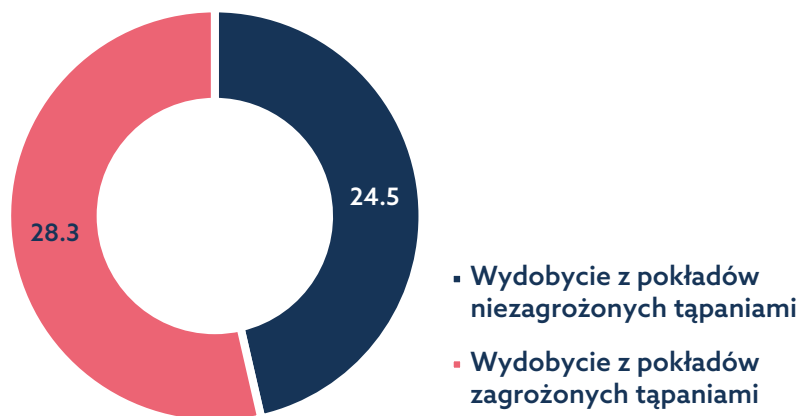
- ✂ W 2014–2019 można zaobserwować tendencję (z pewnymi fluktuacjami) spadkową ilości wstrząsów sejsmicznych w kopalniach zlokalizowanych w GZW.
- ✂ Najwięcej wstrząsów wystąpiło w roku 2014 (1765) a najmniej w roku 2019 (1262).
- ✂ W analizowanym dziesięcioleciu wystąpiły 14 743 wstrząsy o energii $E \geq 10^5 J$. Miało miejsce 312 wstrząsów o energii $E \geq 10^7 J$, 26 wstrząsów o $E \geq 10^8 J$ oraz 5 najmocniejszych wstrząsów o energii $E \geq 10^9 J$.
- ✂ W 2022 roku największa ilość wstrząsów wystąpiła w ZG Janina – 434 zjawiska. Na kolejnym miejscu znalazł się ZG Sobieski – 212 zjawisk. Natomiast w Ruchu Ziemowit oraz w KWK Staszic-Wujek wystąpiło kolejno 173 i 113 wstrząsów. Pozostałe śląskie kopalnie wykazują niższą aktywność sejsmiczną.

Zbiorcze zestawienie ilości tapanieć
w GZW w latach 2013-2022

Wydobycie w 2022
[mln ton]

- ✂️ **Rozwój technologii górniczych, a co za tym idzie również profilaktyki tapaniowej, pozwolił w ostatnich dziesięciu latach ograniczyć liczbę tapanieć do 1-4 przypadków rocznie.**
- ✂️ **Spośród 30 ruchów i kopalń węgla kamiennego funkcjonujących w GZW aż 24 zakłady eksploatowały pokłady zaliczone przynajmniej do jednego z dwóch stopni zagrożenia tapaniowego.**
- ✂️ **W 2022 roku 53,5% (28,3 mln Mg) wydobywania węgla kamiennego w Polsce pochodziło z pokładów zagrożonych tapaniami, z czego 9,3 mln Mg z pokładów zaliczonych do II stopnia ZT.**

7. Stan bezpieczeństwa pracy w górnictwie węgla kamiennego w Polsce*

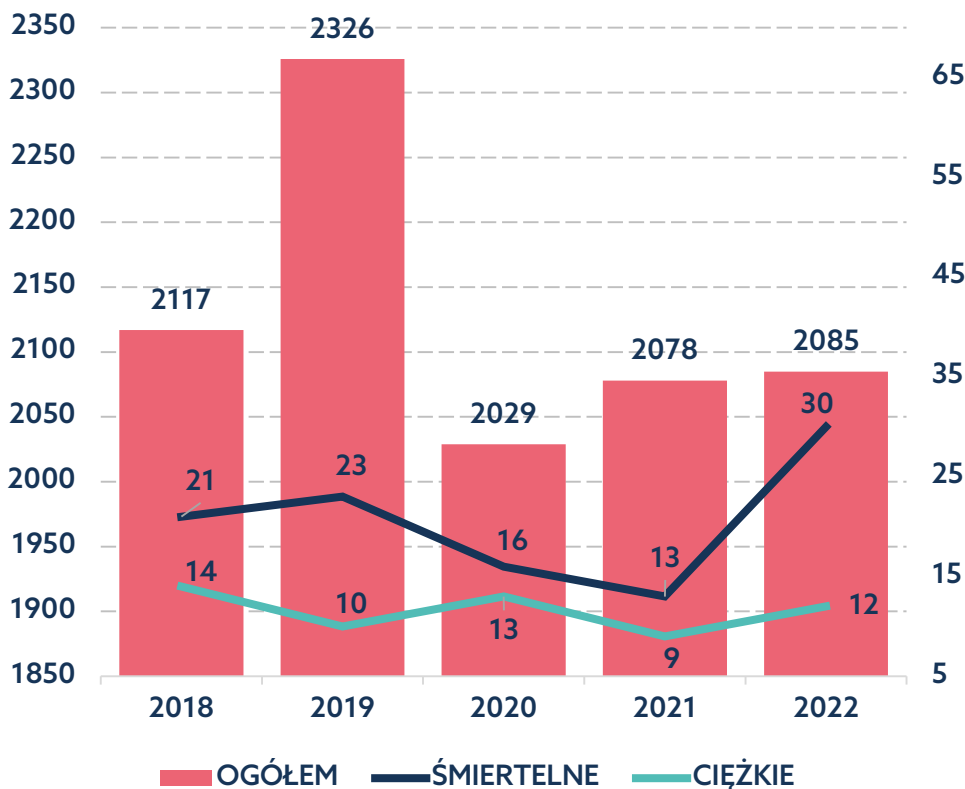

*Opracowanie na podstawie Raportu o Stanie Bezpieczeństwa w Polskim Górnictwie, przedstawionym na XXXII Szkole Eksploatacji Podziemnej, Kraków, luty 2023 r.

Liczba wypadków w górnictwie

72 /145

- ✂ Po wzroście ilości wypadków ogółem w roku 2019, w latach 2020-2022 można było zaobserwować ich stabilizację.
- ✂ W 2022 roku w stosunku do roku poprzedniego tylko w górnictwie podziemnym nieznacznie zwiększyła się ilość wypadków ogółem (o 0,9%).
- ✂ Ilość wypadków śmiertelnych i ciężkich w dużej mierze ma charakter losowy i nieregularny (katastrofy górnicze) i takie zdarzenia niestety miały miejsca w kwietniu 2022 r. w KWK Pniówek i Ruchu Zofiówka.

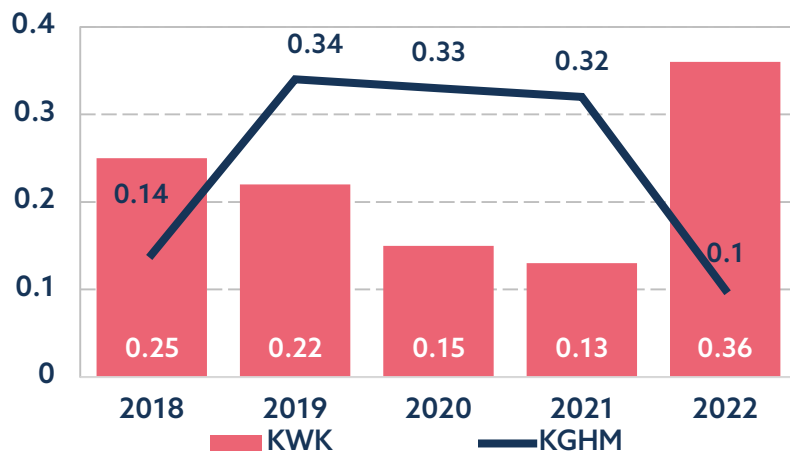
	2018	2019	2020	2021	2022	2022/21
Górnictwo podziemne	2028	2251	1945	1989	2007	+0,9%
Górnictwo odkrywkowe	49	46	46	51	50	-2,0%
Górnictwo otworowe + roboty geologiczne	40	29	38	38	28	-26,3%

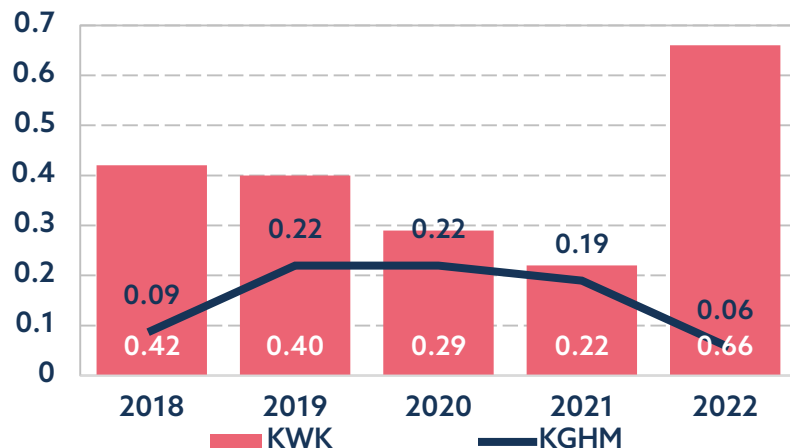
Wskaźnik wypadków śmiertelnych i ciężkich

73 /145

Wskaźnik wypadkowości na 1000 zatrudnionych

Wskaźnik wypadkowości na 1 milion Mg wydobywania

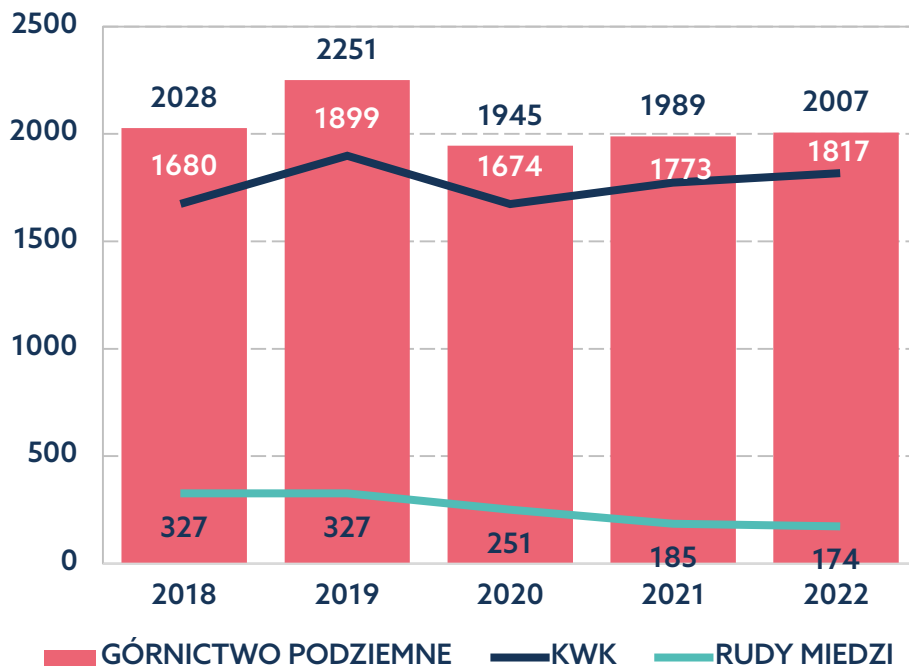

- ✘ Spadek ilości wypadków wiąże się ze spadkiem ilości osób zatrudnionych w górnictwie. Wskaźnik wypadkowości w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych w górnictwie węgla kamiennego wykazywał tendencję spadkową od 2018 do 2021 roku.
- ✘ Tragedie w KWK Pniówek i Ruchu Zofiówka znacznie podniosły go w roku ubiegłym.
- ✘ Ten sam wskaźnik w górnictwie rud miedzi po wzroście 2018-2019, w kolejnych latach utrzymywał się na podobnym poziomie. W 2022 roku nastąpił jego spory spadek.
- ✘ Podobne trendy zaobserwowano we wskaźniku wypadkowości odniesionym do 1 miliona Mg wydobywania.

Wypadkowość w górnictwie podziemnym

74 /145

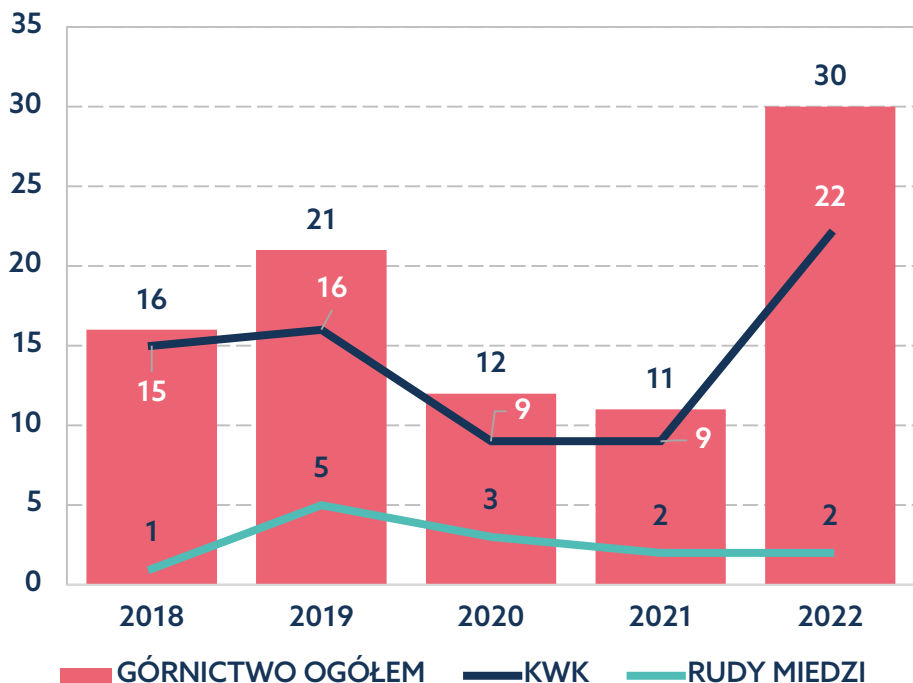

- ✂ W 2022 roku zarejestrowano niewielki, bo 0,3% wzrost wypadkowości w górnictwie podziemnym.
- ✂ Za taki trend odpowiada głównie górnictwo węgla kamiennego.
- ✂ W górnictwie węgla kamiennego ilość wypadków wzrosła z 1773 do 1817 zdarzeń, natomiast w górnictwie rud miedzi w 2022 roku odnotowano o 11 mniej wypadków w porównaniu do roku poprzedzającego.

Wypadki śmiertelne w podziemnych zakładach górniczych

75 /145

- ✂ Ilość wypadków śmiertelnych cechuje duża zmienność. Mają na to wpływ zdarzające się co kilka lat wypadki zbiorowe, związane z zagrożeniami naturalnymi występującymi w kopalniach; np. wybuchy metanu czy tąpnięcia.
- ✂ Przykładowo wysoki wskaźnik wypadków w górnictwie węglowym w 2018 roku to skutek katastrofy na Ruchu Zofiówka, w 2019 roku w wyniku tąpnięcia w KWK Murcki-Staszic oraz wspomniane wcześniej katastrofy w JSW SA w 2022 roku.

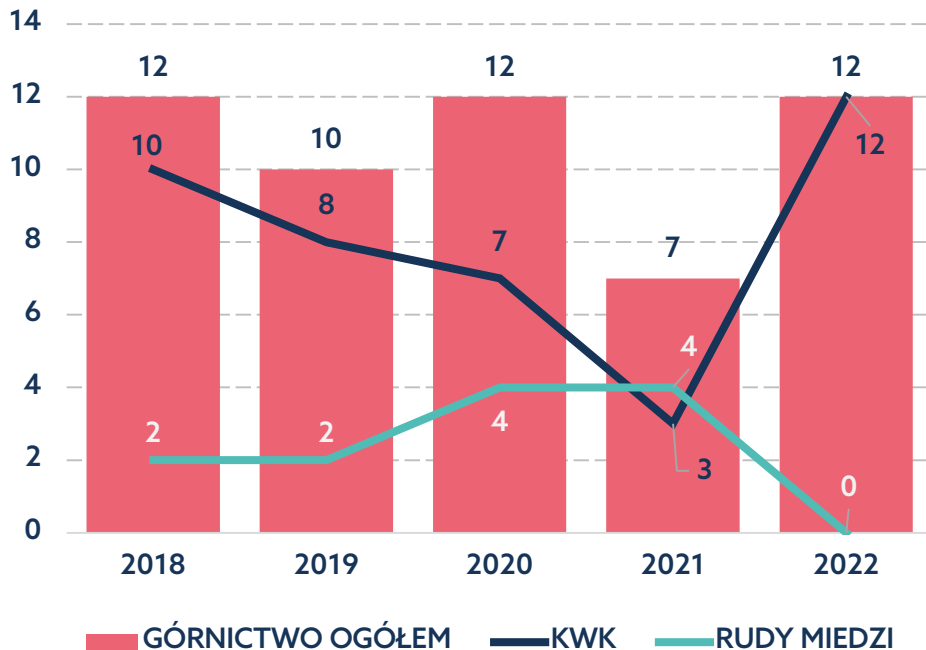
Wskaźnik wypadków śmiertelnych na 1000 zatrudnionych

	2018	2019	2020	2021	2022
KWK	0,14	0,15	0,08	0,09	0,23
Rudy miedzi	0,05	0,25	0,14	0,11	0,10

Wypadki ciężkie w podziemnych zakładach górniczych

76 /145

- ✂ W roku 2022 zanotowano znacznie więcej wypadków ciężkich w górnictwie węglowym w porównaniu do roku 2021.
- ✂ Natomiast w górnictwie miedziowym w 2022 roku nie miało miejsca żaden wypadek który zostałby zakwalifikowany jako ciężki.

Wskaźnik wypadków ciężkich na 1000 zatrudnionych

	2018	2019	2020	2021	2022
KWK	0,11	0,07	0,07	0,03	0,13
Rudy miedzi	0,10	0,10	0,19	0,21	0,00

Niebezpieczne zdarzenia w górnictwie podziemnym w latach 2018-2022

77 /145

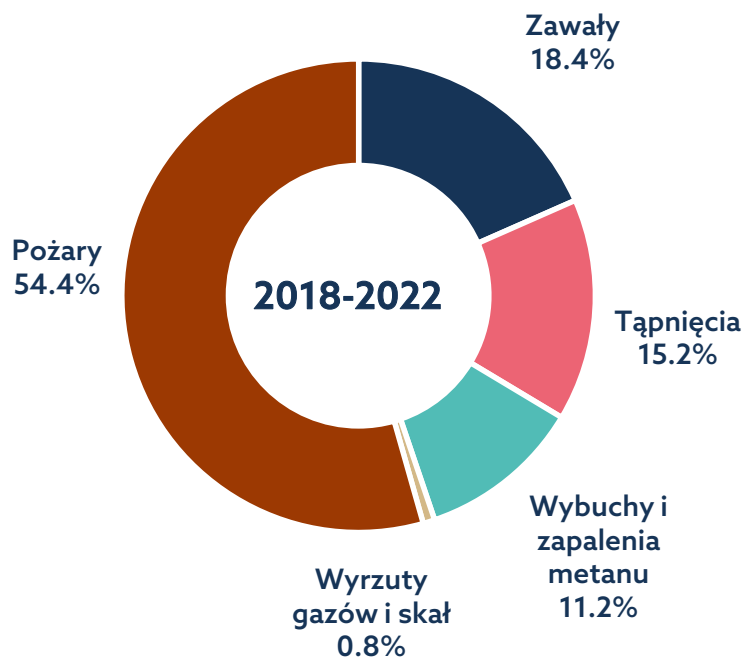
Zdarzenia		Tąpnięcia	Odrężenia	Wybuchy i zapalenia metanu	Wyrzuty gazów i skał	Požary	Zawały	Opad skał ze stropu i ociosów
Liczba zdarzeń	2018 - 2021	16	42	10	1	52	21	746
	2022	3	18	4	-	16	2	174
Łączna liczba poszkodowanych	2018 - 2021	109	62	3	-	-	4	19
	2022	15	12	46	-	-	-	3

- ✂ Wśród niebezpiecznych zdarzeń w górnictwie w ostatnich latach (2018 - 2022) największy udział mają opady skał ze stropu i ociosów (920 wypadków i 21 poszkodowanych pracowników).
- ✂ W ostatnich pięciu latach wypadki śmiertelnych zostało spowodowane przez zawały, opadu skał oraz tąpnięcia (we wcześniejszych latach również wybuchy i zapalenia metanu były przyczyną zgonów górników).
- ✂ Od lat największa liczba poszkodowanych w górnictwie podziemnym jest spowodowana tąpnięciami.

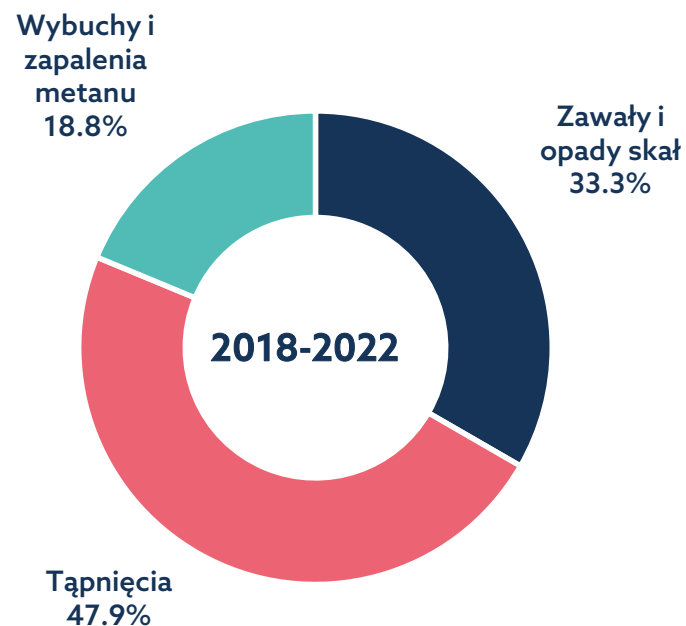

Niebezpieczne zdarzenia w górnictwie podziemnym w latach 2018-2022

78 /145

Liczba niebezpiecznych zdarzeń w górnictwie podziemnym w latach 2018 - 2022

Struktura wypadków śmiertelnych w rozbiu na niebezpieczne zdarzenia w górnictwie podziemnym w latach 2018 - 2022

Wypadki śmiertelne w wyniku występowania zagrożeń naturalnych w latach 2003–2022

79 /145

Rok	Wybuchy i zapalenia metanu	Wybuchy pyłu węglowego	Požary endogeniczne	Zawały skał	Tąpnięcia i odprężenia	Wyrzuty gazów i skał	Wdarcia wody	Razem
2003	1+3**	0	3**	0	2	0	0	6
2004	0	0	0	0	0	0	0	0
2005	0	0	0	1	1	3	0	5
2006	23*	23*	0	1	4	0	0	28
2007	0	0	0	2	0	0	0	2
2008	6+2*	2**	2**	1	0	0	0	9
2009	20*	20*	0	1	0	0	0	21
2010	0	0	0	0	2	0	0	2
2011	3	0	0	0	1	0	0	4
2012	0	0	0	1	1	0	0	2
2013	0	0	0	0	0	0	1	1
2014	5**	0	5**	0	0	0	0	5
2015	0	0	0	0	2	0	0	2
2016	1	0	0	1	10	0	0	3
2017	0	0	0	0	0	0	0	0
2018	0	0	0	1	6	0	0	7
2019	0	0	0	0	6	0	0	6
2020	0	0	0	1	1	0	0	2
2021	0	0	0	2	1	0	0	3
2022	9	0	0	0	10***	0	0	19
Razem	20+43*+8** (19)	43*+2** (45)	10** (0)	12	37+10***	3	1	127

* Zapalenia/wybuchy metanu i wybuchy pyłu węglowego ** Pożary i zapalenia/wybuchy metanu i/lub wybuchy pyłu węglowego

*** Tąpnięcie i wypływ metanu do wyrobisk

8. Nakłady i koszty w górnictwie węgla kamiennego

Nakłady i koszty w górnictwie węgla kamiennego – kluczowe wnioski

81 /145

- ✘ W tej części Raportu prezentujemy wybrane informacje dotyczące nakładów inwestycyjnych, kosztów i wyników ekonomicznych w sektorze węgla kamiennego.
- ✘ Są to zestawienia opracowane na bazie danych gromadzonych od lat w IGSMiE PAN oraz statystyk dostarczanych przez ARP w Katowicach. Braki w danych (wybrane lata, pojedyncze pozycje wtórne) uzupełniano wg najlepszej wiedzy w tym zakresie, stąd też niektóre wartości mogą odbiegać od faktycznych.
- ✘ Branża węgla kamiennego ulega przekształceniom. Aktualna sytuacja finansowa sektora wiąże się z trudnościami w realizacji zakładanego wydobycia, wzrostem kosztów i ogólnym pogorszeniem warunków wydobycia.

Nakłady i koszty w górnictwie węgla kamiennego – kluczowe wnioski

82 /145

- ⌘ Atak Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. spowodował wielkie przetasowania na światowych rynkach surowców energetycznych. Między 21 lutego a 8 marca 2022 r. cena węgla energetycznego w portach ARA wzrosła z poziomu 160\$ do 460\$. Kolejnym zdarzeniem wpływającym bezpośrednio na cenę węgla w Polsce było embargo na rosyjski węgiel z 13 kwietnia 2022 r.
- ⌘ Przy spadającym wydobyciu, rosną koszty działalności branży węgla kamiennego. W roku 2022 ich wartość wyniosła ponad 29,1 mld zł. Od roku 2017 do roku 2022, całkowite koszty wzrosły aż o 62%.
- ⌘ Wzrost łącznych kosztów wydobycia jest widoczny praktycznie we wszystkich pozycjach rodzajowych, a w szczególności w kosztach wynagrodzeń, usług obcych, energii, czy materiałów.
- ⌘ Wzrost ceny uprawnień do emisji CO₂ ma również swoje odzwierciedlenie w kosztach zakupu energii. Kopalnie podejmują wysiłki na rzecz obniżenia kosztów produkcji, ale efekty tych działań są niewielkie. Koszty wykazują tendencję rosnącą zarówno w poziomie łącznych kosztów jak i w relacji do wydobycia.

Nakłady i koszty w górnictwie węgla kamiennego – kluczowe wnioski

83 /145

- ✘ Istotnym problemem spółek górniczych jest wysoki udział kosztów stałych (65-90%). Ta sytuacja powoduje, że przedsiębiorstwa te są wrażliwe na spadki cen węgla i zależne od światowych cen węgla (znaczna część kontraktów z „energetyką zawodową” odwołuje się do cen węgla bencamarkowego).
- ✘ Wzrost inwestycji nie przekłada się automatycznie na poprawę wyników ekonomicznych. Nakłady inwestycyjne są ciągle nie wystarczające, a niektóre efekty pojawiają się też z opóźnieniem. Wyraźne wzrost nakładów pojawiają się tylko w okresach silnych wzrostów cen węgla kamiennego. W badanym okresie najwyższe nakłady inwestycyjne odnotowano w 2019 roku – 4,1 mld zł. W latach 2013 – 2014 wykazywały tendencję spadkową, by w następnym okresie (2015-2017) zostać zredukowanym blisko dwukrotnie. Warto podkreślić, że nakłady inwestycyjne stanowią 10–15% całości nakładów i kosztów kopalń.
- ✘ Rok 2022 cechuje ogólnie wysoki poziom cen węgla. Przełożyło się to na dodatni wynik finansowy netto branży. W latach 2019-2021 wynik finansowy netto był ujemny i wyniósł kolejno -1,94; -4,33 oraz 1,16 mld PLN. W 2022 wynik finansowy netto sektora wyniósł 9,74 mld zł.

Nakłady i koszty w górnictwie węgla kamiennego – kluczowe wnioski

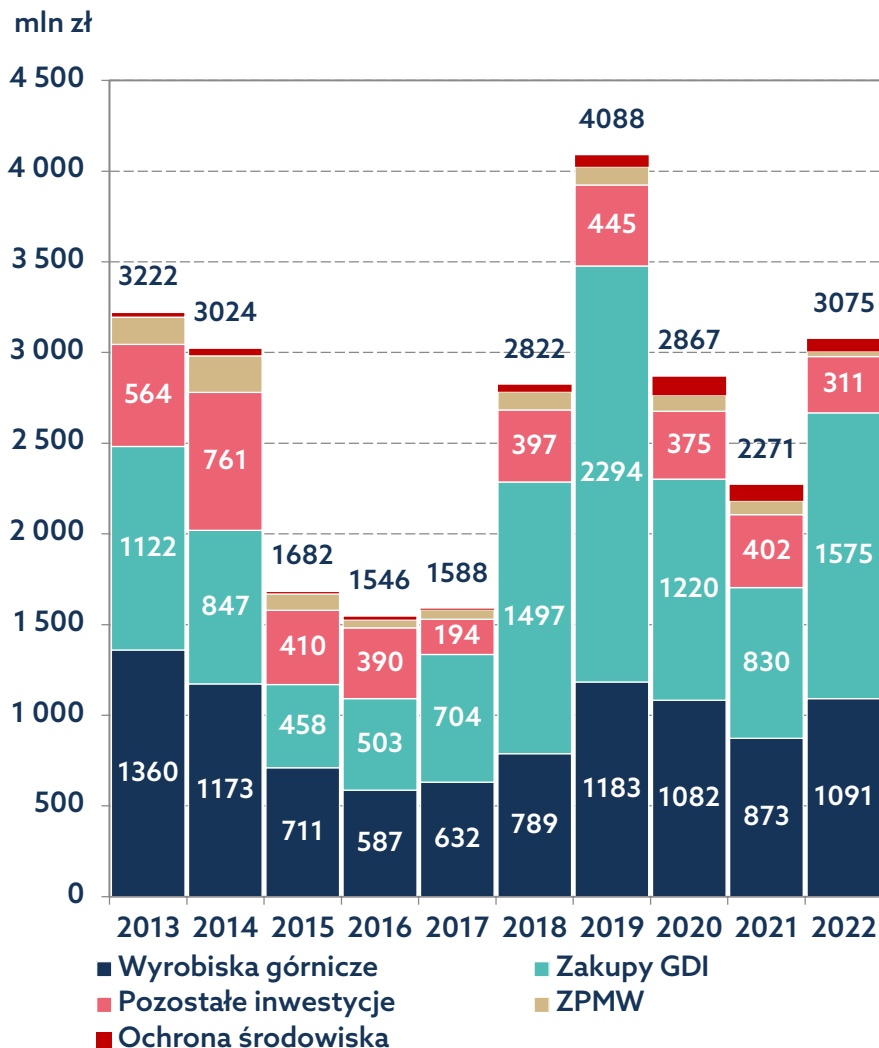
84 /145

- ✘ Wzrost cen i kosztów powoduje jednak, że na tonie węgla pojawia się w roku 2022 bardzo wysoka akumulacja rzędu 232 zł/Mg. Jest to poziom blisko pięciokrotnie wyższy niż maksymalne wartości odnotowywane w latach poprzednich. Tak wysokie wartości wyniku finansowego netto i akumulacji prawdopodobnie nie powtórzą się w najbliższej przyszłości (należy pamiętać, że widoczny w roku 2022 efekt dochodowy był wynikiem okoliczności nadzwyczajnych związanych ze skutkami pandemii COVID oraz wojny w Ukrainie).
- ✘ Rośnie poziom należności: na koniec 2022 r. sięgnęły 4,29 mld zł, za to w ostatnim roku obniżył się poziom zobowiązań branży o 4,6 mld zł (branża częściowo spłaca swoje zadłużenie).
- ✘ Brak efektywnych systemów motywacyjnych w zakresie wynagrodzeń, pogarszanie się warunków geologiczno-górnictwowych, mało efektywny system organizacji pracy eliminują możliwości elastycznego przeciwdziałania dekoniunkturze.
- ✘ **Należy podkreślić, iż aktualnie to koniunktura gospodarcza (ceny na rynkach światowych) w najwyższym stopniu decyduje o wynikach finansowych branży.**

Nakłady inwestycyjne w górnictwie węgla kamiennego

85 /145

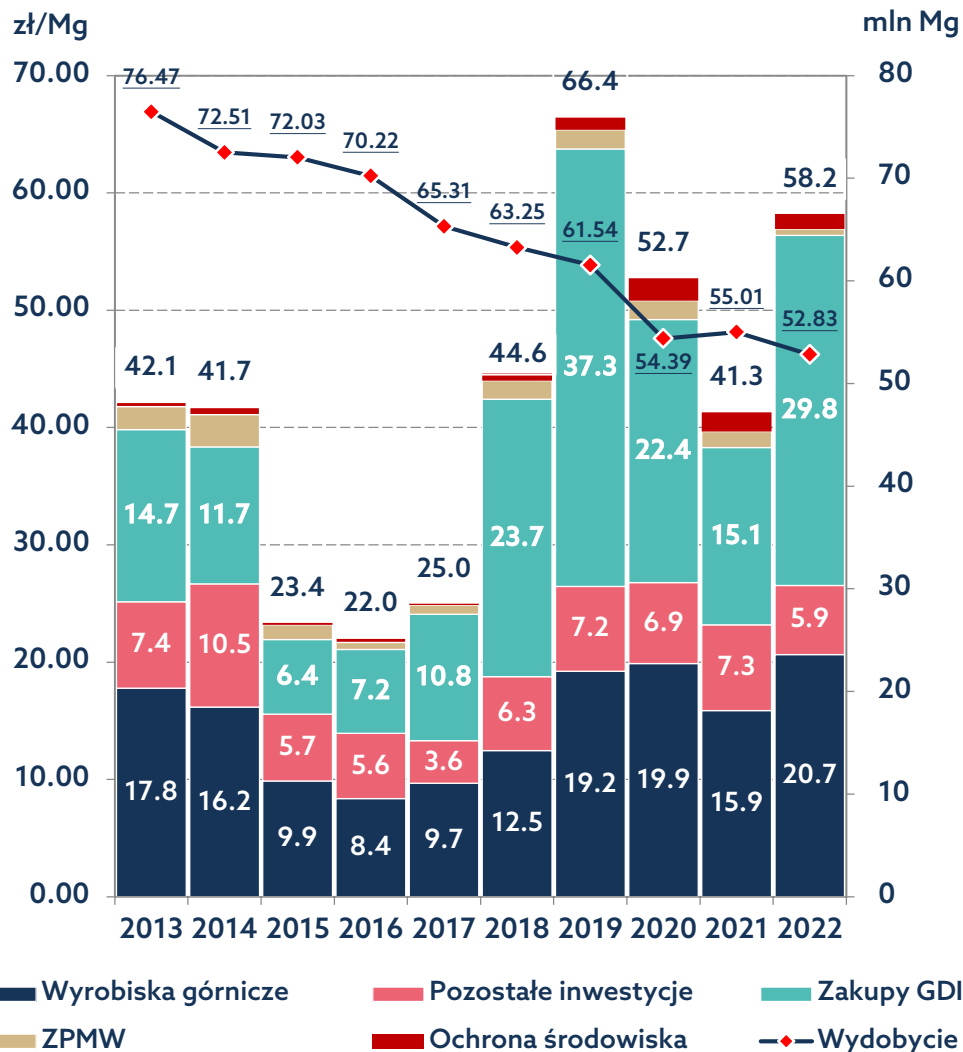

- ✂ W badanym okresie najwyższe nakłady inwestycyjne odnotowano w 2019 roku – 4,1 mld zł. W latach 2013–2014 kształtowały się jeszcze na dość wysokim poziomie, by w kolejnych 3 latach spaść blisko dwukrotnie (nakłady inwestycyjne stanowią 10–15% całości nakładów i kosztów kopalń).
- ✂ W roku 2019 nastąpił znaczący wzrost sumarycznych nakładów inwestycyjnych względem poprzednich lat, co było związane z poprawą koniunktury w branży.
- ✂ W latach 2020-2021 roku miały miejsce kolejne spadki łącznych nakładów inwestycyjnych (kolejno o 30% i 20%), wywołane oszczędnościami spółek mierzących się pogorszeniem koniunktury.
- ✂ W 2022 roku zaobserwowano ponowny wzrost nakładów do wartości 3 mld zł, co było możliwe dzięki wysokim dochodom wywołanych cenami na rynku węgla.

Nakłady inwestycyjne a wydobyćcie

86 /145

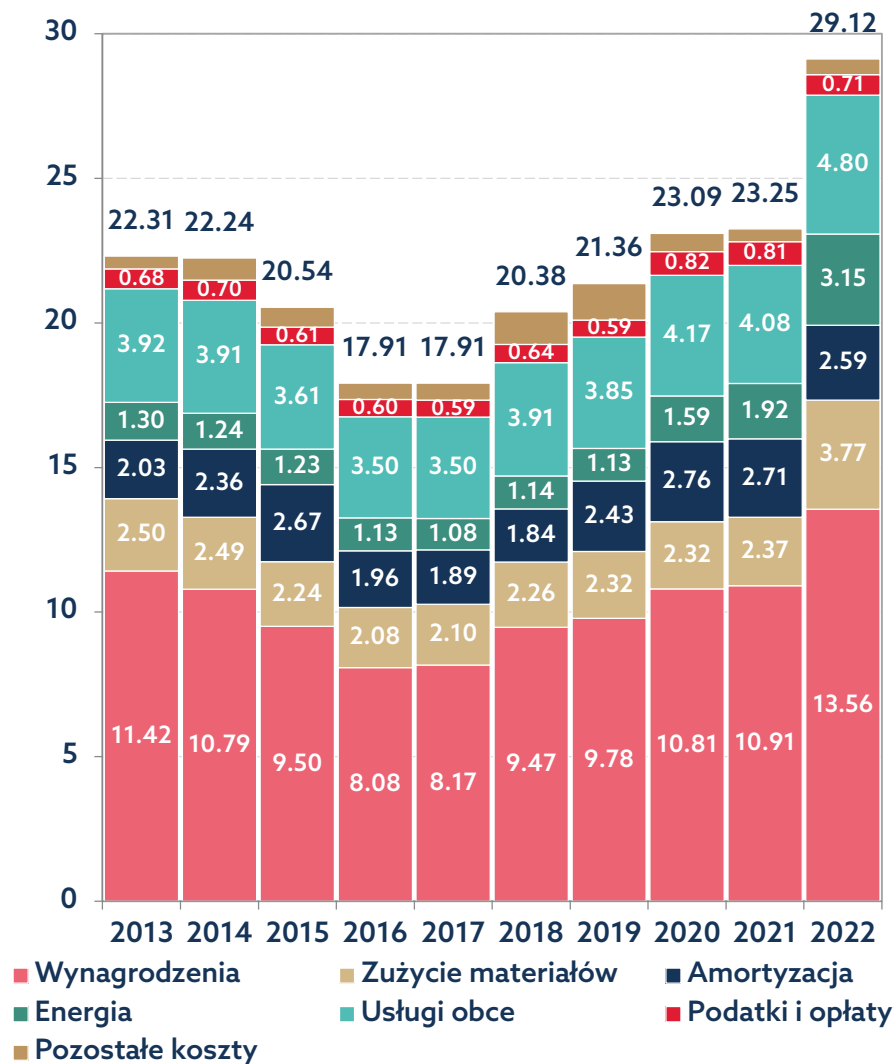
- ✂ Na tle sukcesywnie redukowanego wydobyćcia, spadają również nakłady w ujęciu jednostkowym, wykazując silną korelację z ogólną kondycją finansową firmy i branży.
- ✂ Najwyższa wartość nakładów została osiągnięta w roku 2019 (66,4 zł) przy wydobyćciu rzędu 61,5 mln Mg. **W przeliczeniu na 1Mg wydobyćcia wartość nakładów w roku 2022 wyniosła 58,2 zł.**
- ✂ Nakłady na budownictwo podziemne od trzech lat utrzymują się na relatywnie wysokim poziomie, co wynika ze wzrostu zakresu robót chodnikowych stanowiących zabezpieczenie przyszłej produkcji.
- ✂ Wartości jednostkowych nakładów w pozycji zakupów gotowych dóbr inwestycyjnych (GDI) w latach 2019-2021 ulegała redukcji, jednak w ostatnim roku wydatki w tym zakresie wzrosły blisko dwukrotnie. **Pozostałe pozycje wydzielonych nakładów inwestycyjnych kształtowały się w roku 2022 na podobnym poziomie.**

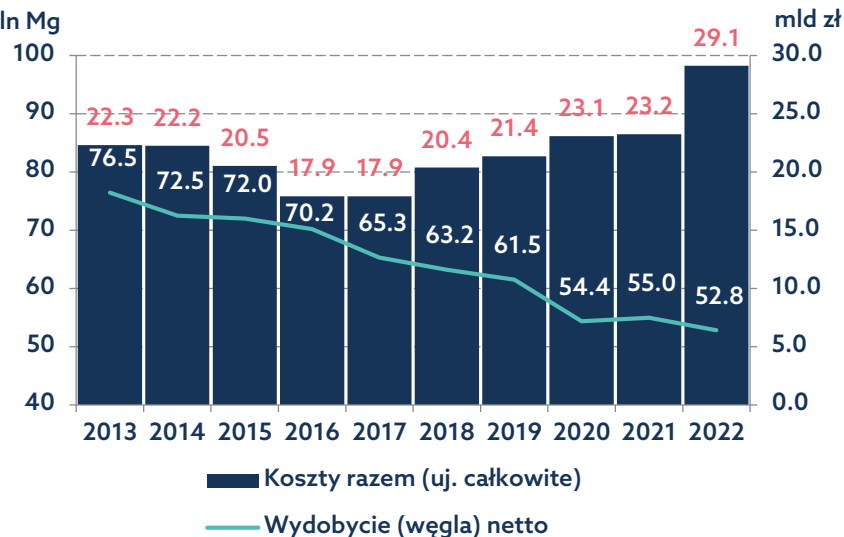
Koszty wydobycia węgla kamiennego

87 / 145

mld zł

mln Mg

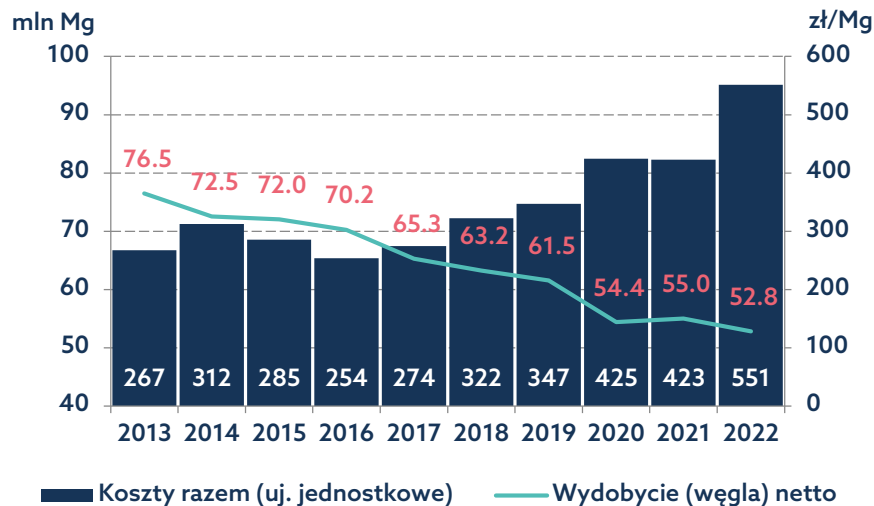
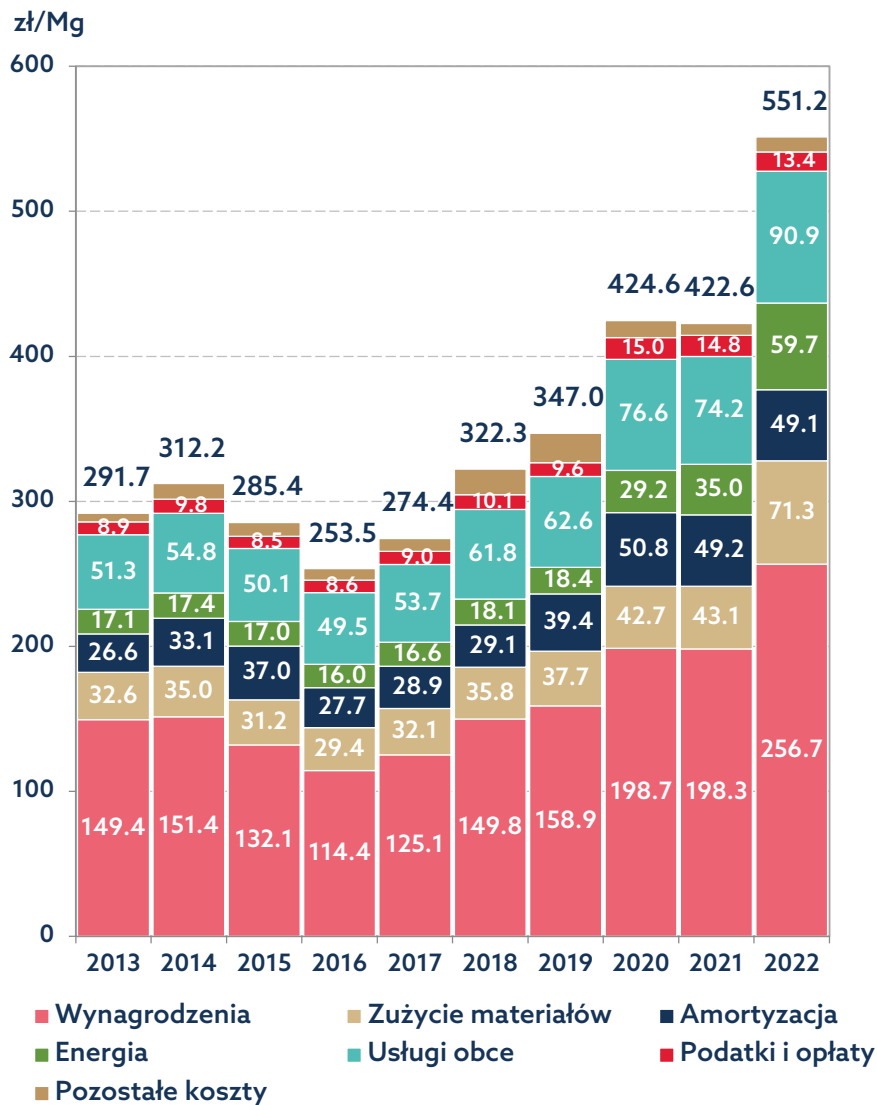

- ✂ Mimo spadającego wydobycia, rosną koszty działalności branży węgla kamiennego. W roku 2022 ich wartość wyniosła ponad 29,1 mld zł. Od roku 2017 do roku 2022, całkowite koszty wzrosły o 62%.
- ✂ Można zauważyć, że koszty w branży są silnie skorelowane z poziomami cen i ogólną koniunkturą, która przekłada się na poziom przychodów. Wyższym cenom węgla i poprawie koniunktury towarzyszy wzrost kosztów wydobycia, zakresu realizowanych inwestycji, finansowanych z działalności bieżącej.

Koszty wydobycia węgla kamiennego – ujęcie jednostkowe

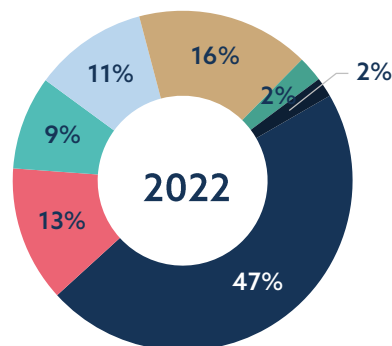
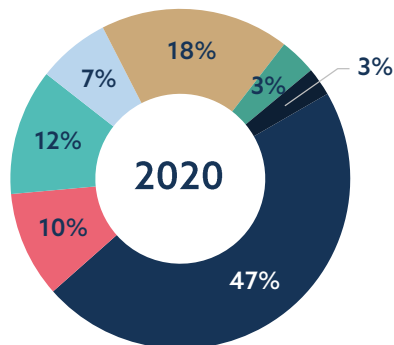
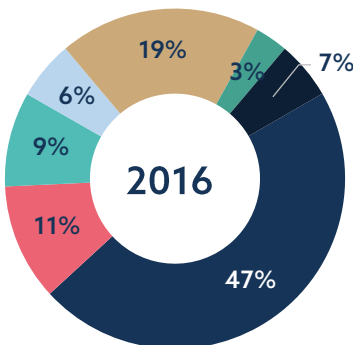
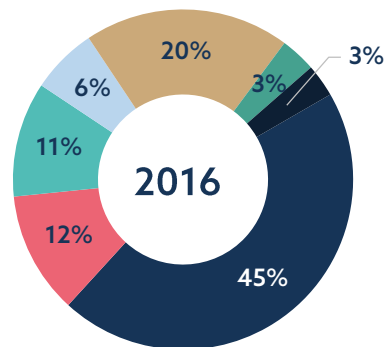
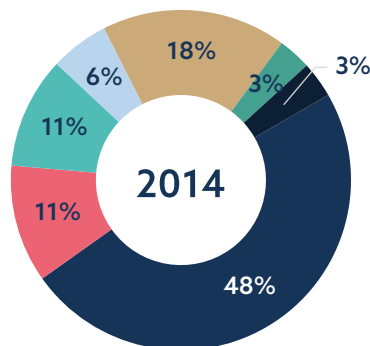
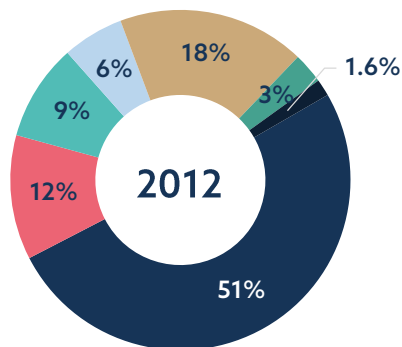
88 /145

- ✘ Koszty wydobycia w ujęciu jednostkowym wykazują tendencję wzrostową począwszy od roku 2016. W roku 2022 koszt produkcji 1 Mg węgla wyniósł aż 551 zł.
- ✘ Analizując lata 2017-2022 można stwierdzić, iż dynamika wzrostu łącznych kosztów jest wyższa niż dynamika spadku wydobycia, co tworzy obserwowaną na wykresach zmienność kosztów jednostkowych.
- ✘ Po roku 2021, w roku 2022 nastąpił skokowy wzrost kosztów jednostkowych we wszystkich grupach rodzajowych. Górnictwo w ten sposób realizuje zwiększony zakres prac i częściowo spona i finansuje swoje przeszłe wydobycie.

Struktura rodzajowa kosztów operacyjnych w górnictwie węgla kamiennego

- ✘ Struktura kosztów rodzajowych w kopalniach węgla kamiennego pozostaje względnie stabilna. Koszty produkcji cechuje dominujący udział kosztów stałych (od 65% do 90% kosztów całkowitych w poszczególnych kopalniach).
- ✘ Redukcja kosztów stałych jest bardzo trudna lub wręcz niemożliwa w sektorze górnictwa węgla kamiennego.
- ✘ W całym okresie największy udział w kosztach operacyjnych mają wynagrodzenia (45%-51%) oraz usługi obce (17%-20%), a najmniejszy podatki i opłaty oraz pozostałe koszty.

- Wynagrodzenia
- Zużycie materiałów
- Amortyzacja
- Energia
- Usługi obce
- Podatki i opłaty
- Pozostałe koszty

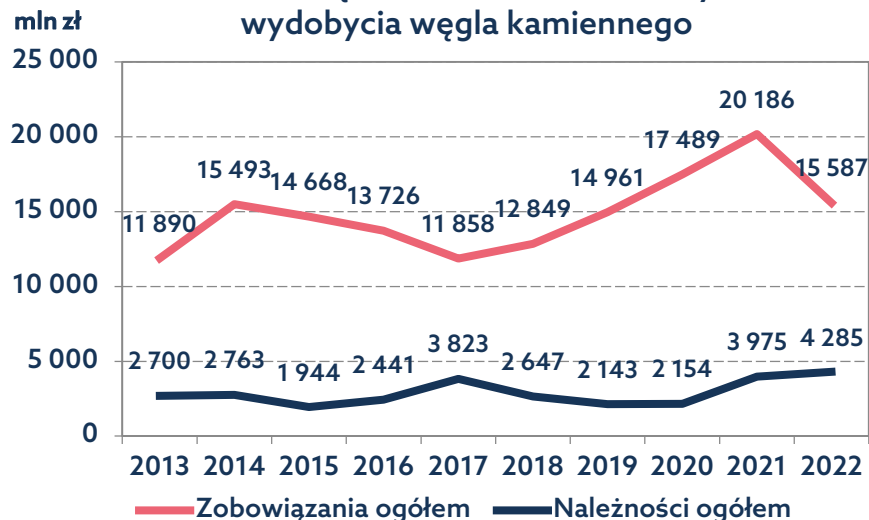

Podstawowe wielkości ekonomiczno-finansowe branży węgla kamiennego

90 /145

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Przychody ze sprzedaży węgla	29 760	19 366	18 978	17 993	20 548	21 502	20 403	16 582	20 691	36 515
Koszty sprzedanego węgla	29 870	21 592	20 947	18 502	17 892	20 180	20 620	19 451	21 104	24 256
Wynik ze sprzedaży węgla	- 484	- 2 226	- 1 969	- 509	2 656	1 322	-217	-2 868	-413	12 259
Wynik finansowy (netto)	- 273	- 1 502	- 1 898	- 427	3 611	1 250	-1 943	-4 332	-1 159	9 744
Zobowiązania ogółem	11 890	15 493	14 668	13 726	11 858	12 849	14 961	17 489	20 186	15 587
Należności ogółem	2 700	2 763	1 944	2 441	3 823	2 647	2 143	2 154	3 975	4 285

Zobowiązania i należności branży wydobywania węgla kamiennego

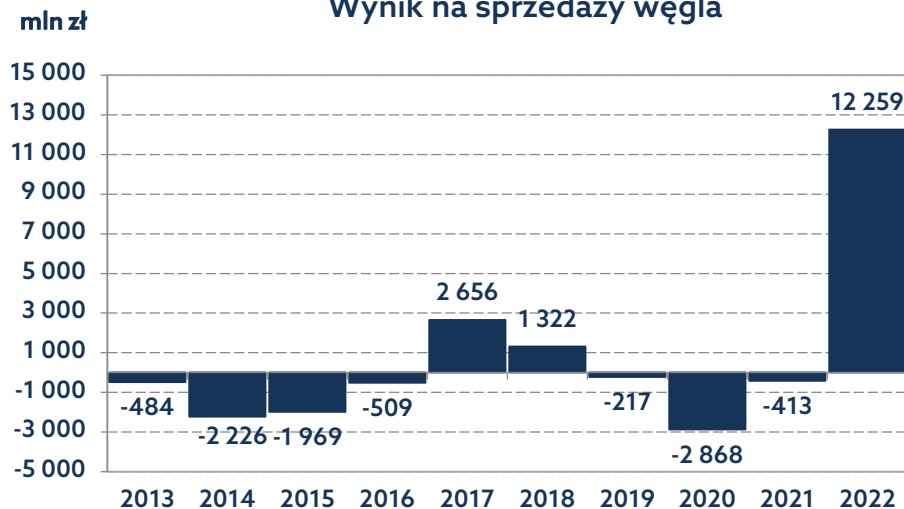
- ✂ Koniunktura gospodarcza (poziom cen i przychodów ze sprzedaży) decyduje o wyniku finansowym w branży węgla kamiennego, co się wyraża w dużej zmienności prezentowanych pozycji wyniku finansowego.
- ✂ W latach 2017-2018 wyniki branży znacząco się poprawiły i były dodatnie. W pozostałych okresach branża wykazywała ujemne wyniki finansowe, przy czym wyjątkowo słaby był rok 2020 (w latach 2019-2021 koszty produkcji przewyższyły przychody wynikające z jego sprzedaży).
- ✂ Wynik finansowy (netto) w 2022 roku był rekordowy w okresie i wyniósł 9,74 mld zł.
- ✂ Rośnie poziom należności do wartości 4,29 mld zł w roku 2022, przy malejącym o 4,6 mld zł poziomie zobowiązań branży (15,6 mld zł).

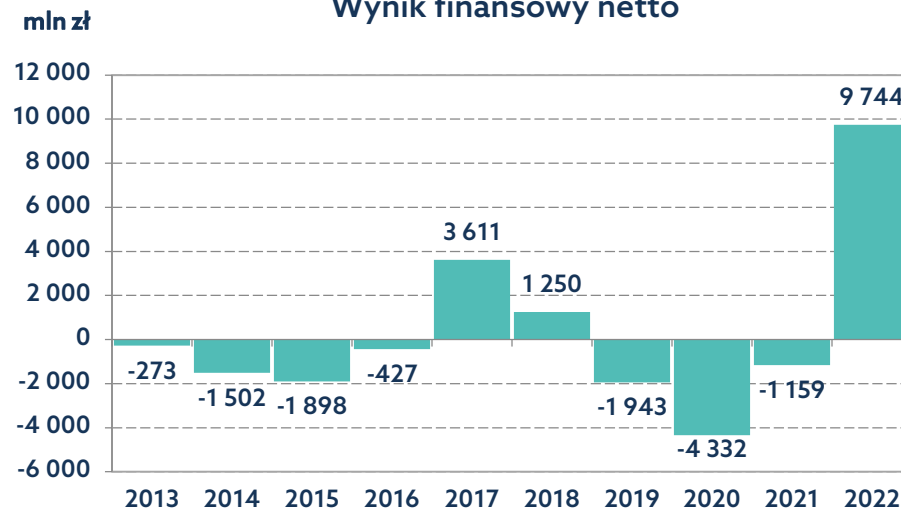
Wyniki finansowe branży węgla kamiennego

91 / 145

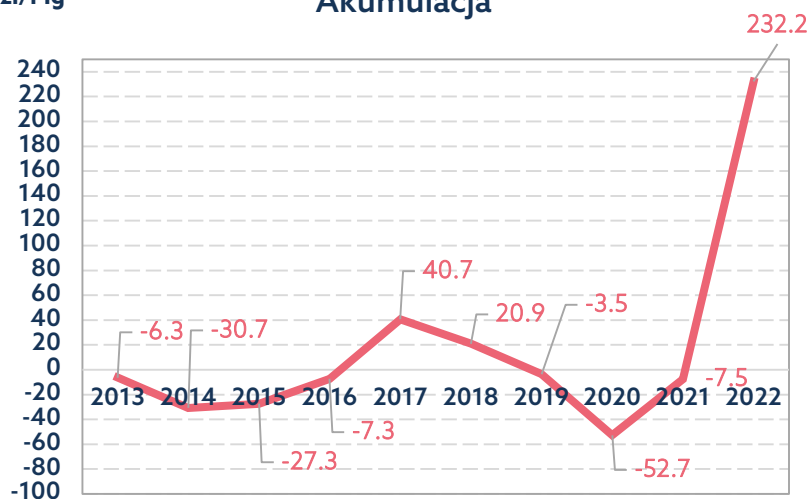
Wynik na sprzedaży węgla

Wynik finansowy netto

Akumulacja

- ✂ Dołączone wykresy prezentują zmienność wyniku na sprzedaży, wyniku finansowego netto oraz akumulacji, stanowiącej różnicę średniej ceny i kosztu sprzedanego węgla w latach 2013-2022.
- ✂ W badanym okresie branża odnotowała dodatnie wyniki tylko w latach 2017-2018 oraz w 2022 roku, chociaż łączna wartość wyniku finansowego netto w latach 2013-2022 wynosi +3 071 mln zł.
- ✂ W roku 2022 r. wartość wskaźnika akumulacji wniosła 232,1 zł/Mg i była lepsza aż o 239,6 zł/Mg w porównaniu do roku poprzedzającego.

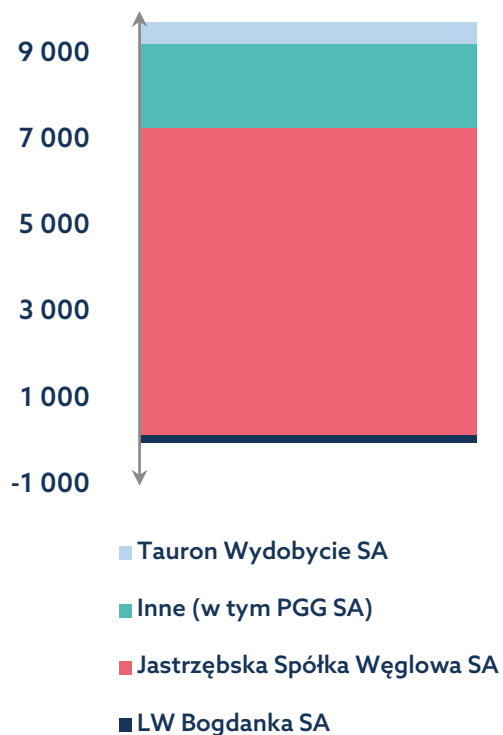

Wskaźniki finansowe dla branży górnictwa węgla kamiennego

92 /145

Wynik finansowy netto branży wydobywania węgla kamiennego za rok 2022 z podziałem na spółki górnicze

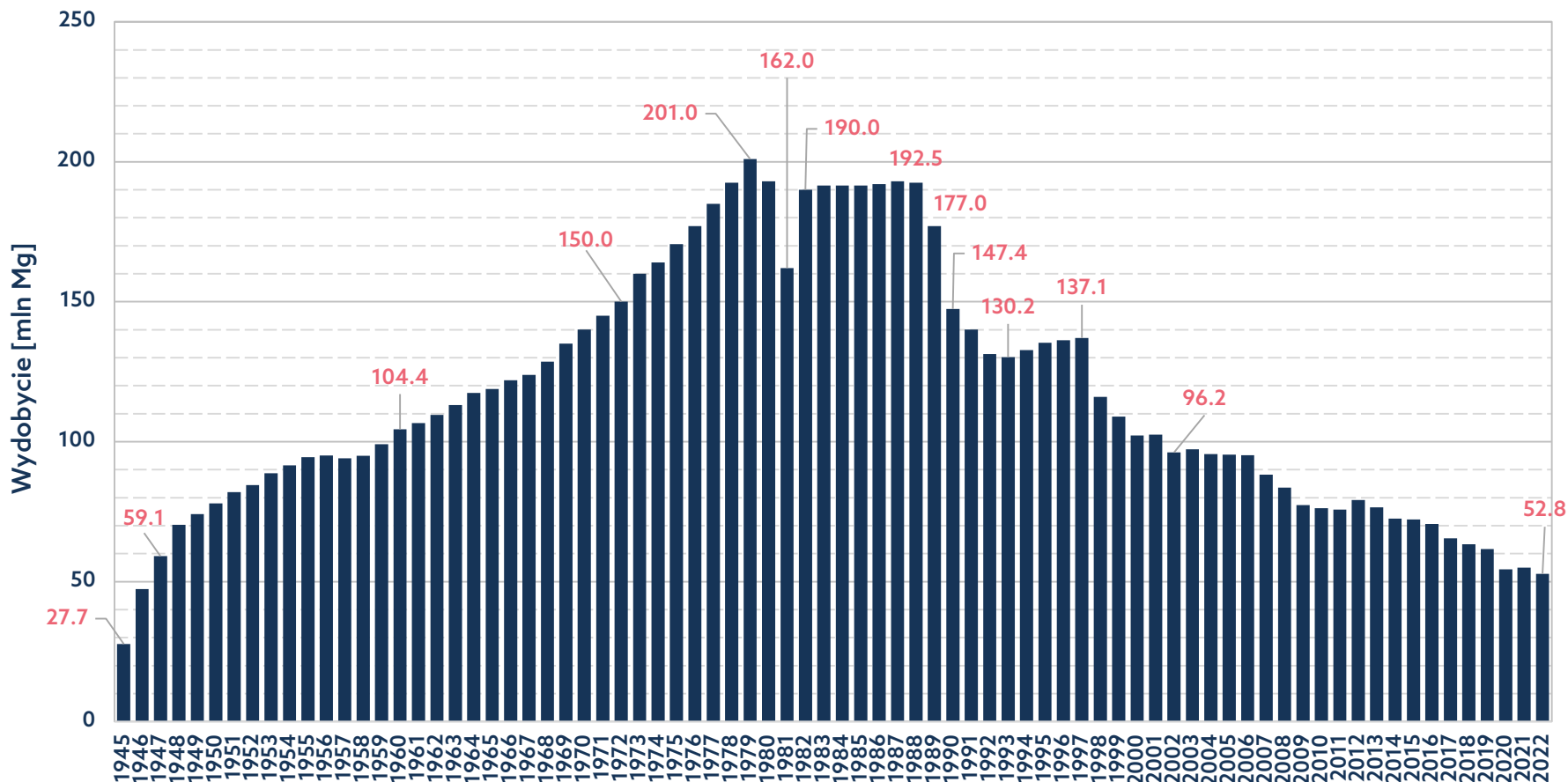
mln zł

- ⚡ Najwyższy wynik finansowy netto w 2022 roku osiągnęła Jastrzębska Spółka Węglowa (3,3 mld zł). Tak jak w latach 2017-2018 bardzo dobre wyniki tej Spółki przekładały się na dodatni wynik finansowy netto całego polskiego górnictwa węgla kamiennego.
- ⚡ LW „Bogdanka” SA w 2022 roku również uzyskała dodatni wynik finansowy netto (175,8 mln zł przy produkcji 8,4 mln Mg) jednak w porównaniu do roku 2021 był to wynik o ponad 112 mln zł gorszy.
- ⚡ Tauron Wydobywanie SA (aktualnie Południowy Koncern Węglowy) od 2019 roku zmniejszał swoją stratę z -1,39 mld zł w 2019 roku do -458 mln zł w roku 2021), co było spowodowane planem naprawczym i zwiększeniem wydobycia, osiągając w 2022 roku wynik netto na poziomie 490 mln zł.
- ⚡ Inne spółki węglowe (przede wszystkim Polska Grupa Górnicza SA) wykazały zysk na poziomie 1,96 mld zł, co było lepszym wynikiem niż w roku poprzedzającym, kiedy osiągnięto miliardową stratę.

Wydobycie węgla kamiennego w Polsce w latach 1945–2022

Wydobycie węgla kamiennego powoli zbliża się do wielkości wypracowanych w pierwszych latach po II wojnie światowej i jego spadek ciągle towarzyszy przemianom gospodarczym po 1980 roku.

9. Rynek węgla kamiennego w Polsce

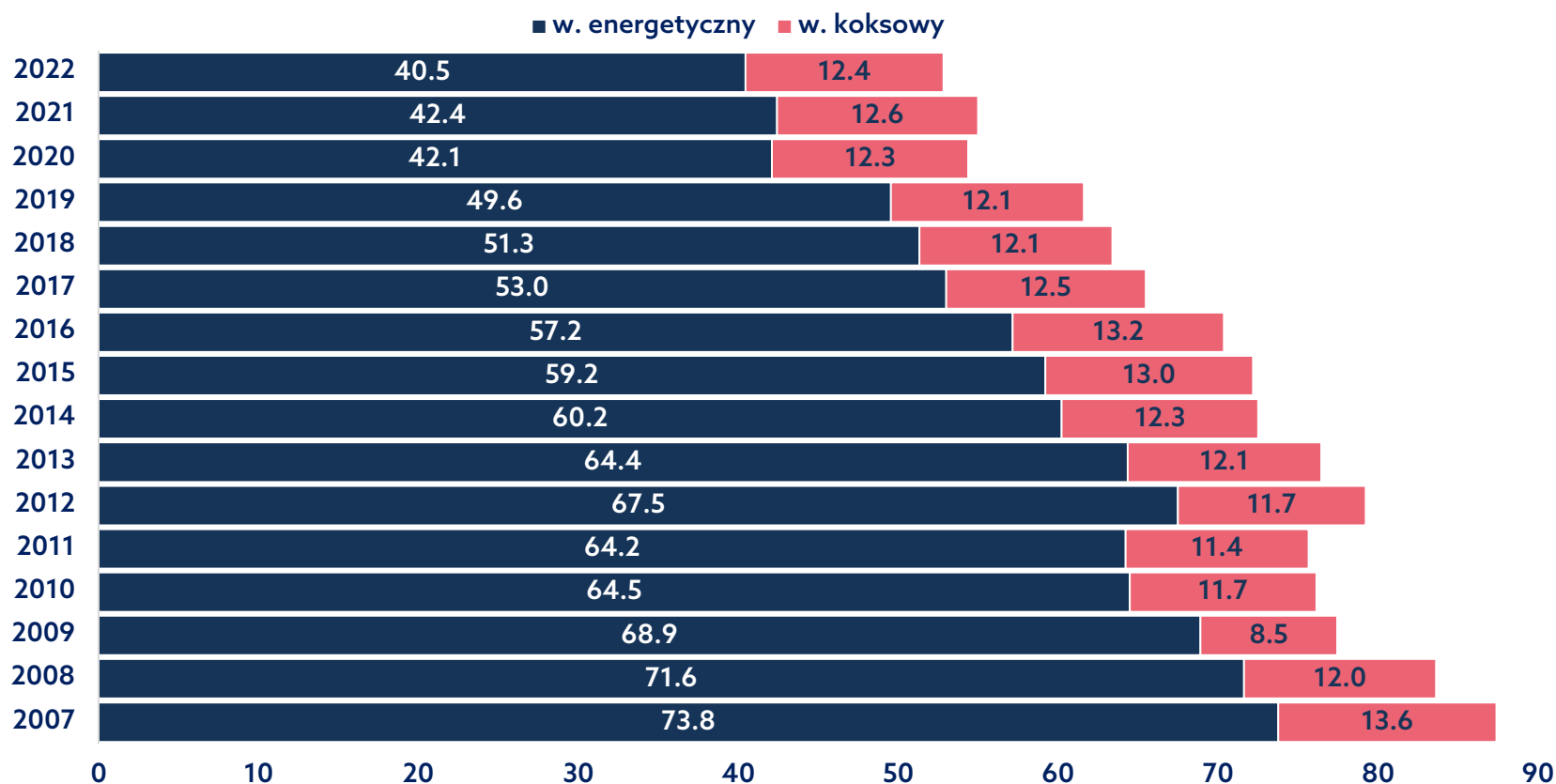

Wydobycie węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2022 [mln Mg]

95 /145

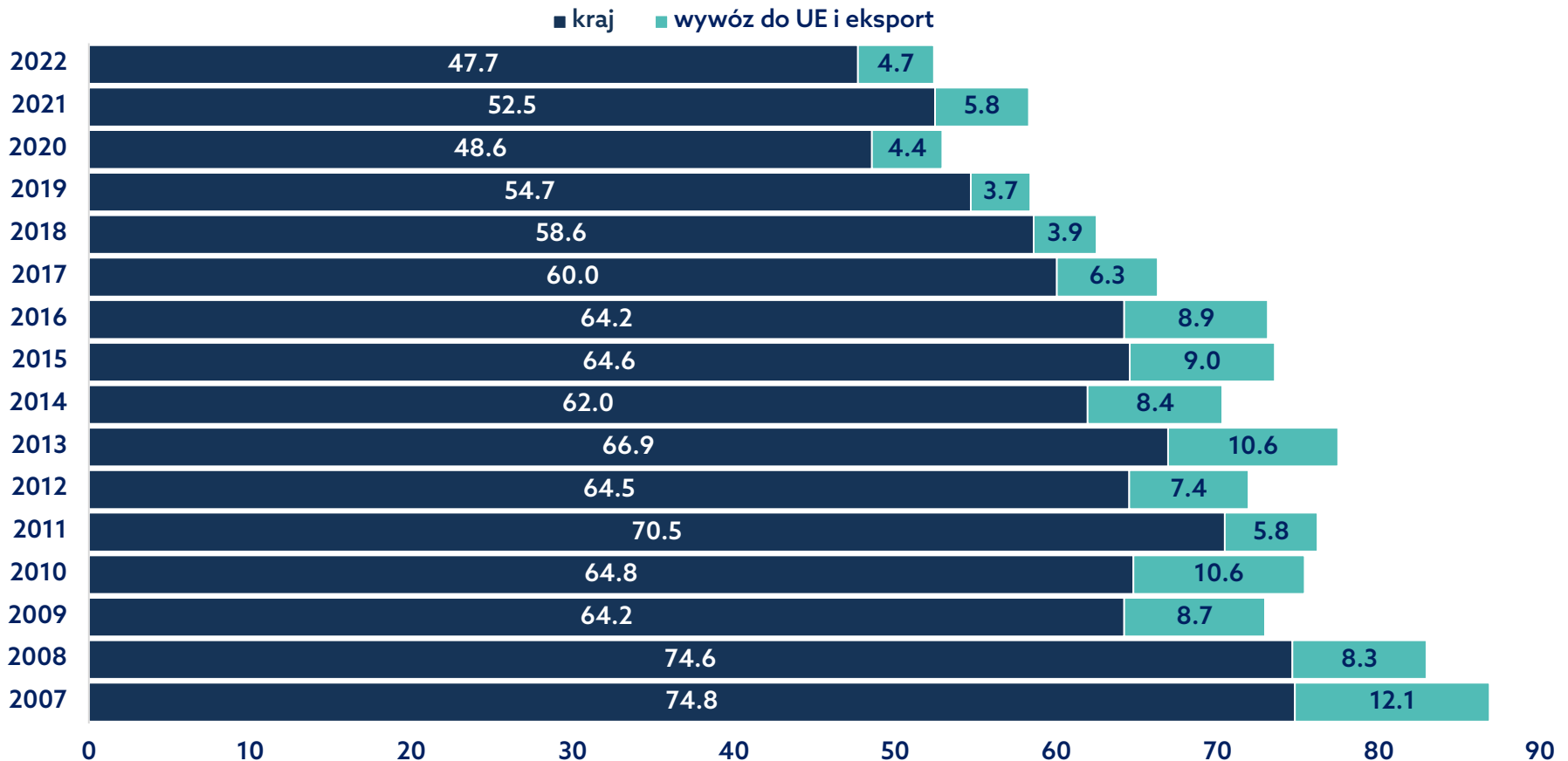
W 2022 r. krajowa produkcja węgla kamiennego spadła r/r o prawie 4%, natomiast w porównaniu do 2007 r. była niższa o 39,6%, głównie w wyniku spadku wydobycia węgla energetycznego o 45,1%.

Sprzedaż węgla krajowego w podziale na rynki zbytu [mln Mg]

W 2022 r. sprzedaż węgla krajowego obniżyła się r/r o 10,1%, w tym na rynek krajowy o 9,1% a na wywóz do UE i eksport o 19,2%. W strukturze sprzedaży węgla kamiennego udział rynku krajowego w latach 2007–2022 kształtował się średnio na poziomie ok. 90%.

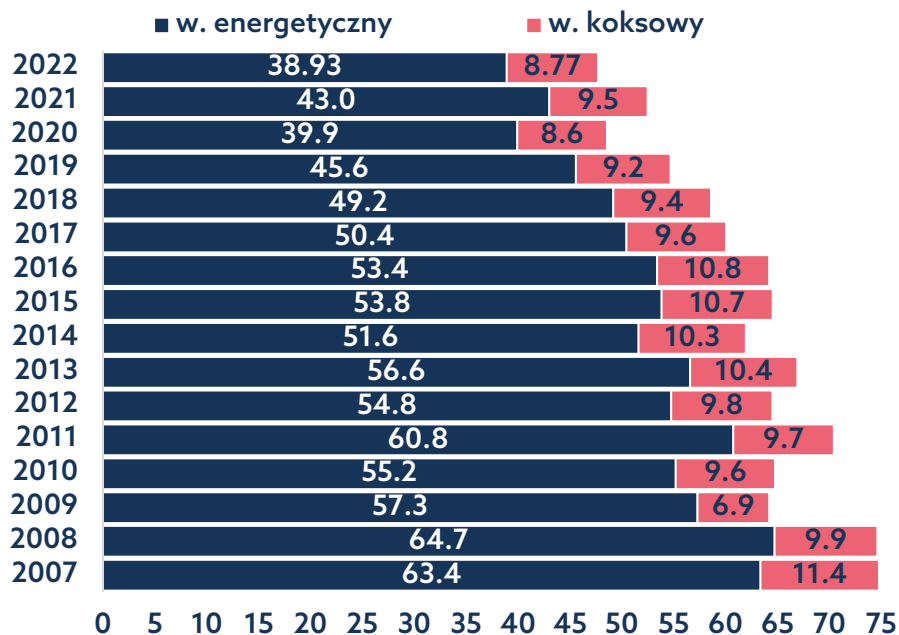

Sprzedaż węgla krajowego w podziale na rynki zbytu [mln Mg]

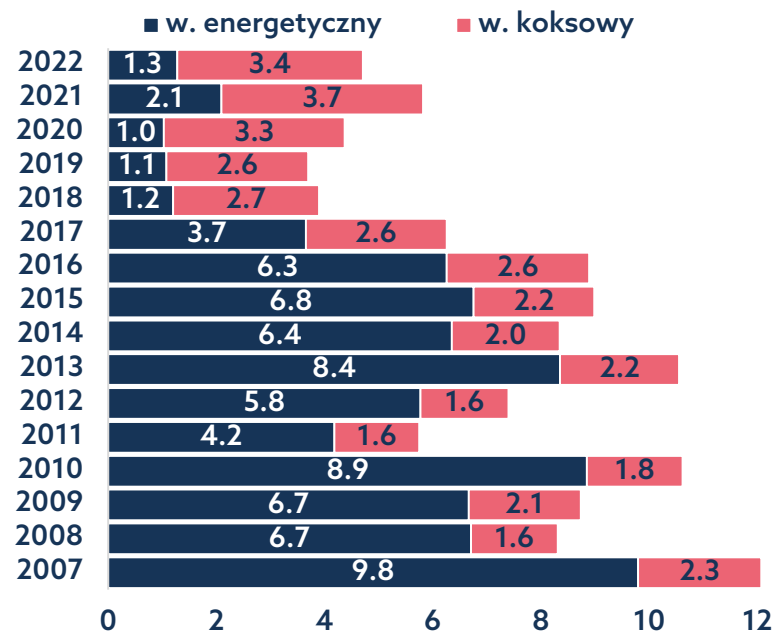
97 / 145

W roku 2022 sprzedaż węgla energetycznego na rynek krajowy obniżyła się r/r o 9,5% a węgla koksowego o 7,3%. Sprzedaż węgla energetycznego na wywóz do UE i eksport spadła r/r o 38,8% natomiast węgla koksowego o 8,1%. W strukturze sprzedaży węgla na rynek krajowy udział węgla energetycznego kształtował się w ostatnich latach na poziomie 84-82%.

Sprzedaż węgla na rynek krajowy

Sprzedaż węgla na wywóz do UE i eksport

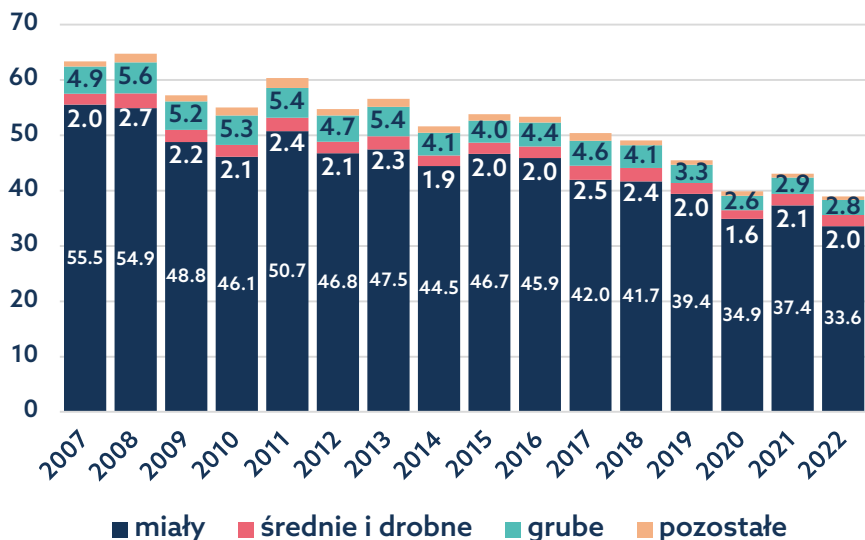

Sprzedaż węgla na rynek krajowy [mln Mg]

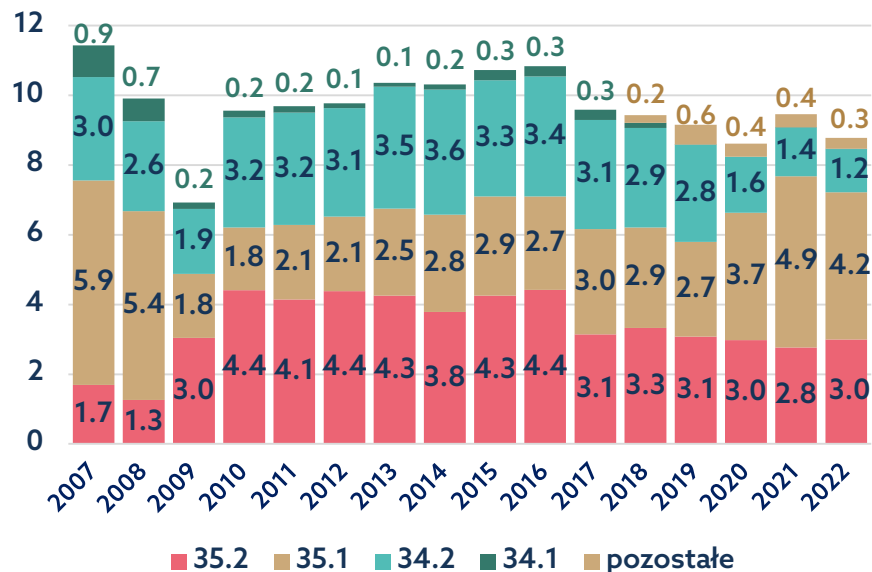
98 / 145

Sprzedaż węgla energetycznego wg sortymentów

Kluczowym sortymentem są miazły, których udział w sprzedaży węgla energetycznego na rynku krajowym utrzymuje się na poziomie 85-87%.

Sprzedaż węgla koksowego wg typów

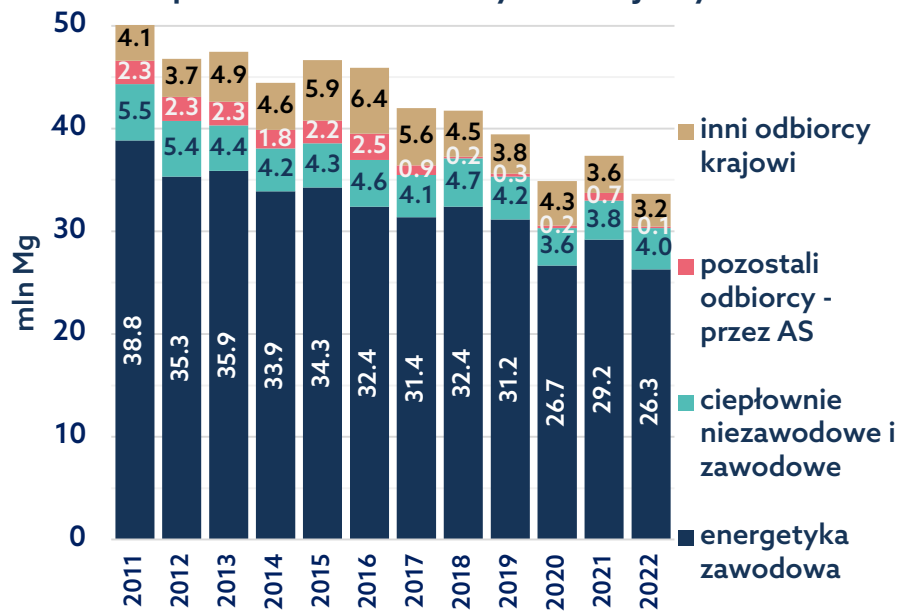
W poprzednich latach w sprzedaży węgla koksowego udział węgla typu hard (wg PN typ 35.1 i 35.2) kształtował się na poziomie 63 - 67%. W 2022 r. udział ten zwiększył się do 82%.

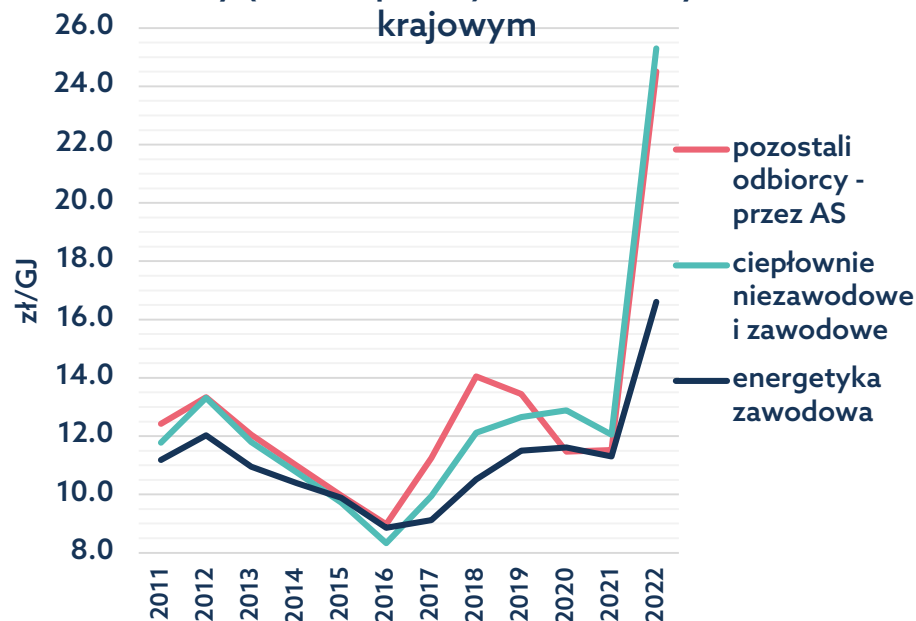
Sprzedaż miałów węgla energetycznego na rynku krajowym

99 / 145

Sprzedaż miałów na rynku krajowym

Ceny (loco kopalnia) miałów na rynku krajowym

- ✘ Największą grupą odbiorców miałów jest energetyka zawodowa oraz ciepłownie (niezawodowe i zawodowe).
- ✘ W latach 2017 - 2020 ceny miałów w sprzedaży do głównych odbiorców na rynku krajowym systematycznie wzrastały, natomiast w 2021 r. średnie roczne ceny miałów zanotowały spadek. W 2022 r. ceny ponownie wzrosły (r/r) z wysoką dynamiką: o 46,9% do energetyki zawodowej, o 110% w dostawach do ciepłowni oraz o 112,8% do grupy pozostałych odbiorców krajowych.

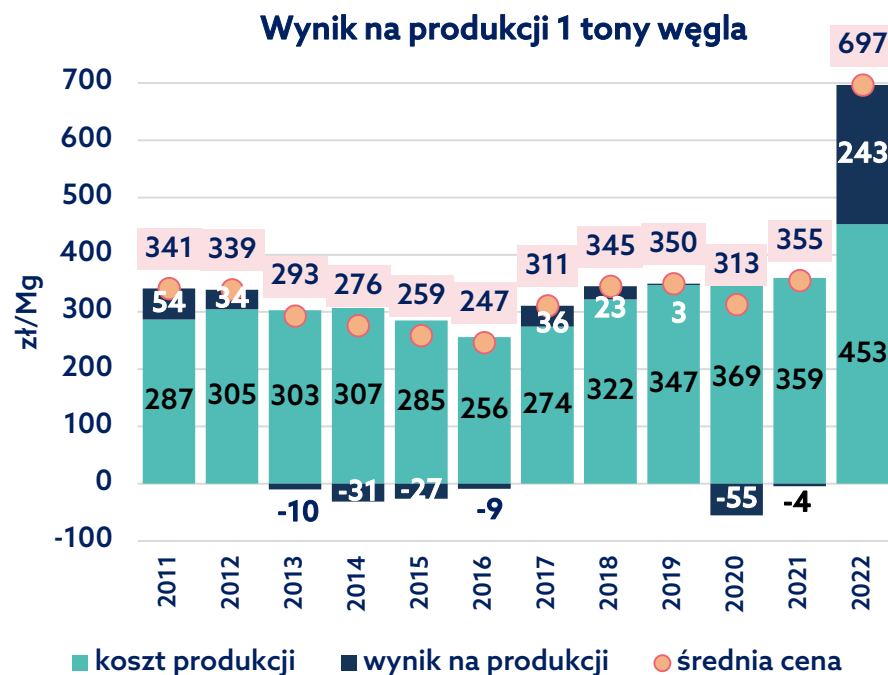
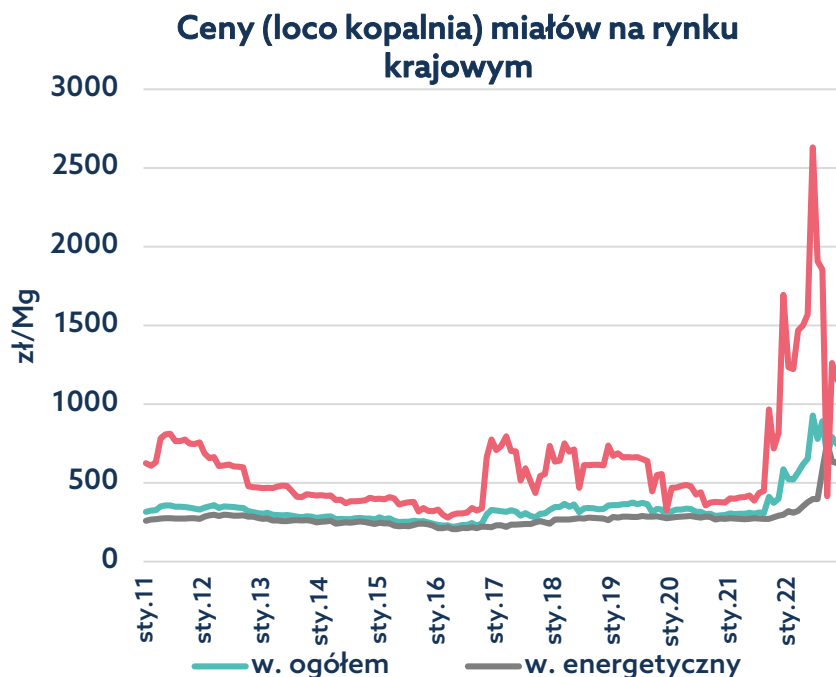
Koszty produkcji, ceny zbytu i wynik na produkcji krajowego węgla kamiennego

100 /145

W roku 2022 średnia roczna cena zbytu węgla kamiennego ogółem wzrosła (r/r) prawie dwukrotnie (o 96,3%). Ceny węgla energetycznego wzrosły o 67,7% natomiast węgla koksowego ponad dwukrotnie (o 135,6%).

Wynik na produkcji 1 tony węgla kamiennego narastająco za 12 miesięcy 2022 roku był dodatni i wyniósł 243,17 zł/Mg.

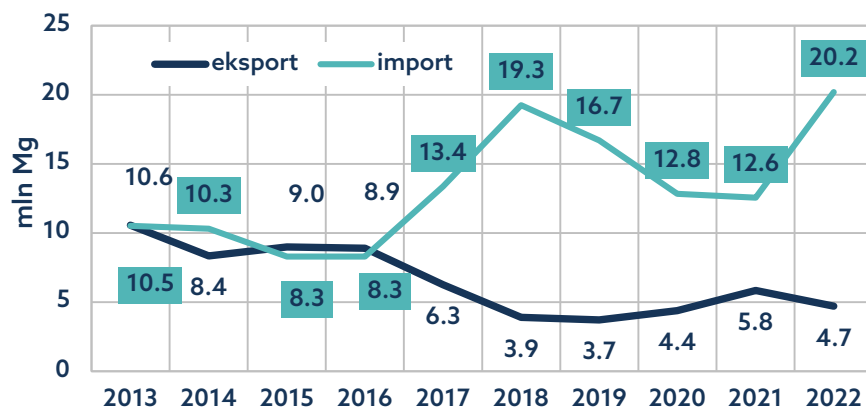
Wynik finansowy netto sektora górnictwa węgla kamiennego w 2022 r. 572 305 tys. zł. Wynik ze sprzedaży węgla wyniósł 12 259 055 tys. zł.

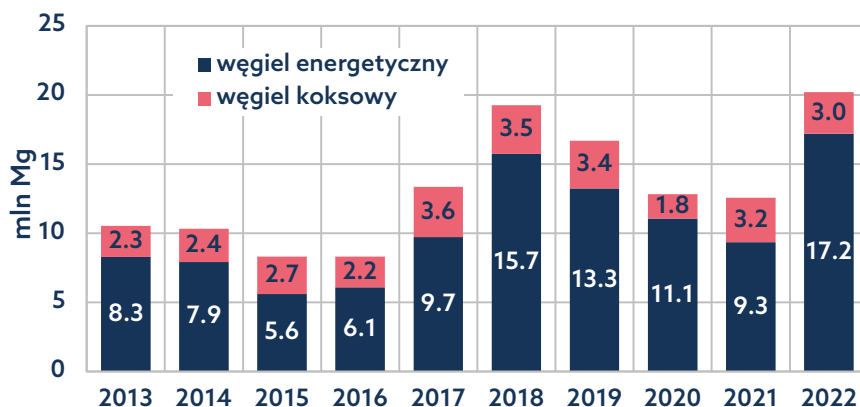
Import węgla kamiennego do Polski

101 / 145

W latach 2013–2022, za wyjątkiem 2013, 2015 i 2016, Polska była importerem netto węgla kamiennego.

Import przewyższał eksport w zakresie od 2,0 do 15,5 mln ton węgla kamiennego.

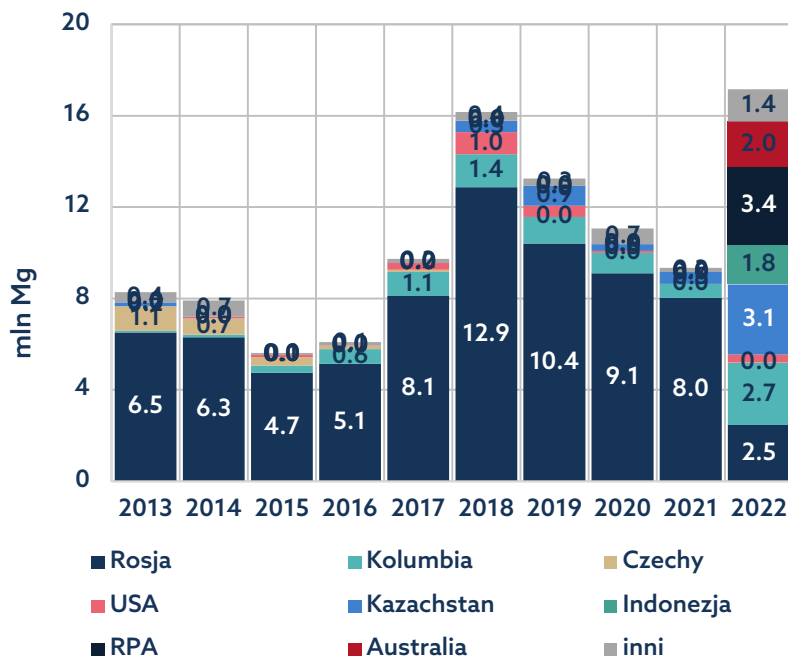

Zasadniczą część importu węgla kamiennego stanowi węgiel energetyczny.

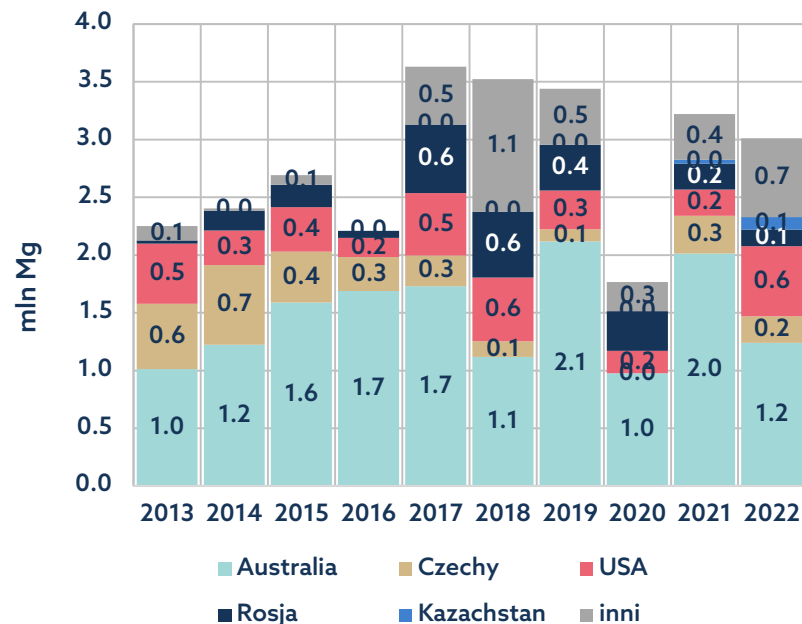
W latach 2013-2022 udział węgla energetycznego w imporcie ogółem zmienił się od 68 (2015 r.) do 86% (2020 r.).

Import węgla energetycznego

Import węgla koksowego

Głównym eksporterem węgla energetycznego na rynek Polski do 2022 r. była Rosja. W latach 2013-2021 z Rosji pochodziło od 79 do 86% importu tego węgla.

Wprowadzenie sankcji na węgiel z Rosji (wynik wojny Rosji z Ukrainą) spowodowało konieczność sprowadzenia węgla z innych kierunków. Efektem tego był liczny udział eksporterów z różnych stron świata.

Od kilku lat najważniejszym eksporterem węgla koksowego na rynek Polski jest Australia.

W latach 2013-2022 zmieniał się od 1,0 do 2,1 mln ton.

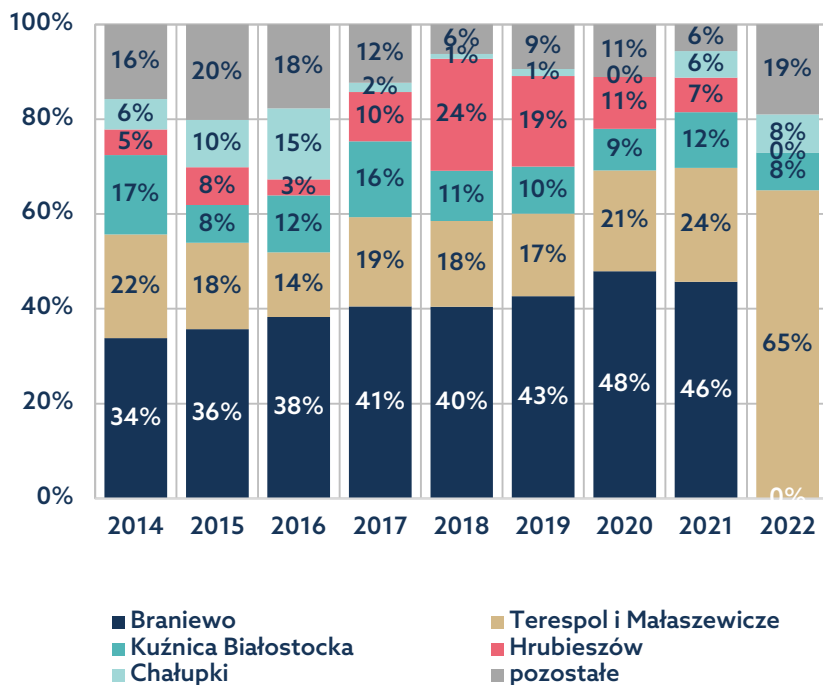

Struktura importu węgla kamiennego wg miejsca przekroczenia granicy

103 / 145

Import drogą lądową

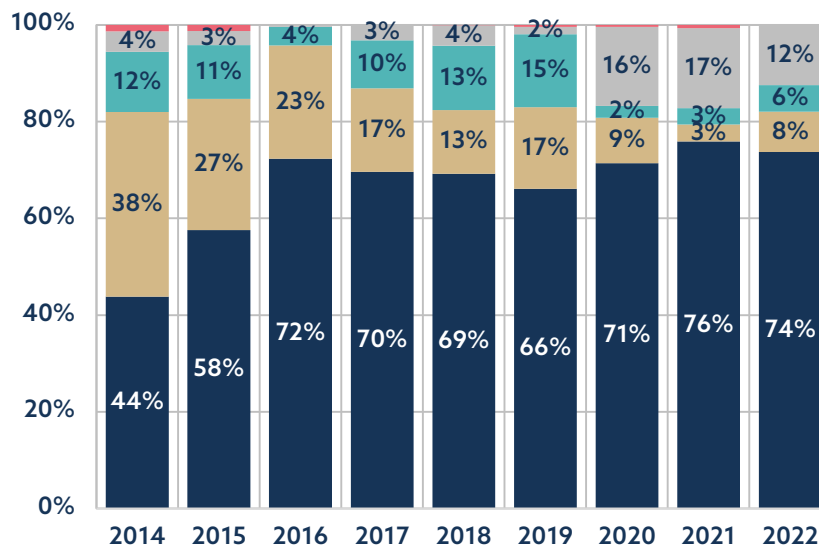
W geograficznej strukturze dostaw węgla kamiennego do Polski drogą lądową główną rolę odgrywają cztery przejścia kolejowe: Braniewo, Terespol (wraz z terminalem w Małaszewiczach), Hrubieszów oraz Kuźnica Białostocka. W latach 2014–2022 łączny udział tych czterech przejść w imporcie węgla kamiennego drogą lądową zmienił się w zakresie 62–81%.

Import drogą morską

Morski import węgla kamiennego do Polski realizowany jest głównie przez cztery porty morskie: Gdańsk, Gdynię, Świnoujście i Szczecin. W latach 2014–2022 wynosił on łącznie 99–100%.

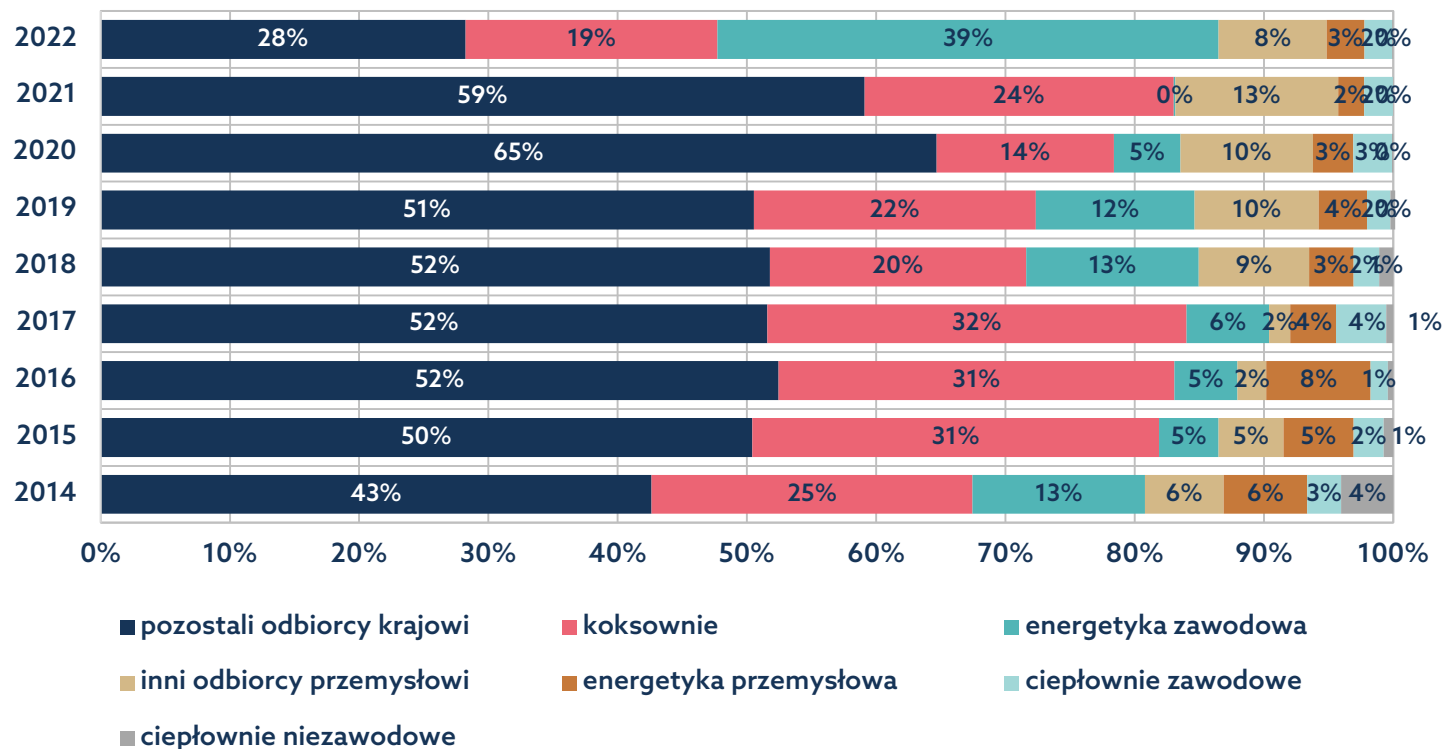
Udział importu przez port w Elblągu jest znikomy i nie przekraczał 1%.

Struktura sprzedaży importowanego węgla kamiennego

104 / 145

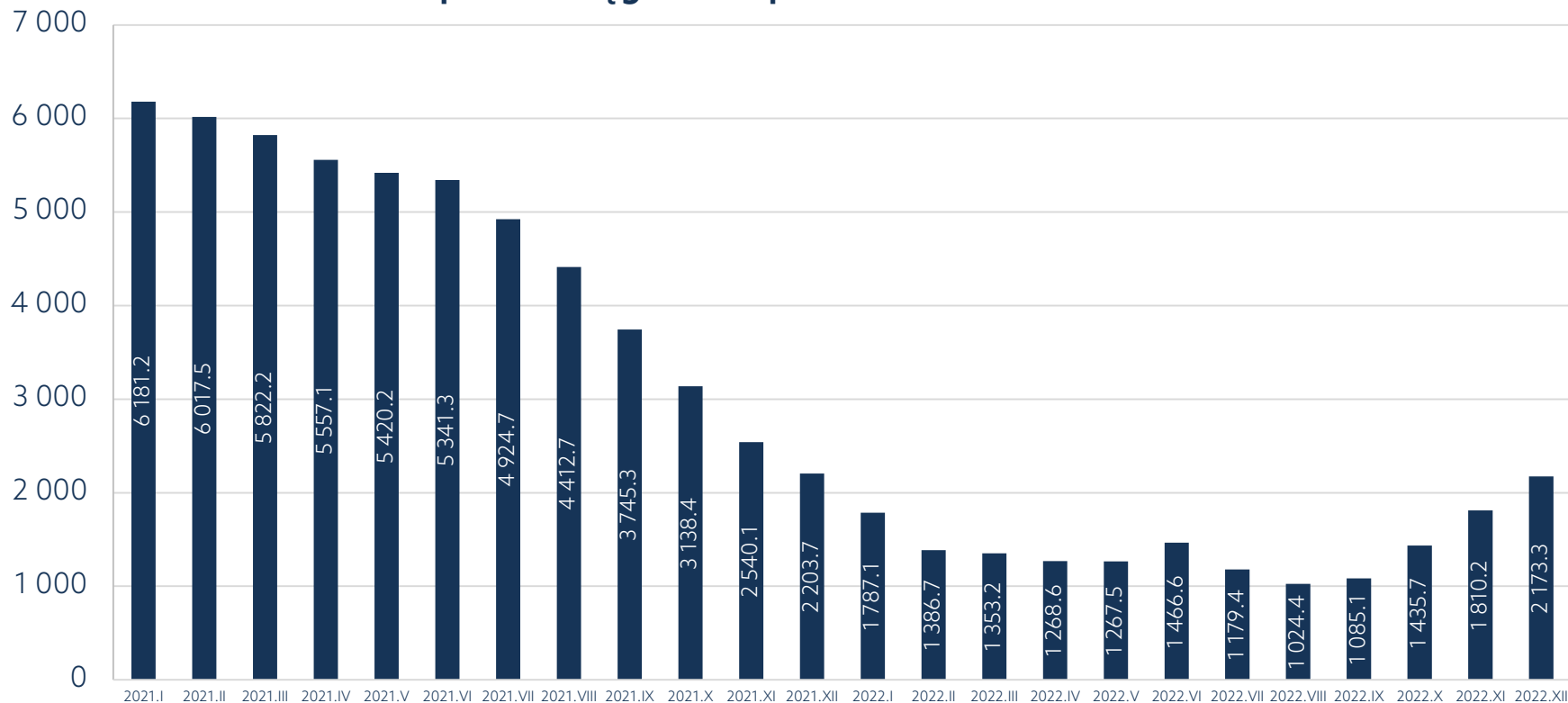
Pozostali odbiorcy krajowi (wśród których znajdują się gospodarstwa domowe) oraz koksownie są głównymi nabywcami węgla z importu. W latach 2014–2021 udział tych dwóch grup stanowił łącznie aż 67–84% sprzedaży węgla z importu. Udział energetyki (łącznie zawodowej i przemysłowej) wynosił wówczas 2–20%, a ciepłowni (zawodowych i niezawodowych) 2–7%.

W wyniku interwencyjnego importu węgla w 2022 r. energetyka zawodowa stała się największym nabywcą importowanego surowca. Sytuacja ta wyniknęła z konieczności zużycia drobnych frakcji pozostałych z odsiania sortymentów grubych, skierowanych dla odbiorców z gospodarstw domowych.

tys. Mg

Stan zasobów węgla w kopalniach w latach 2021-2022

Stan zasobów węgla w kopalniach na koniec grudnia 2022 r. wyniósł 2 173,3 tys. Mg i był o 30,4 tys. Mg mniejszy niż na koniec roku 2021 – co stanowi spadek o 1,4% r/r. Trzeba jednak nadmienić, że przez cały 2022 r. ten stan był niższy i wynikał z embarga na rosyjski węgiel i ponadnormatywnego zapotrzebowania na węgiel (zakupy „na zapas”, brak węgla na rynku krajowym).

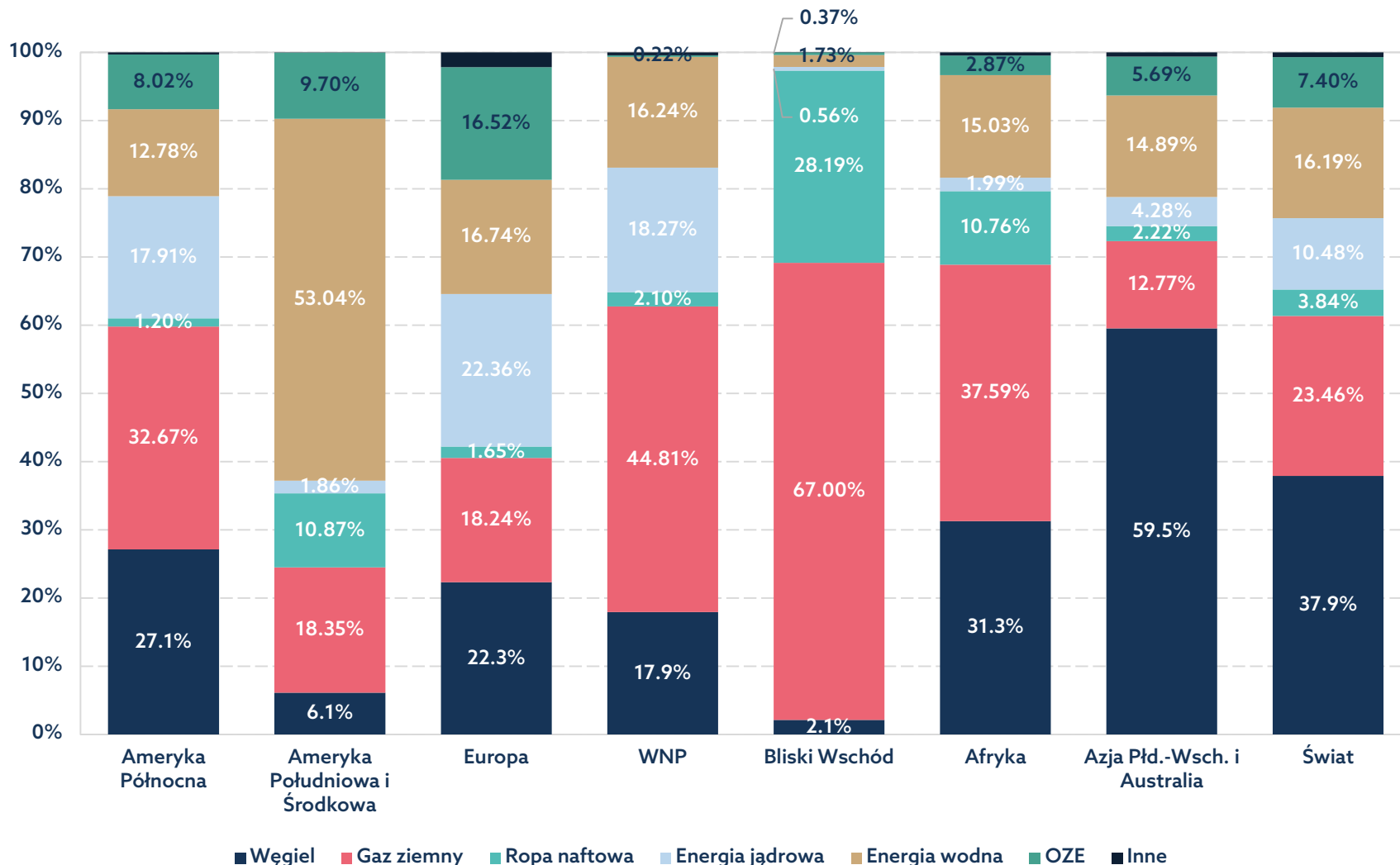
10. Rola węgla kamiennego w gospodarce

Udział poszczególnych rodzajów paliw w produkcji energii elektrycznej na świecie w 2016 roku

107 / 145

Udział poszczególnych rodzajów paliw w produkcji energii elektrycznej na świecie w 2016 roku

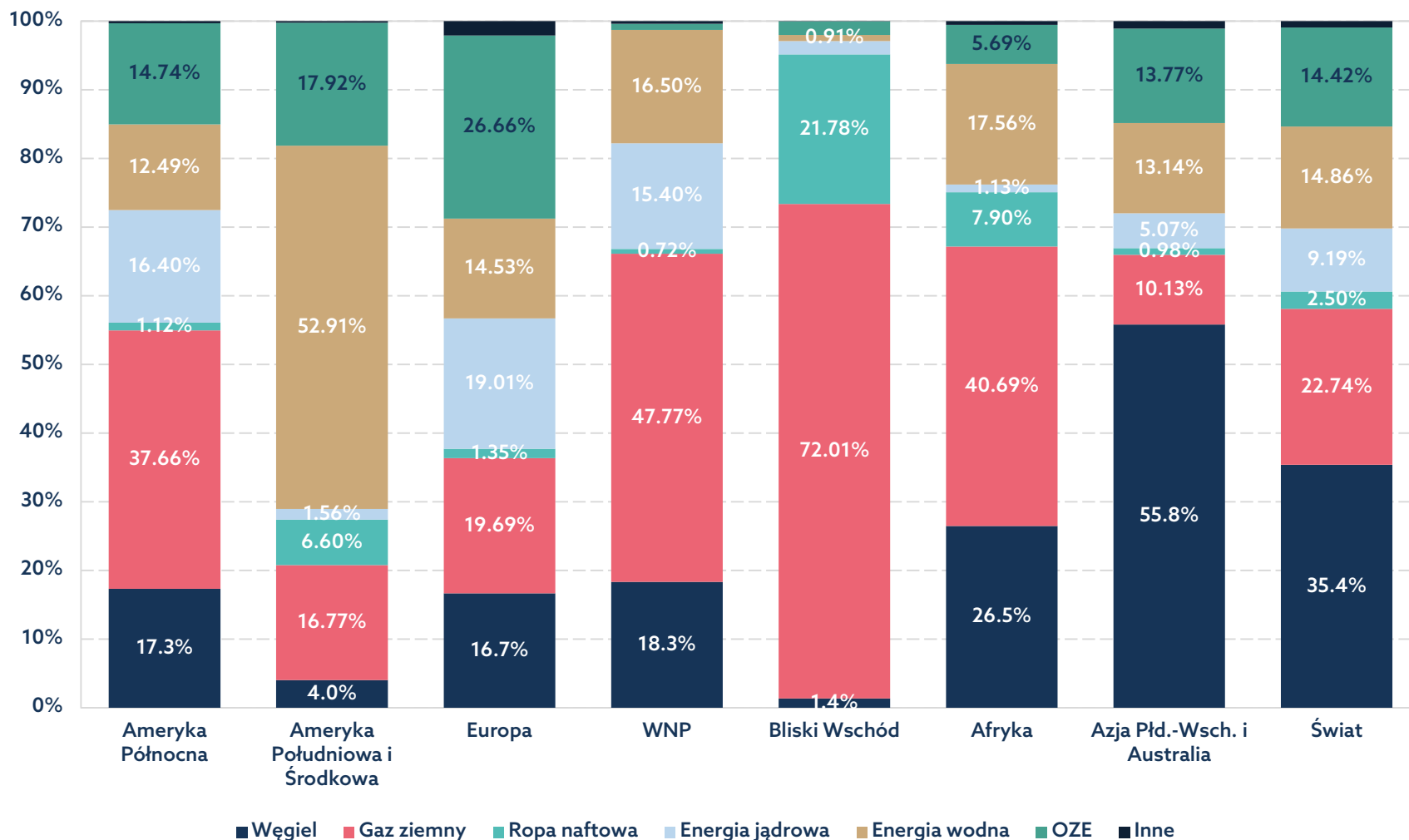
108 / 145

- ✂ W 2016 roku węgiel największy udział w produkcji energetycznej miał w krajach Azji Południowo-Wschodniej i w Australii gdzie osiągnął poziom 59,5%.
- ✂ W Ameryce Północnej (27,1%) i Afryce (31,3%) węgiel również był znaczącym źródłem do produkcji energii elektrycznej jednak ustępował gazowi ziemnemu, który był wiodącym źródłem wykorzystywanym do produkcji energii elektrycznej.
- ✂ Najmniejsze znaczenie węgiel miał w krajach Ameryki Południowej i Środkowej oraz krajach Bliskiego Wschodu. Wynika to z dużej popularności energetyki wodnej w krajach Ameryki Łacińskiej oraz dużych złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie Zatoki Perskiej.
- ✂ W krajach WNP (Wspólnoty Niepodległych Państw) rola poszczególnych źródeł przy produkcji energii elektrycznej była bardziej zróżnicowana przy jednoczesnej dużej roli gazu ziemnego (44,8%).
- ✂ Najbardziej zdywersyfikowanym regionem Świata w 2016 roku była Europa, gdzie pięć źródeł (węgiel, energia jądrowa, energia wodna, OZE i gaz ziemny) miały udziały ponad 15-procentowe przy produkcji energii elektrycznej.

Udział poszczególnych rodzajów paliw w produkcji energii elektrycznej na świecie w 2022 roku

109 / 145

Udział poszczególnych rodzajów paliw w produkcji energii elektrycznej na świecie w 2022 roku

110 /145

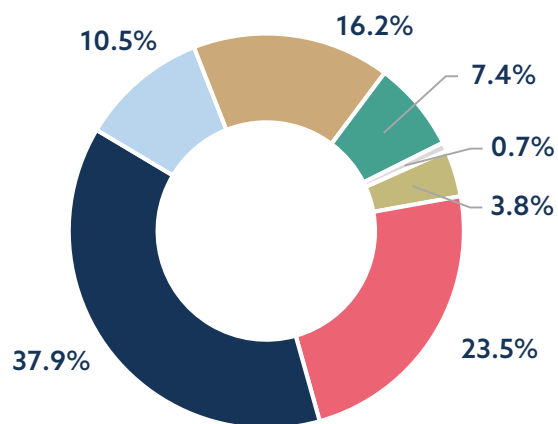
- ✂ W 2022 roku węgiel największy udział w produkcji energetycznej miał w krajach Azji Południowo-Wschodniej i Australii gdzie osiągnął poziom 55,8%, jednak był on o 3,7 p.p. niższy niż w 2016 roku.
- ✂ Węgiel tylko w Azji Południowo-wschodniej i w Australii był podstawowym źródłem produkcji energii elektrycznej i przewyższał udział dla całego świata, który wyniósł 35,4%.
- ✂ Jedynym regionem na Świecie, gdzie węgiel zwiększył swoją rolę przy produkcji energii elektrycznej były kraje WNP, gdzie jego udział wzrósł z 17,9% w 2016 roku do 18,3% w 2022 roku.
- ✂ W krajach Europy, obu Ameryk, Afryki i rejonu Zatoki Perskiej węgiel zmniejszył swoją rolę głównie na rzecz OZE.
- ✂ Największy wzrost udziału OZE w latach 2016 – 2022 zanotowano w Europie, Ameryce Łacińskiej i w Azji Płd-Wsch. i Australii (kolejno o 10.1, 8.2 i 8.1 p.p.).
- ✂ Najbardziej zdywersyfikowanym regionem Świata w 2020 roku była Europa, gdzie cztery źródła (węgiel, energia jądrowa, OZE i gaz ziemny) miały udziały ponad 15-procentowe przy produkcji energii elektrycznej. Drugi raz z rzędu w historii w 2022 roku OZE miały największy udział w produkcji energii elektrycznej w Europie (26,7%).

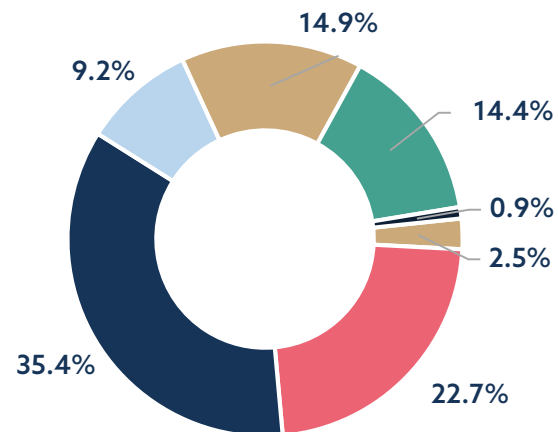
Udział procentowy poszczególnych rodzajów paliw w produkcji energii elektrycznej w Polsce i na świecie

111 / 145

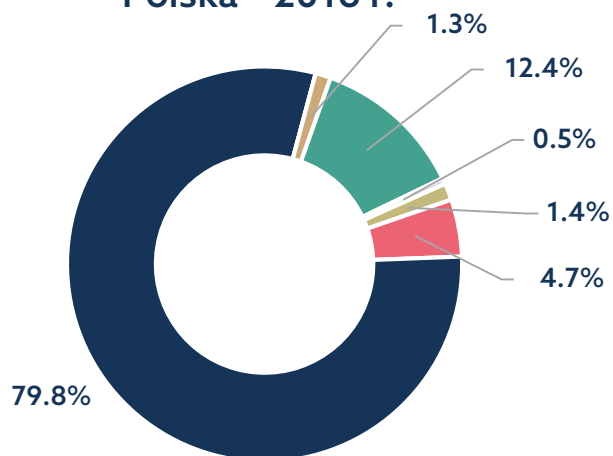
Świat - 2016 r.

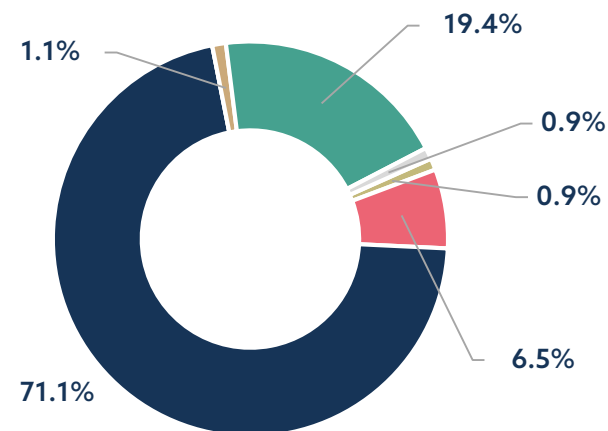
Świat - 2022 r.

Polska - 2016 r.

Polska - 2022 r.

- Ropa naftowa
- Gaz ziemny
- Węgiel
- Energia jądrowa
- Energia wodna
- OZE
- Pozostałe

Udział procentowy poszczególnych rodzajów paliw w produkcji energii elektrycznej w Polsce i na świecie

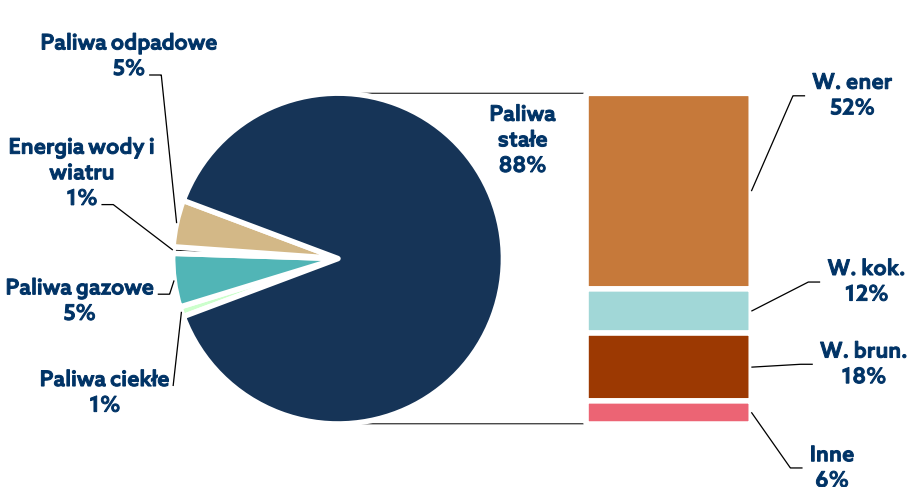
112 / 145

- ⚡ W latach 2016 – 2022 możemy zaobserwować znaczący spadek roli węgla kamiennego i elektrowni jądrowych w produkcji energii elektrycznej na Świecie. Spowodowane jest to odchodzeniem wielu państw od energetyki opartej na paliwach kopalnych czy też oporem społecznym dotyczącym nowych inwestycji w sektorze energetyki jądrowej, choć w ostatnich latach można zauważyć odwrócenie tego trendu w przypadku energetyki jądrowej.
- ⚡ Można zauważyć w analizowanym okresie znaczny wzrost udziału źródeł OZE w miksie energetycznym Świata, co jest odpowiedzią wielu państw na zmiany klimatu powodowane wzrostem stężenia CO₂ w atmosferze.
- ⚡ W polskim miksie energetycznym od lata spada udział paliw kopalnych (węgla kamiennego i brunatnego) na rzecz coraz większego udziału źródeł OZE oraz coraz większej roli gazu ziemnego. Co ciekawe udział OZE w produkcji energii elektrycznej w Polsce jest większy niż średnia dla Świata (w 2022 roku było to 19,4% produkcji energii elektrycznej z OZE w Polsce w stosunku do 14,4% na Świecie).

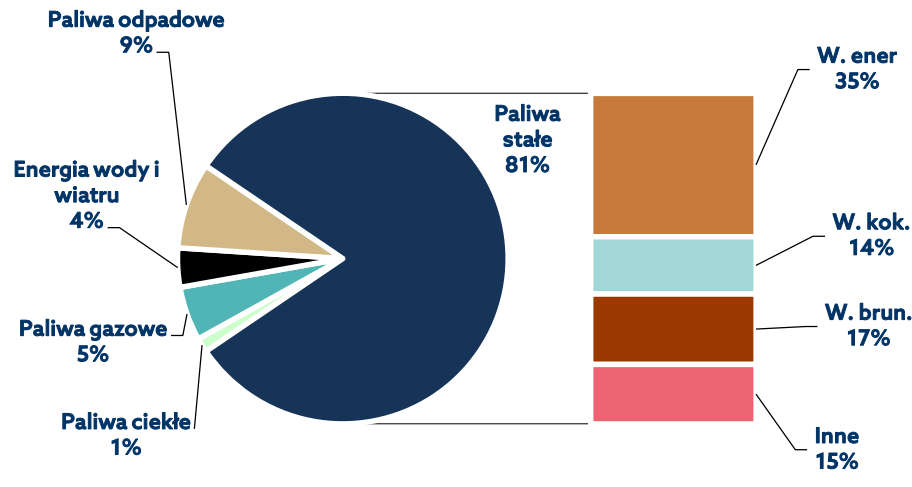

Struktura pozyskania paliw – bilans energii pierwotnej w Polsce

113 / 145

rok 2012 - 2937 PJ

rok 2022 - 2573 PJ

W latach 2012 - 2022 pozyskanie paliw spadło o 12%. Największy spadek dotyczył węgla energetycznego i wyniósł 41% (tj. 5,2% rocznie). Najbardziej wzrosło pozyskanie energii z wiatru i wody; aż o 426% (tj. 18,1% rocznie). Należy jednak dodać, że udział tej energii w bilansie wynosi tylko 3,8%.

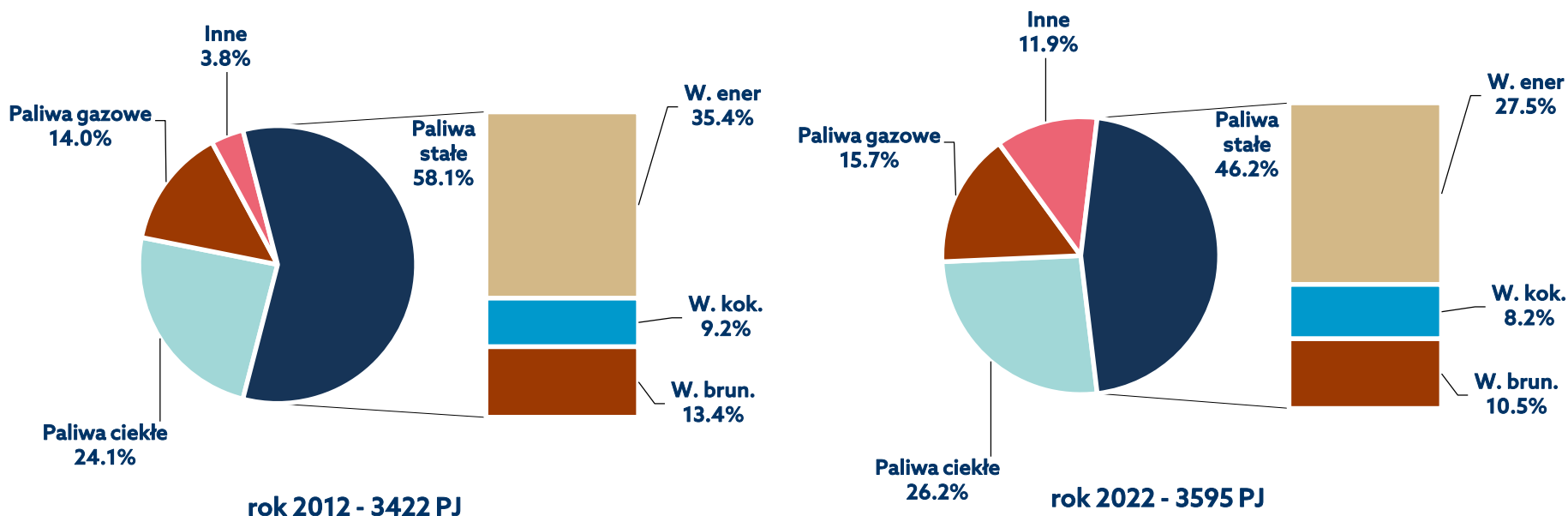
Udział paliw stałych zmniejszył się o 9 punktów procentowych.

W 2012 roku udział paliw stałych wynosił 88% a w roku 2022 spadł do 81%. Widoczny jest systematyczny spadek krajowego pozyskania paliw stałych w tempie 2,2% rocznie.

Struktura zużycia paliw – bilans energii pierwotnej w Polsce

114 / 145

W stosunku do 2012 roku ilość energii zużytej w kraju w 2022 r. zwiększyła się o 7%, natomiast udział paliw stałych zmniejszył się o 12%.

Udział węgla energetycznego spadł o 8 punktów procentowych.

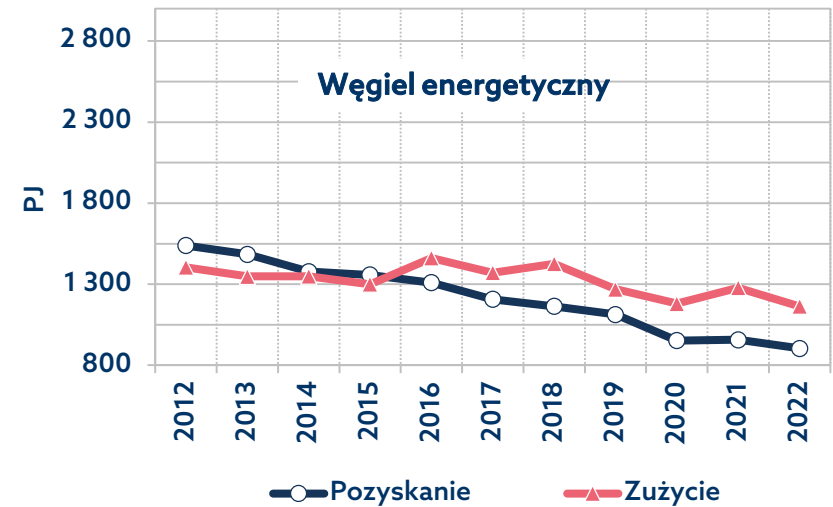
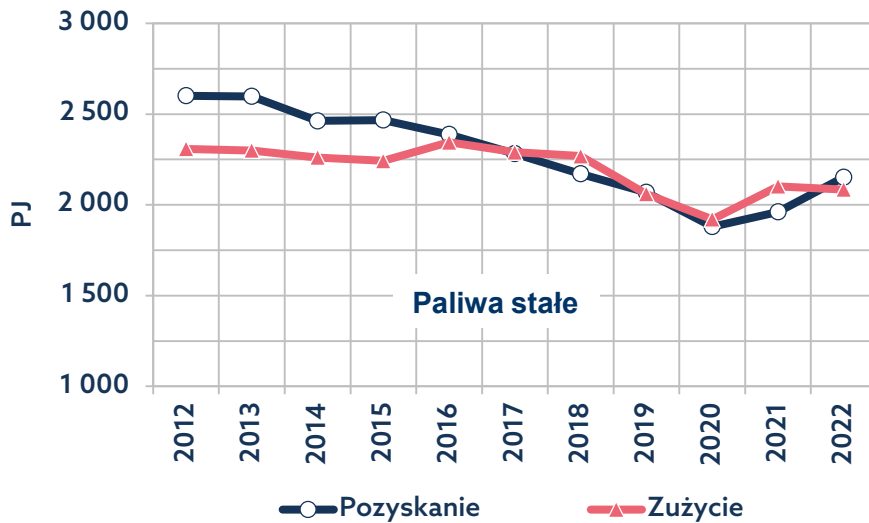
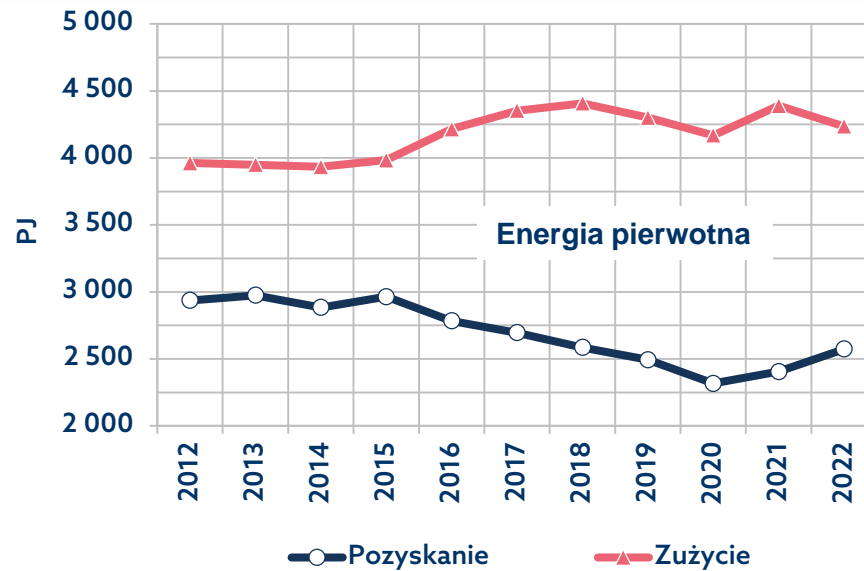
W latach 2012-2022 średnioroczny spadek zużycia węgla ogółem (łącznie: energetycznego, koksowego i brunatnego) wyniósł 2,6%.

Uwaga: W bilansie nie uwzględniono importu energii elektrycznej.

Porównanie pozyskania i zużycia energii pierwotnej w Polsce

115 / 145

Porównanie pozyskania i zużycia energii pierwotnej w Polsce

116 / 145

Z porównania pozyskania i zużycia energii pierwotnej wynika, że jesteśmy importerami per saldo energii. Więcej importujemy niż zużywamy. Na poprzednim slajdzie przedstawiono zmiany pozyskania i zużycia energii ogółem, paliw stałych i węgla energetycznego w latach 2012 – 2022. Nadwyżka zużycia nad pozyskaniem w omawianych latach kształtowała się na poziomie ok. 974 – 1985 PJ tj. około 25-45%.

W ostatnich dwóch latach deficyt nośników energii pierwotnej kształtuje się na poziomie 45% i 39%. Ten wynik to przede wszystkim skutek dużego importu ropy naftowej i gazu ziemnego w porównaniu do jego wydobycia w kraju. W Polsce w ostatnich latach ok. 97% paliw ciekłych i około 80-82% zużywanego gazu pochodzi z importu.

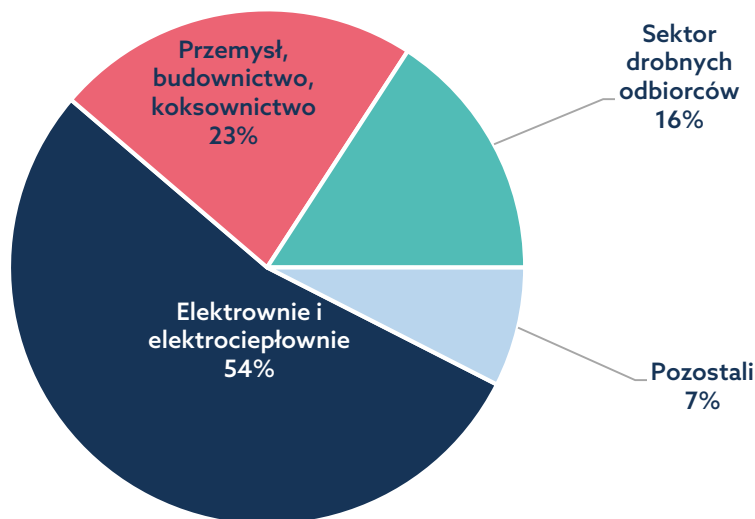
W przypadku węgla energetycznego do 2015 r. pozyskanie przewyższało zużycie. W roku 2012 było to 9%, a w 2015 r było to 4%. Od roku 2016 produkcja krajowa węgla nie pokrywa zapotrzebowania na ten surowiec.

W roku 2021 deficyt w zapotrzebowaniu na węgiel energetyczny był największy i wyniósł 25% (tj. 321 PJ), pokryty głównie importem węgla z Rosji. W 2022 r. deficyt w zapotrzebowaniu na węgiel energetyczny zmniejszył się (r/r) o 4 punkty procentowe. Ze względu na wprowadzone sankcje na surowiec rosyjski (wynik zbrojnej agresji na Ukrainę w lutym 2022 r.), został on zastąpiony węglem sprowadzonym z innych kierunków.

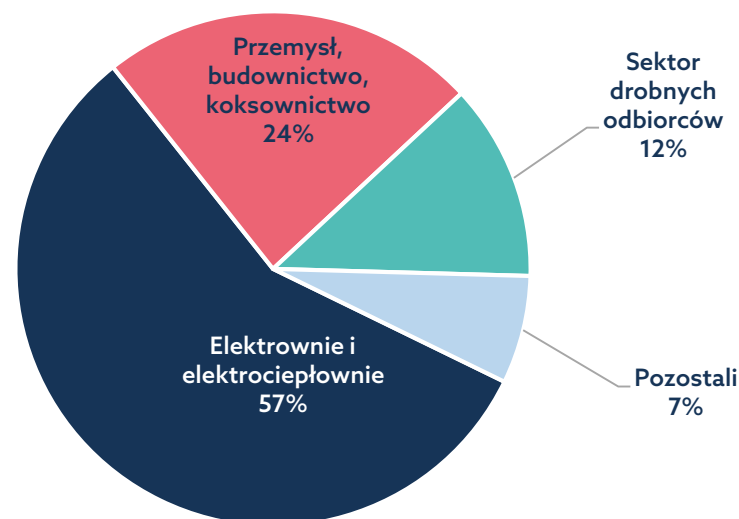

Zużycie węgla kamiennego w podziale na główne grupy odbiorców w Polsce

117 / 145

2012 rok - 75 mln ton

2022 rok - 64 mln ton

Zużycie ogółem węgla kamiennego w okresie 2012–2022 ma tendencję spadkową. Od 2012 roku wykorzystanie węgla spadło o 14% (tj. o 10,7 mln ton).

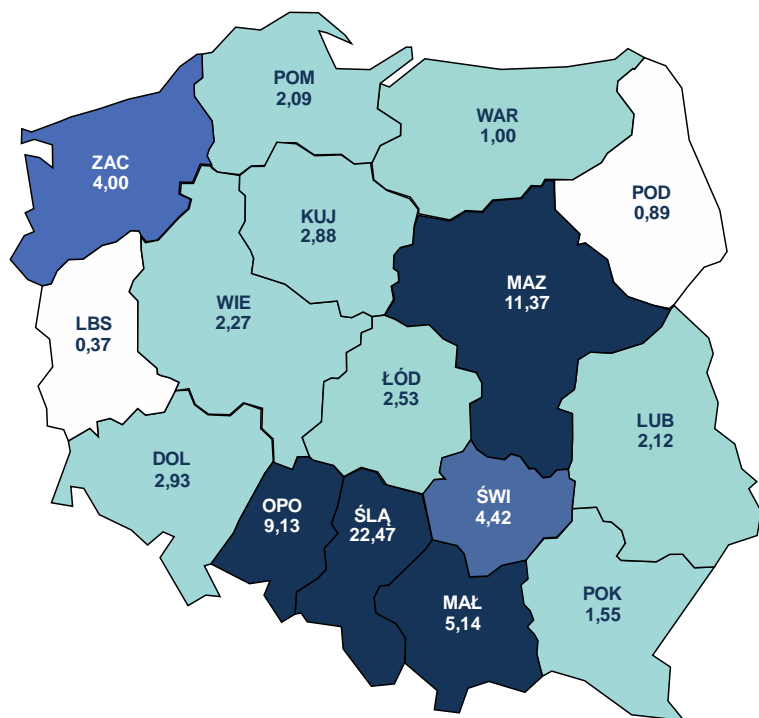
Istotnym (choć bardzo rozproszonym geograficznie) odbiorcą węgla kamiennego jest sektor drobnych odbiorców (gospodarstwa domowe, rolnictwo i pozostali odbiorcy). Względem roku 2012 zużycie spadło o 33% do 8,0 mln ton, a udział tej grupy odbiorców w krajowej strukturze wykorzystania węgla kamiennego zmalał o 4 punkty procentowe.

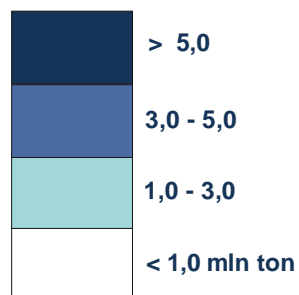
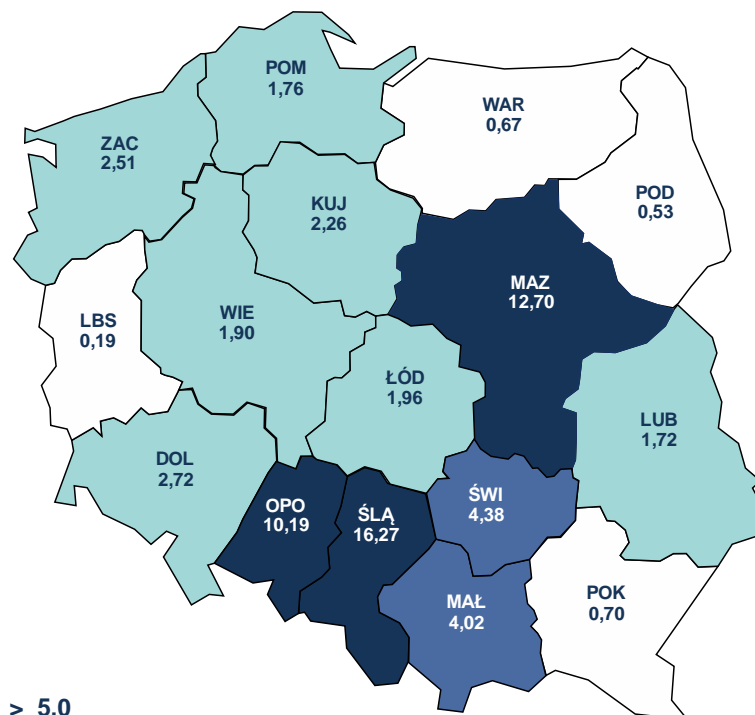
Zużycie węgla kamiennego ogółem według województw

118 / 145

2012 rok

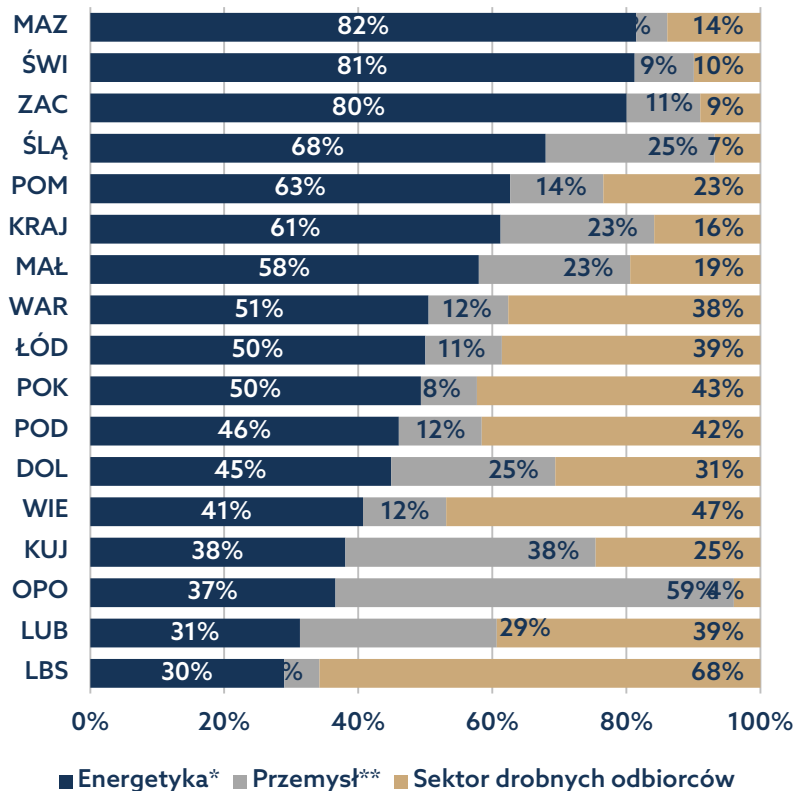
2022 rok

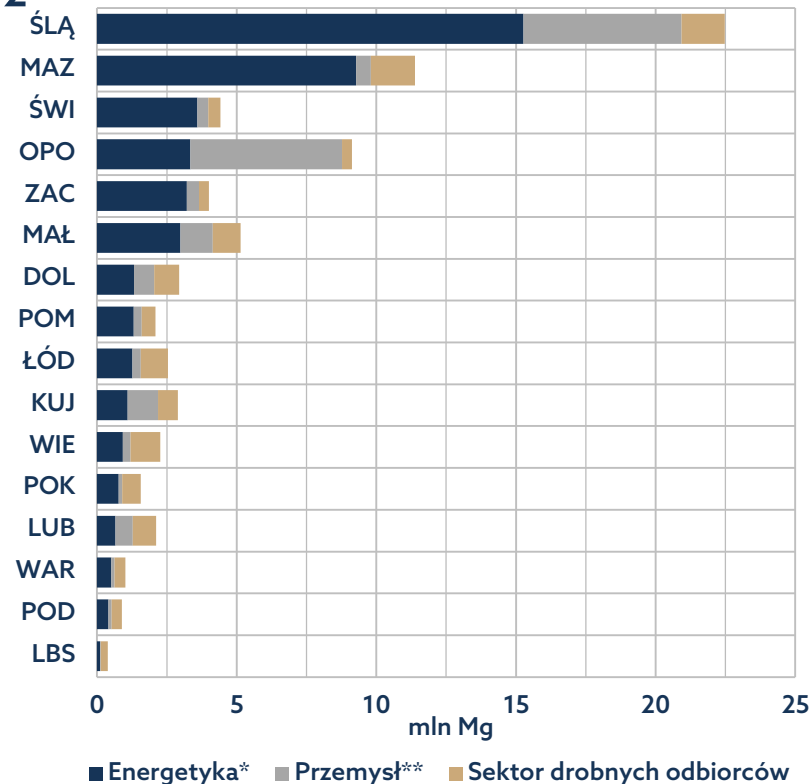

Struktura wykorzystania węgla w podziale na główne grupy użytkowników w województwach

119 / 145

2012

* Elektrownie i elektrociepłownie, Kotły ciepłownicze energetyki zawodowej, Ciepłownie niezawodowe
** Przemysł i budownictwo, Transport, Koksownie

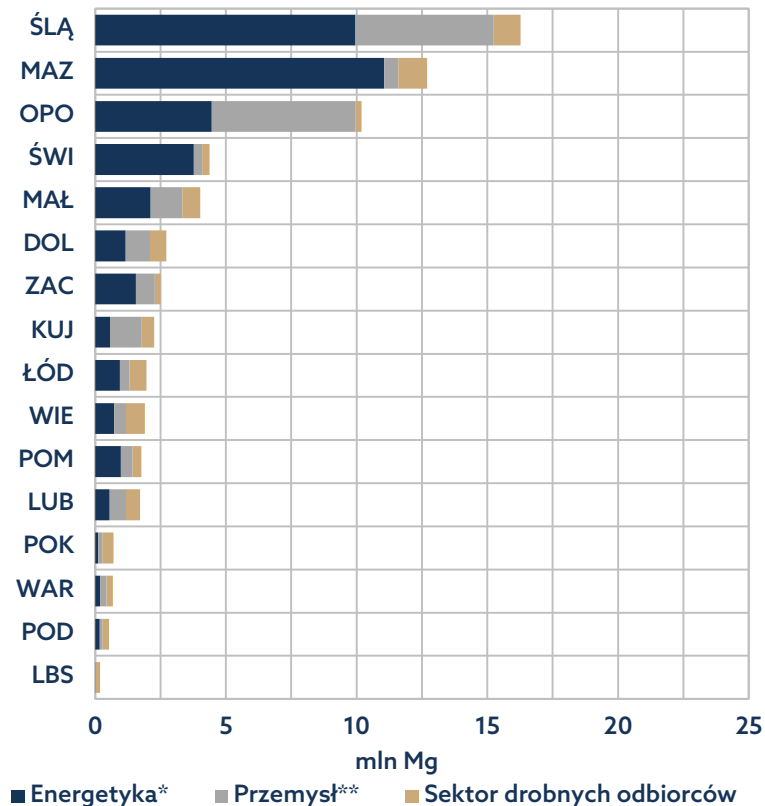
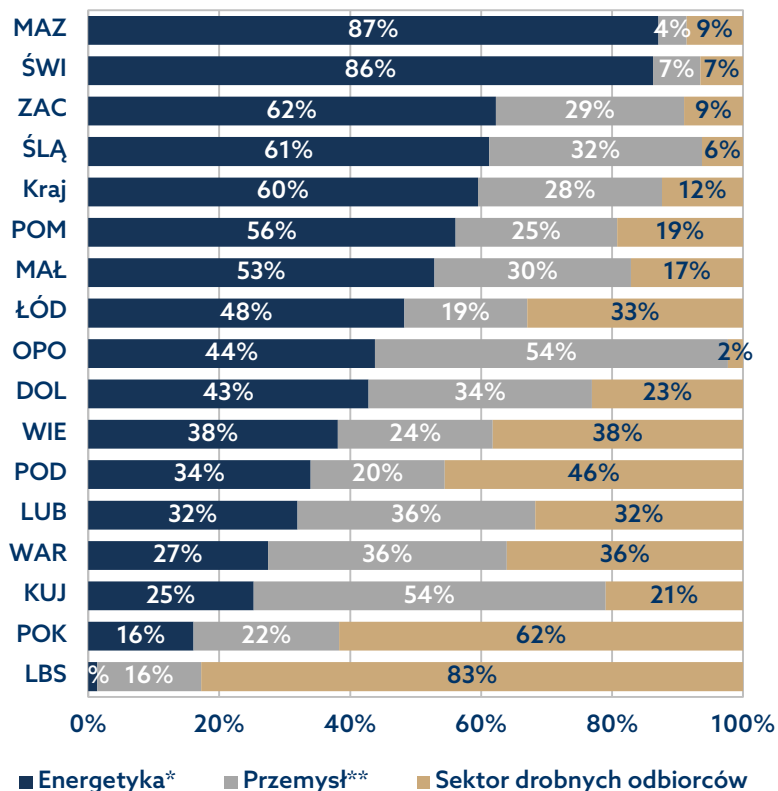
Zużycie krajowe wyniosło w 2012 r. 75 mln ton, przy imporcie węgla w wysokości 10 mln ton. Największe zużycie występuje w województwie śląskim: 22,5 mln ton. Sześć pierwszych województw w rankingu zużyło 57 mln ton węgla, co stanowiło 75% całkowitego zużycia.

Struktura wykorzystania węgla w podziale na główne grupy użytkowników w województwach

120 /145

2022

* Elekrownie i elektrociepłownie, Kotły ciepłownicze energetyki zawodowej, Ciepłownie niezawodowe
** Przemysł i budownictwo, Transport, Koksownie

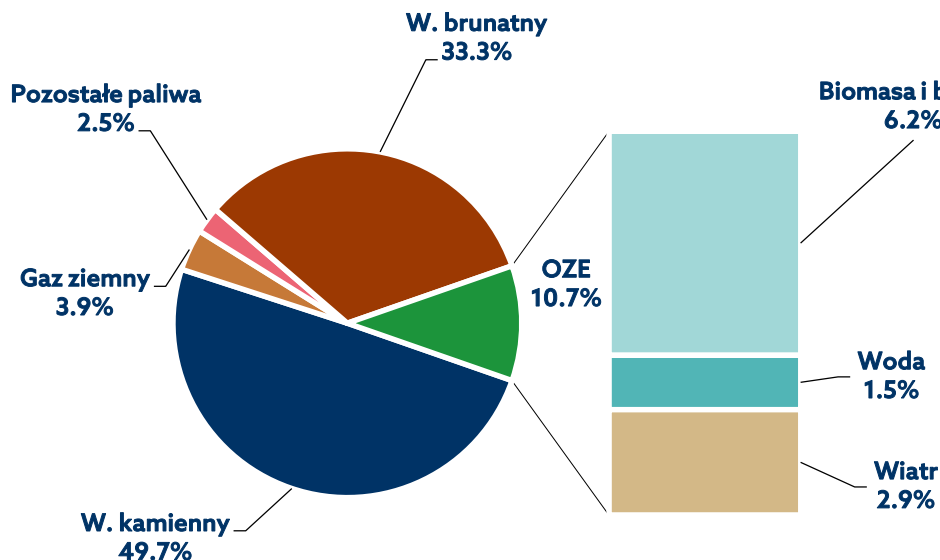
Zużycie węgla w kraju w porównaniu z rokiem 2012 spadło o 14% a sprzedaż krajowa uległa 26% spadkowi. Różnice między zużyciem a sprzedażą krajową pokrył import węgla, który wyniósł w 2022 r. 20,2 mln ton. Na sześciu pierwszych miejscach kolejność województw jest od kilku lat dokładnie taka sama.

Struktura i produkcja energii elektrycznej w podziale na nośniki energii w Polsce

121 / 145

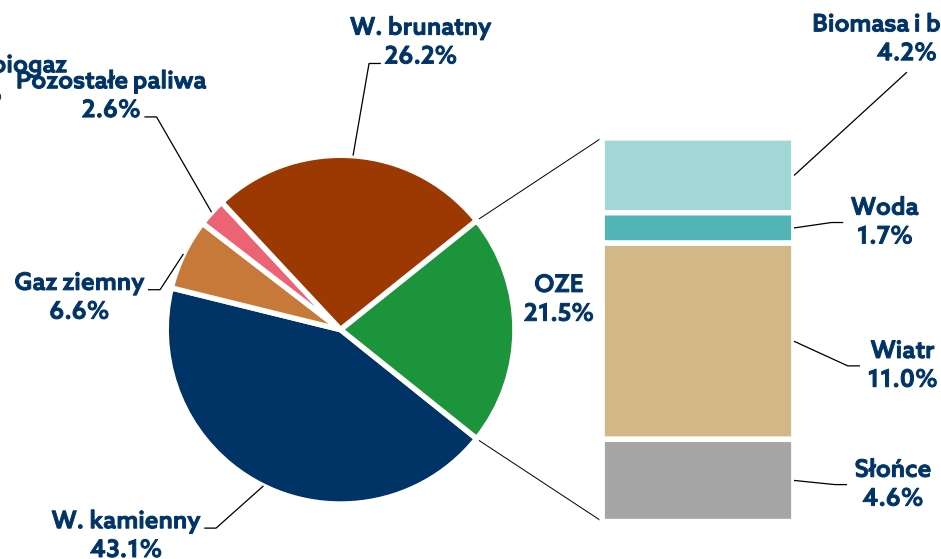
Rok 2012 - 162,1 TWh

W 2012 roku udział węgla (łącznie węgla kamiennego i węgla brunatnego) w produkcji energii elektrycznej wyniósł 83% (134,6 TWh).

W roku 2022 udział ten zmniejszył się w stosunku do 2012 r. o 14 punktów procentowych i jest to trwała tendencja spadkowa.

Rok 2022 - 179,7 TWh

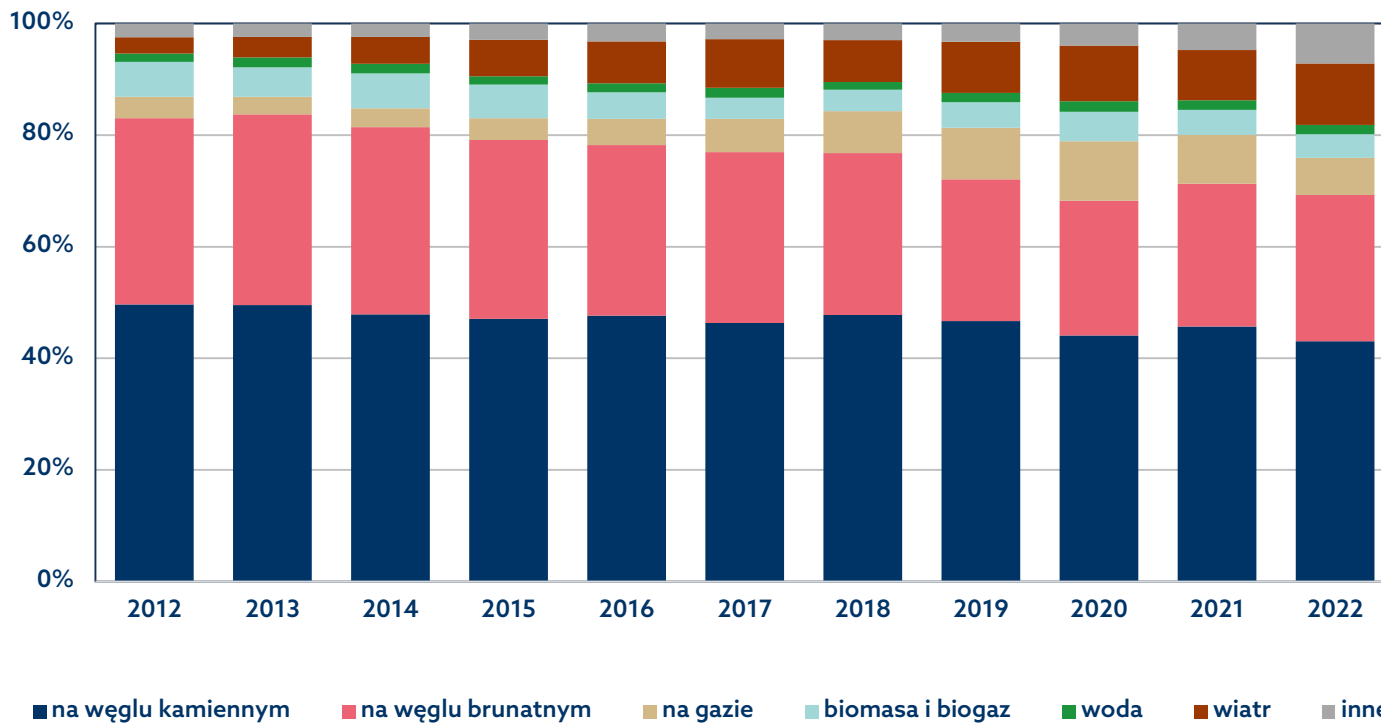
Udział OZE w produkcji energii elektrycznej w stosunku do 2012 roku wzrósł o 10,8 punktów procentowych i w 2022 r. wyniósł 16,9%.

Energia z wiatru dominuje w produkcji energii elektrycznej pozyskiwanej z OZE (tj. 21,5% - 19,8 TWh w 2022 r.).

Porównanie struktury wytwarzania energii elektrycznej w Polsce w latach 2012 - 2022

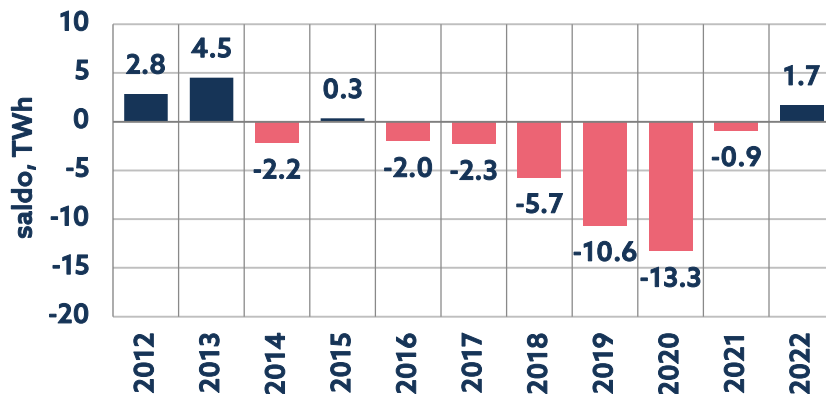
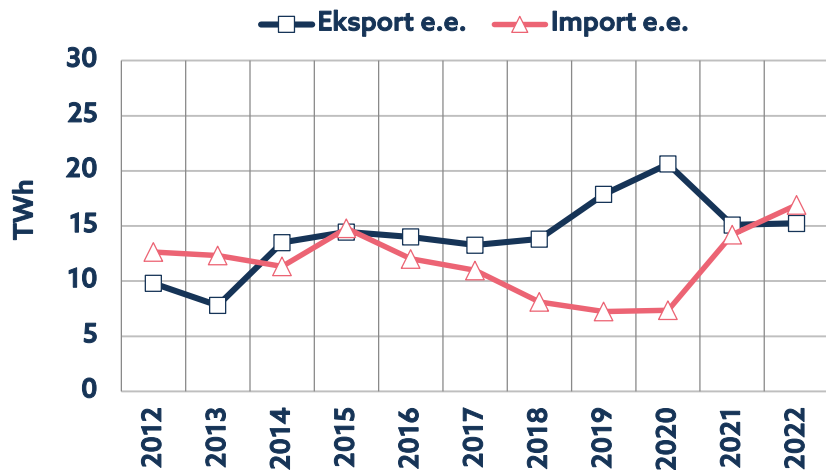
122 /145

Eksport i import energii elektrycznej w Polsce

123 / 145

W roku 2022 po raz pierwszy od 2016 r. bilans krajowej produkcji i zużycia energii elektrycznej był dodatni.

Rok 2022 Polska zamknęła jako eksporter energii. Nadwyżka importu nad eksportem wyniosła 1,7 TWh. Od 2016 r. Polska odzyskała status eksportera energii netto.

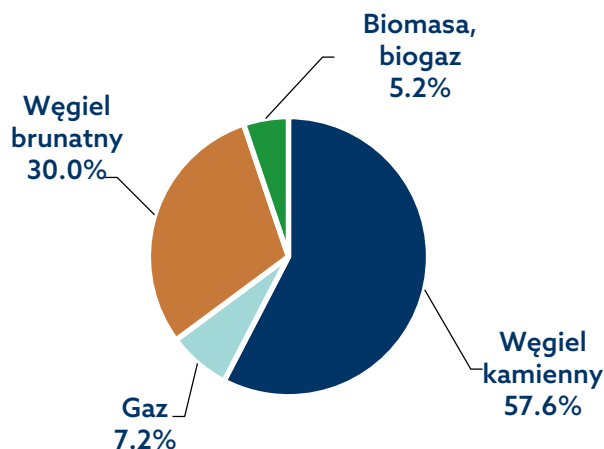
Kilka lat wcześniej Polska była importerem energii: w latach 2016-2021 r. nadwyżka eksportu nad importem wyniosła 0,9-13,3 TWh.

W stosunku do 2012 roku zarówno eksport, jak i import energii elektrycznej w 2022 r. był wyższy odpowiednio o 34% i 55%.

Porównanie struktur zużycia paliw podstawowych w elektroenergetyce zawodowej

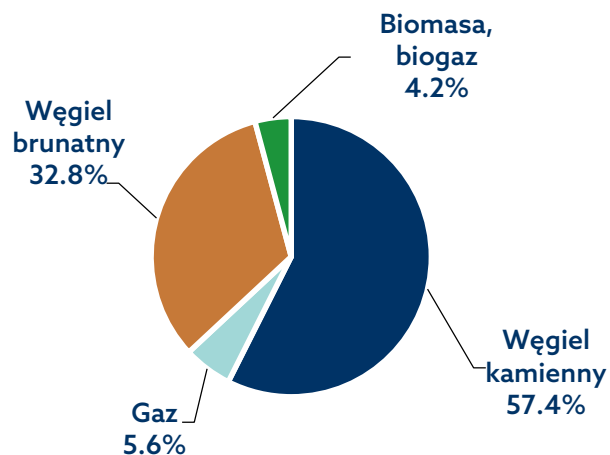
124 / 145

2012 rok

W produkcji energii z OZE dominuje współspalanie.

W 2022 r. biomasa i biogaz miały 4,2% udział w zużyciu paliw i był on o 1 punkt procentowy wyższy niż w 2012 roku.

2022 rok

W 2022 r. wykorzystanie węgla kamiennego spadło o 2,5 mln ton (tj. 43 PJ) w porównaniu z 2012 r. Zużycie węgla brunatnego spadło o 8,8 mln ton; w jednostkach energetycznych spadek wyniósł 85 PJ.

W 2022 r. elektrownie zużyły 37 mln Mg węgla kamiennego tj. o 6% mniej niż w 2012 r.

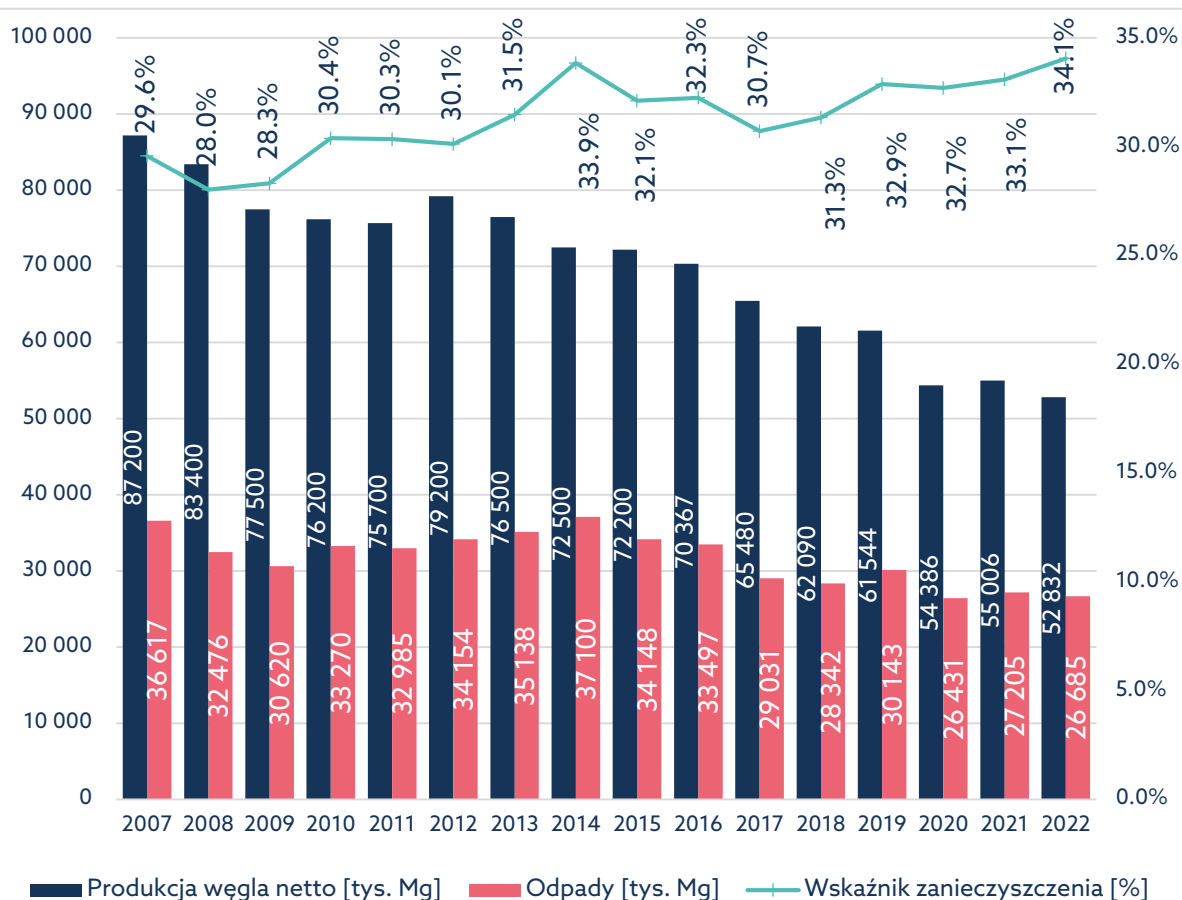
11. Działalność górnictwa węgla kamiennego a środowisko

Węgiel a środowisko – odpady wydobywcze

126 / 145

Zanieczyszczenie urobku w całym okresie analizy stanowi od 28% do 34% wydobywania brutto.

Od roku 2018 obserwujemy rosnący trend procentowej zawartości odpadów w urobku z realnym przyrostem w tym okresie o prawie 2%.

Jest to sytuacja niekorzystna, biorąc dodatkowo pod uwagę fakt, iż przy spadku wydobywania o 14,9% bezwzględna ilość wytworzonych odpadów spadła w tym czasie jedynie o ok. 5,8%. Świadczy to o pogarszającej się jakości wydobywanego urobku i coraz trudniejszych warunkach geologicznych towarzyszących eksploatacji.

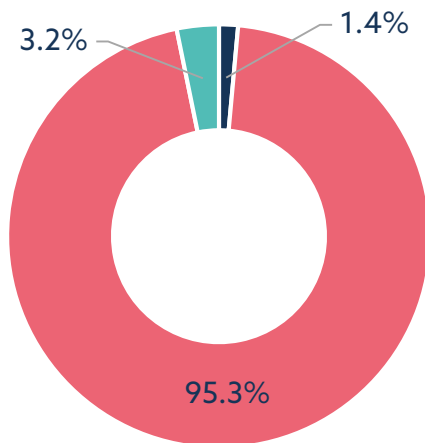

Odpady w produkcji węgla kamiennego

127 / 145

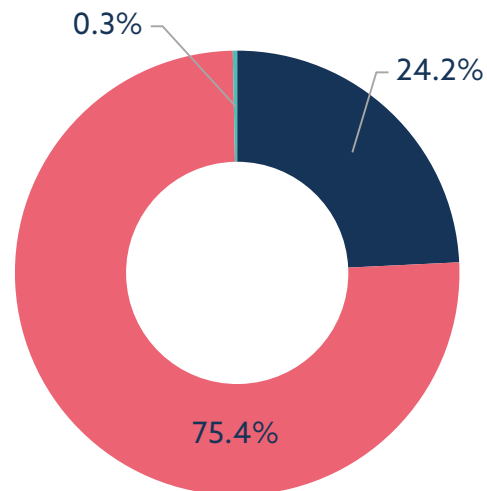
Gospodarka odpadami - 2007 r.

- Składowanie na powierzchni
- Gospodarcze wykorzystanie na powierzchni
- Zagospod. na dole

Gospodarka odpadami - 2022 r.

- Składowanie na pow.
- Gospodarcze wykorzystanie na pow.
- Zagospod. na dole

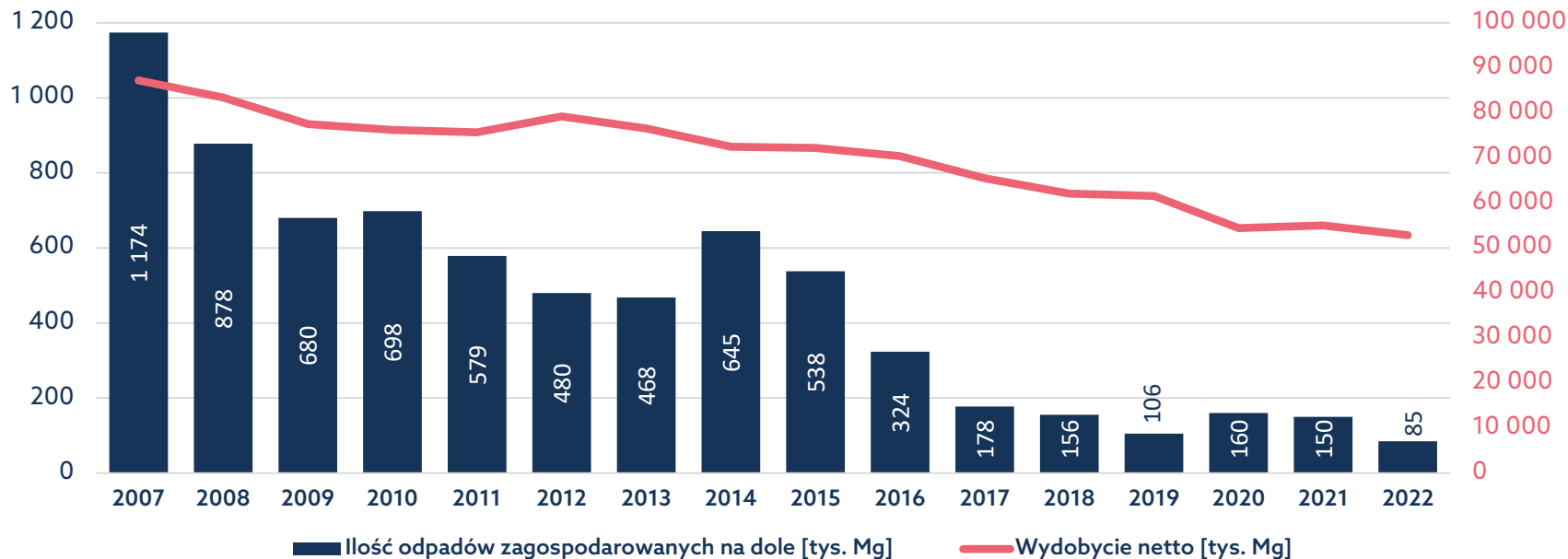
Gospodarkę odpadami w analizowanym okresie 2007-2022 charakteryzuje niekorzystna tendencja wzrostu udziału odpadów składowanych na powierzchni (z 1,4% do 24,2%) przy jednoczesnym spadku udziału odpadów gospodarczo wykorzystanych na powierzchni z 95,3% w 2007 r. do nieco powyżej 75% w 2022 r. Już kolejny rok z rzędu spadł też udział ilości odpadów zagospodarowanych na dole do poziomu ok. 0,3%.

Odpady w produkcji węgla kamiennego

128 /145

Zagospodarowanie odpadów wydobywczych na dole

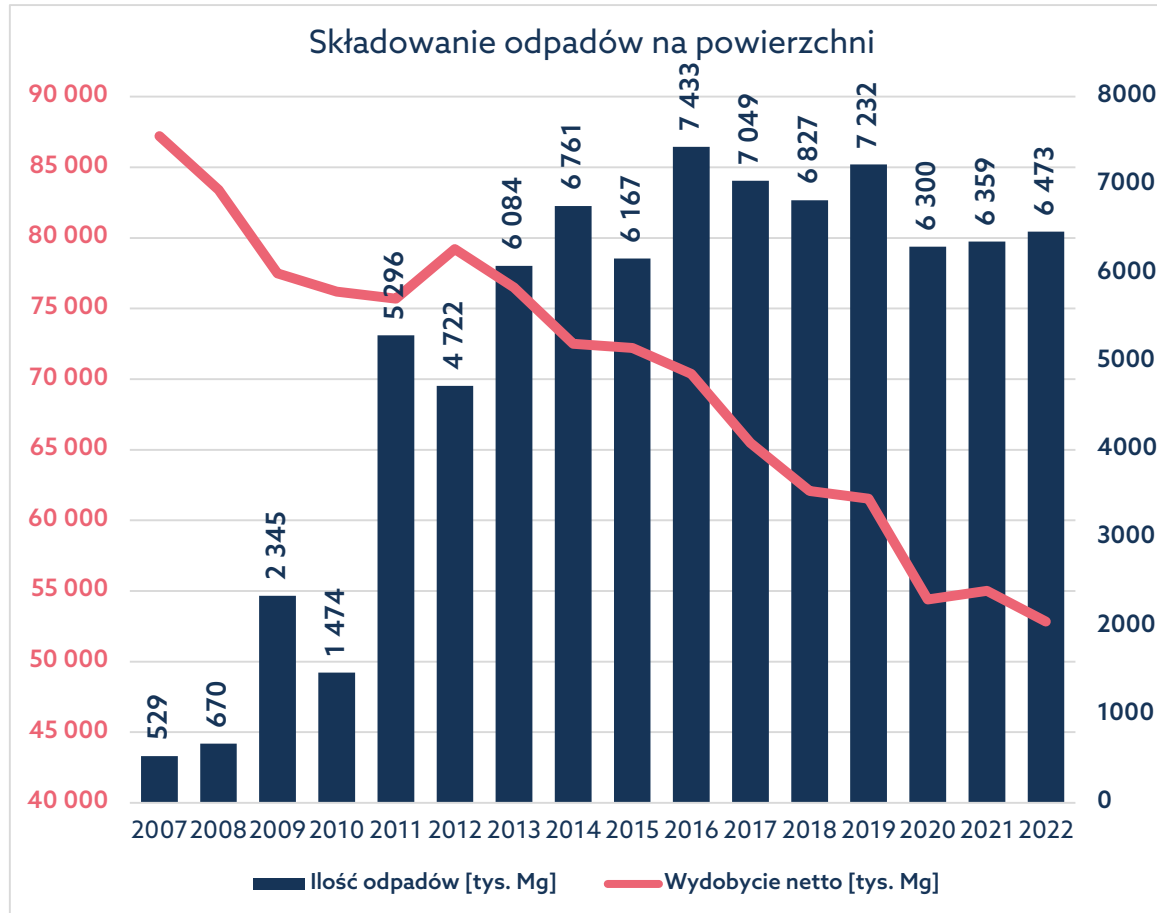

- ⌘ Część wytworzonych odpadów zagospodarowana jest bezpośrednio w wyrobiskach podziemnych. Jest to jednak wielkość bez znaczenia w ogólnym bilansie skały płonnej, bo stanowi jedynie około kilka procent całej masy.
- ⌘ Udział skały płonnej lokowanej na dole w całej masie wytwarzanych odpadów stale maleje – od ok. 3,2% w roku 2007 do 0,3% w roku 2022, w ilości ok. 85 tys. Mg.

Składowanie odpadów

129 / 145

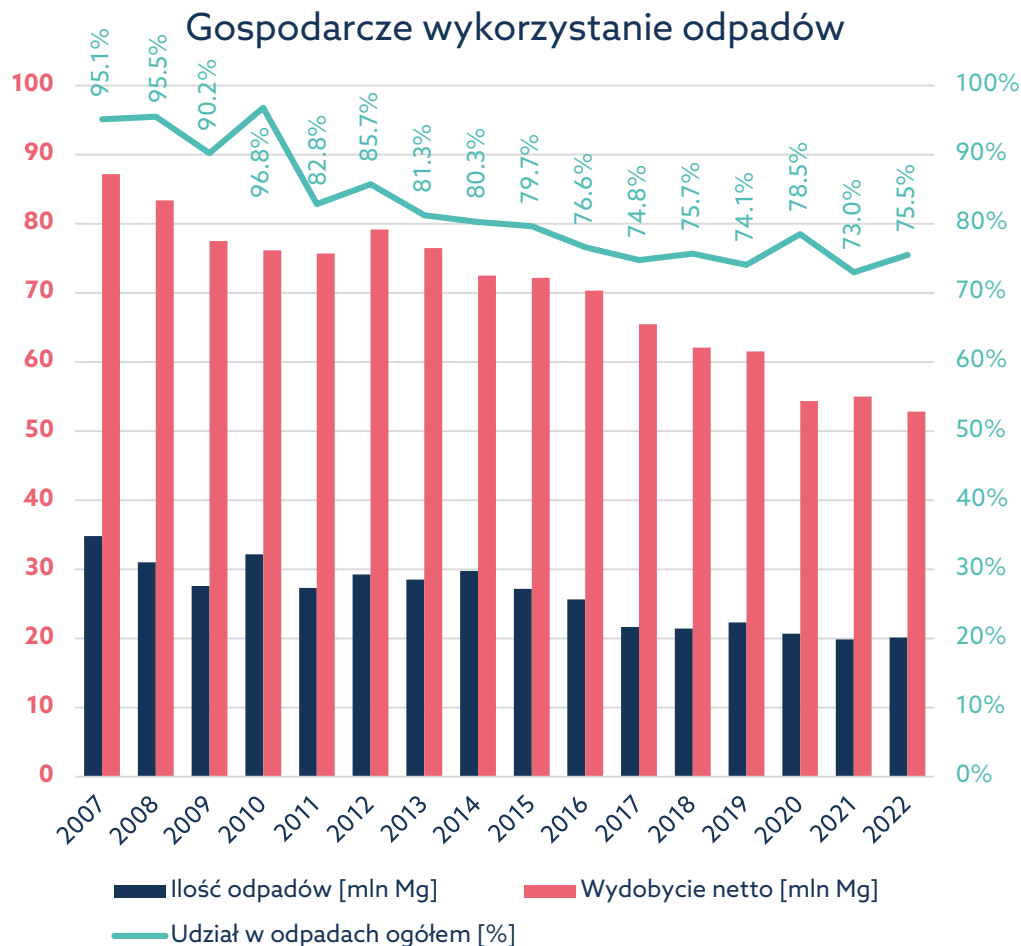

- ✘ Bezwzględna ilość składowanych na powierzchni odpadów rośnie z ok. 0,53 mln Mg w 2007 roku do ok. 6,5 mln Mg w roku 2022 (ponad 12-krotny wzrost). Rośnie też udział tego typu zagospodarowania w ogólnej masie wytwarzanych odpadów (od ok. 1,5% w 2007 do 24,3% w 2022 roku).
- ✘ Nie jest to korzystne zjawisko, szczególnie w połączeniu z faktem niewielkiego udziału lokowania skały w wyrobiskach podziemnych. Oznacza to rosnący wpływ uciążliwości odpadów wydobywczych na środowisko.

Gospodarcze wykorzystanie odpadów

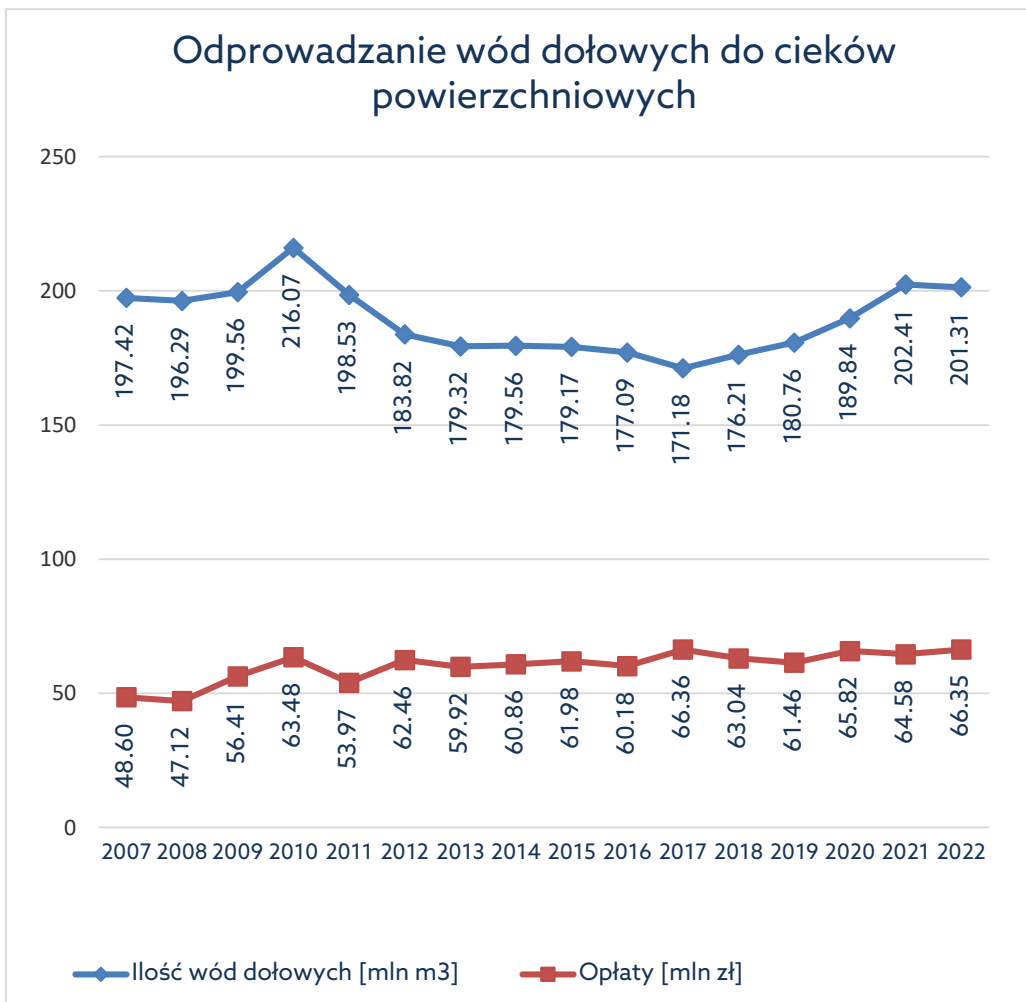
130 /145

- ✘ Uciążliwość związana z wytwarzaniem odpadów jest szczególnie widoczna, jeżeli weźmiemy pod uwagę dane dotyczące ilości odpadów wykorzystywanych gospodarczo na powierzchni.
- ✘ Ilość odpadów podlegających gospodarczemu wykorzystaniu w odniesieniu do całej masy odpadów sukcesywnie maleje – od ponad 95,1% w 2007 do 75,5% w 2022 roku.
- ✘ Zagospodarowane odpady posłużyły głównie do niwelacji terenów (w tym do rekultywacji oraz usuwania szkód górniczych), robót inżynierskich oraz hydrotechnicznych jak również do produkcji materiałów budowlanych.

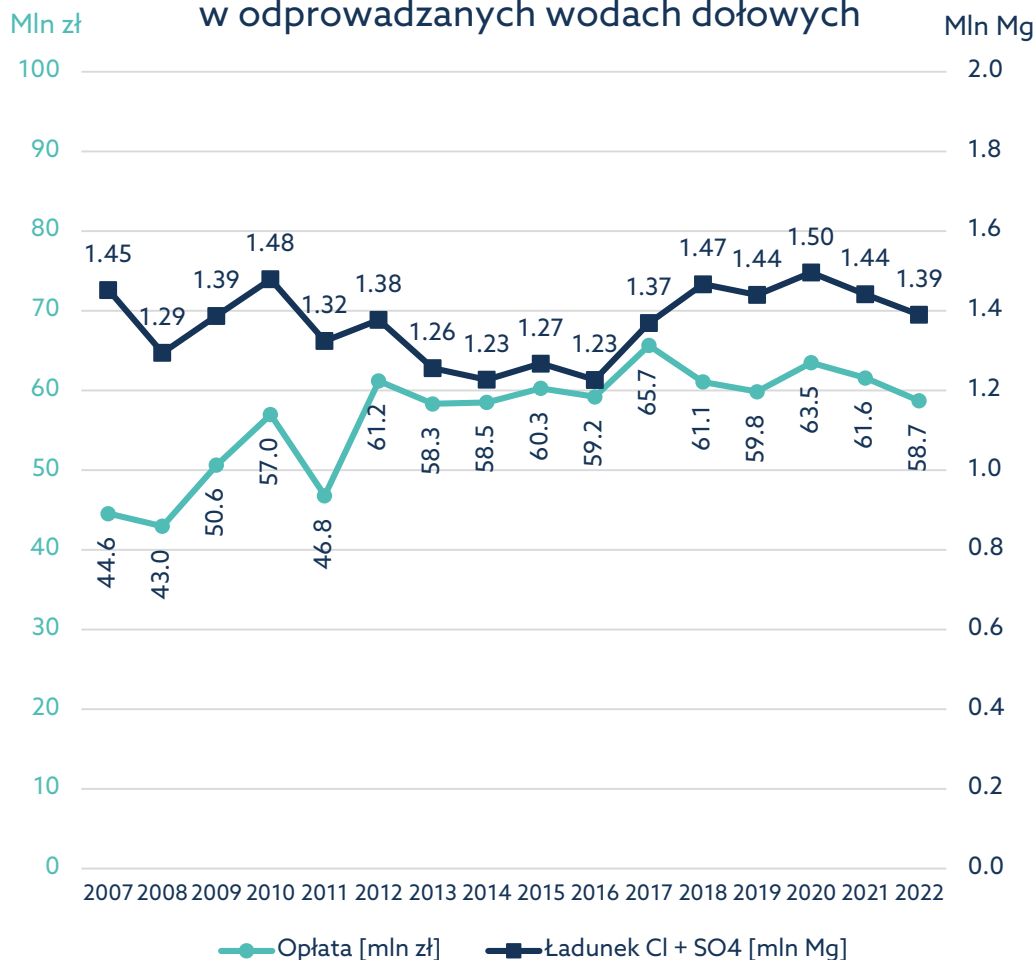
Odprowadzanie wód dołowych do cieków powierzchniowych

- ✘ Większość ścieków to niezagospodarowane wody dołowe, które stanowią ok. 95-96% ogółu ścieków odprowadzanych do cieków powierzchniowych. Opłaty roczne z tytułu zrzuć ładunku siarczków i soli w wodach dołowych stanowią ok. 97-98% całkowitych opłat za odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych.
- ✘ W latach 2007-2010 spadkowi wydobycia węgla towarzyszył wzrost ilości wód dołowych zrzucanych do cieków powierzchniowych z ok. 197 tys. m³ (2007) do ok. 216,1 tys. m³ (2010).
- ✘ W latach 2010-2017 notowano sukcesywny spadek ilości odprowadzanych wód dołowych.
- ✘ W latach 2018-2022 zauważalne jest odwrócenie trendu - ilość wód zrzucanych do cieków powierzchniowych rośnie.
- ✘ W całym obserwowanym okresie ilość zrzucanych wód dołowych w przeliczeniu na 1 Mg wydobytego węgla rośnie. Wiąże się to ze schodzeniem z eksploatacją coraz niżej w rejonach o zwiększonym dopływie wód.

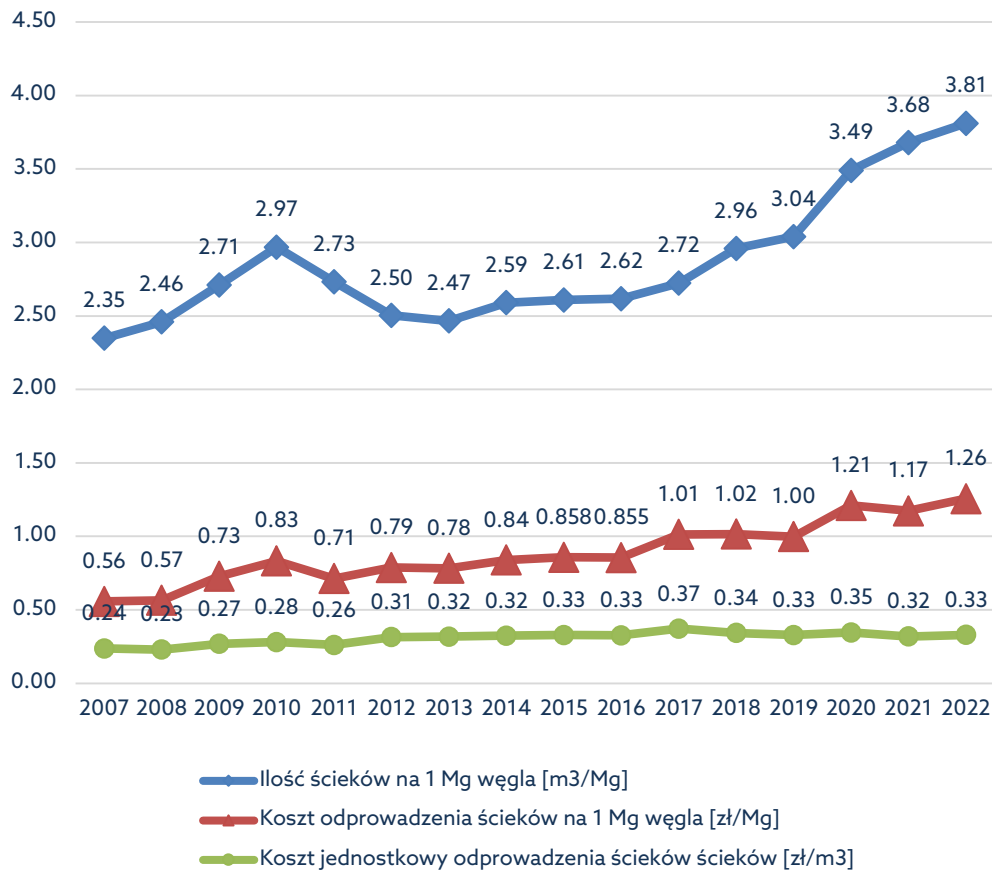
Wielkość ładunku $\text{Cl}^- + \text{SO}_4^{2-}$ w odprowadzanych wodach dołowych

- ✘ W latach 2007–2022 daje się zauważyć zmienność wielkości ładunku $\text{Cl}^- + \text{SO}_4^{2-}$ zrzuconego wraz z wodami dołowymi, której generalny trend nie koreluje się jednak ze zmianami wielkości wydobycia węgla, tzn. malejące wydobycie nie generuje zmniejszenia wielkości zrzuconego ładunku chlorków i siarczków. Aczkolwiek w ostatnich dwóch latach zaobserwowano spadek wielkości ładunku.
- ✘ Sytuacja taka jest skutkiem pogorszających się warunków geologicznych wydobycia w kopalniach i wchodzenie z eksploatacją w obszary o zwiększonym dopływie wód dołowych.
- ✘ Od 2012 roku wielkości opłat z tego tytułu utrzymuje się na zbliżonym poziomie i oscyluje w okolicy 60 mln zł rocznie.

Gospodarka ściekami – wskaźniki jednostkowe

✂ Od roku 2007 obserwujemy wzrost ilości odprowadzanych ścieków przypadających na jedną tonę wydobywania (od 2,35 m³/Mg do 3,81 m³/Mg w 2022 roku).

✂ Generuje to wzrost wielkości obciążenia kosztu wydobytej tony węgla kosztami odprowadzania ścieków. W roku 2022 koszt ten wzrósł ponad dwukrotnie w stosunku do roku 2007 i wynosił 1,26 zł na 1 Mg wydobytego węgla netto.

✂ Wiąże się to zarówno ze wzrostem bezwzględnej ilości zrzucanych ścieków, jak i z faktem, że generalnie rośnie także jednostkowy koszt odprowadzenia ścieków od 0,24 zł/m³ w 2007 roku do 0,33 zł/m³ w roku 2022.

Wskaźniki gospodarki ściekami od kilku lat utrzymują niekorzystny trend. Od 2007 roku rosną ich wartości, tj.:

- ✘ **Rośnie ilość ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych przypadających na 1 Mg wydobywania netto. W roku 2007 na każdą tonę węgla przypadało 2,26 m³ ścieków, a w roku 2022 było to 3,81 m³/Mg, co oznacza wzrost o prawie 69% przy spadku wydobywania o ok. 36%.**
- ✘ **Rośnie koszt jednostkowy opłaty za odprowadzenie 1 m³ ścieków na 1 Mg wydobytego węgla (z 0,56 zł/1 Mg w roku 2007 do 1,26 zł/1 Mg w roku 2022). W dużym stopniu jest to związane ze wzrostem opłat jednostkowych za odprowadzenie 1 m³ ścieków (wzrost o ok. 38% w okresie 2007-2022).**
- ✘ **Rośnie koszt jednostkowy zrzutu ścieków na jedną tonę wydobywania, co wynika z rosnącej ilości odprowadzanych ścieków z każdą wydobytą toną węgla.**

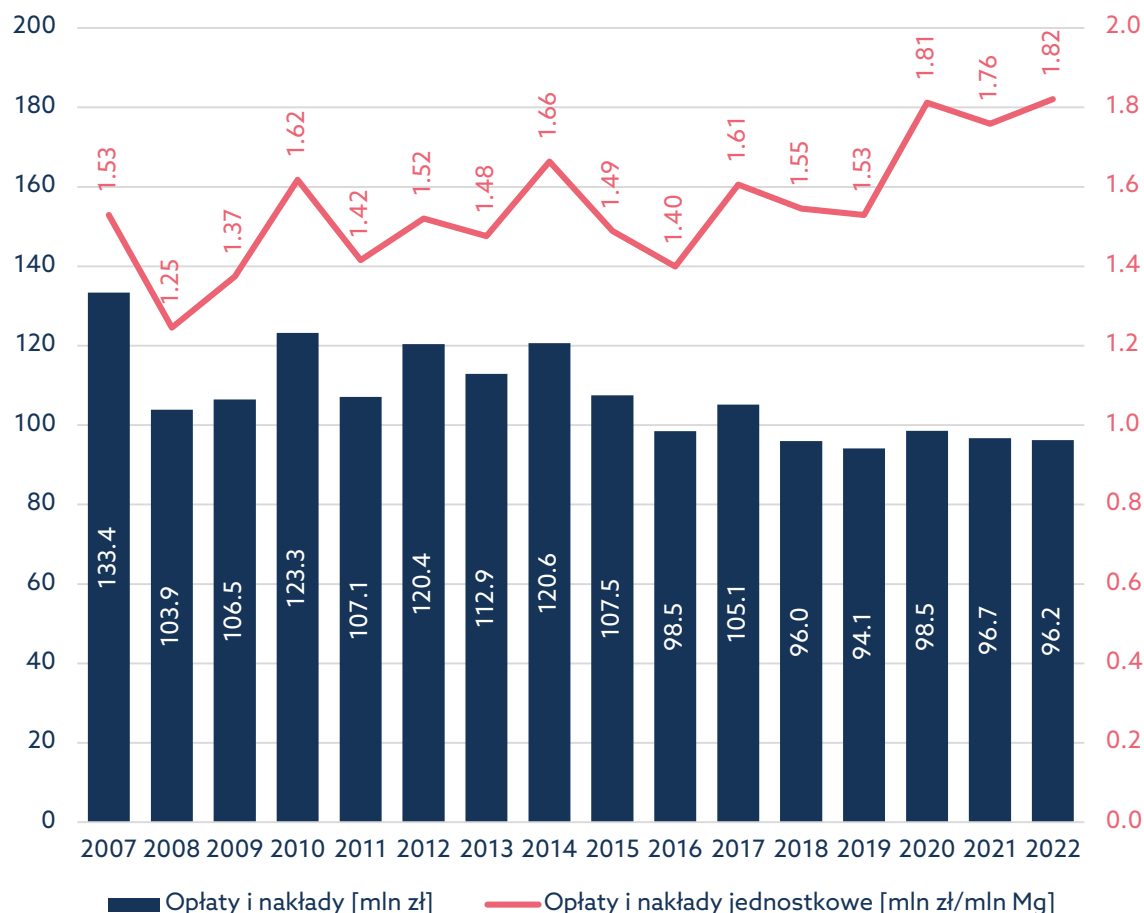
Większość ścieków to niezagospodarowane wody dołowe, które stanowią ok. 95-96% ogółu ścieków odprowadzanych do cieków powierzchniowych, a opłaty z tytułu zrzutu ładunku soli w wodach dołowych stanowią ok. 97-98% całkowitych opłat za odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych.

Nakłady i opłaty za korzystanie ze środowiska

135 / 145

Nakłady i opłaty za korzystanie ze środowiska

⚡ Jednostkowe opłaty (przypadające na 1 Mg wydobytego węgla netto) za korzystanie ze środowiska wraz z nakładami na rekultywację terenów zdegradowanych zmieniały się w analizowanym okresie od 1,53 zł/Mg (2007) do 1,82 zł/Mg (2022).

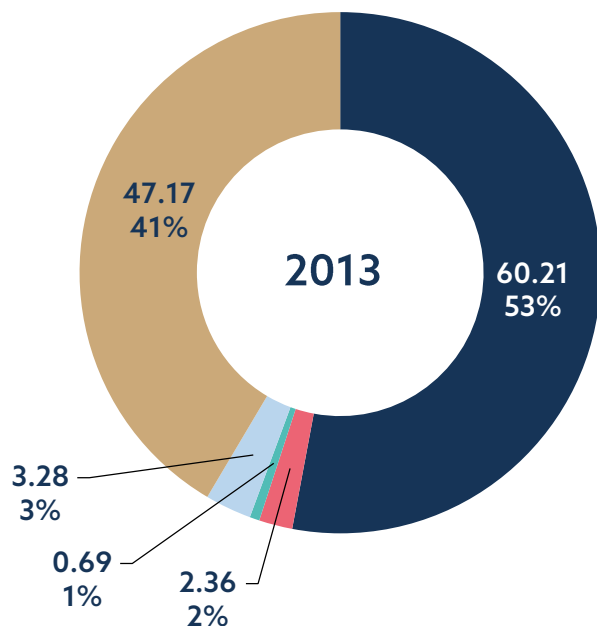
⚡ Bezwzględne opłaty za korzystanie ze środowiska spadły w skali całego analizowanego okresu z 133,4 mln zł w roku 2007 do 96,2 mln zł w roku 2022, czyli o 27,9%, przy 36% spadku wydobycia w tym czasie.

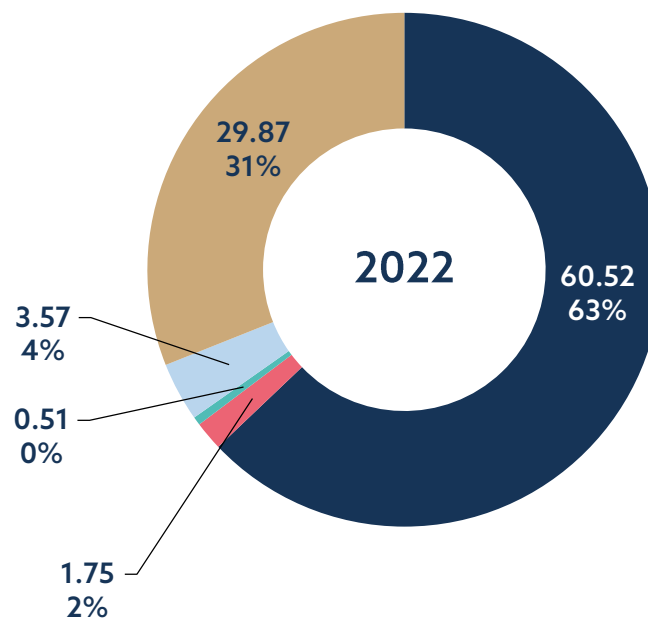
Nakłady i opłaty za korzystanie ze środowiska

136 / 145

Środowiskowe skutki działalności górnictwa węgla kamiennego - opłaty i nakłady [mln zł; % udział w bilansie kosztów]

Środowiskowe skutki działalności górnictwa węgla kamiennego - opłaty i nakłady [mln zł; % udział w bilansie kosztów]

- Ścieki w tym ładunek Cl+SO4
- Emisja gazów
- Emisja pyłów
- Rekultywacja i zagospodarowanie terenów
- Inne

Węgiel kamienny a środowisko – nakłady i opłaty

137 / 145

- ✘ Porównując nakłady i opłaty za korzystanie ze środowiska w latach 2013 i 2022, można zauważyć, że zmienia się udział poszczególnych składników kosztów w ogólnym bilansie wydatków. Dotyczy to głównie kosztów ponoszonych na rekultywację terenów zdegradowanych oraz opłat za odprowadzanie ścieków do cieków powierzchniowych.
- ✘ Zmniejszył się udział nakładów na rekultywację z 41% do 31%, przy spadku wysokości nakładów z 47,17 mln zł (2013) do 29,87 mln zł (2022). Jest to bezpośrednio związane ze zmniejszającą się powierzchnią terenów objętych rekultywacją, przy jednostkowych kosztach rekultywacji (ok. 78,4 tys. zł / 1 ha) w roku 2022 niższych o 42,7% w stosunku do roku 2013 (136,9 tys. zł / 1 ha).

12. Podsumowanie

1. Górnictwo węgla kamiennego ciągle odgrywa znaczną rolę w polskiej gospodarce. Przedstawiony raport wskazuje na liczne problemy, z jakimi będzie się ono zmagać w najbliższych latach, przy trwałej tendencji jaką jest wzrost zużycia energii elektrycznej (w 2022 roku było to 177,1 TWh) i prognozowanym spadku roli węgla kamiennego.
2. Górnictwo węgla kamiennego dysponuje dużą bazą zasobową. Według stanu na dzień 31.12.2022 r. jest to 5 463 mln ton zasobów przemysłowych (poza filarami ochronnymi). Cała baza zasobowa winna być poddana weryfikacji i aktualizacji w powszechnie stosowanym na świecie systemie JORC Code. Środowisko geologów i ekonomistów od lat proponują opracowanie rozporządzenia mającego na celu harmonizację polskiej klasyfikacji z JORC Code.
3. Spadek wydobycia węgla kamiennego ma tendencję trwałą a w ostatnim roku osiągnęło poziom 52,8 mln (spadek o 2,2 mln Mg r/r). Realizacja przyjętego w 2015 roku rządowego *Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce do 2030 roku* ma zapewnić zaspokojenie krajowego zapotrzebowania na węgiel kamienny. Do realizacji założeń niezbędne będą inwestycje i wdrażanie innowacji. W latach 2017-2022 import węgla do Polski nie spadał poniżej 10 mln Mg rocznie i osiągnął swoje maksimum w ubiegłym roku (20,2 mln Mg).
4. W lutym 2021 roku została przyjęta „Polityka energetyczna Polski do 2040 r.”, która określa polskie plany transformacji systemu energoelektrycznego do 2040 r. ale w zakresie OZE (szczególnie PV) szybko się zdezaktualizowała i wymaga kolejnych zmian.

5. Wydajność pracy w kopalniach węgla kamiennego jest niska, w porównaniu z rokiem 2021 tylko dwóm spółkom: JSW SA i PG Silesia udało się zwiększyć wydajność w przeliczeniu na zatrudnionego, reszta spółek zaliczyła spadki w tej kategorii: LW Bogdanka SA - 1705; PG Silesia - 855; Tauron Wydobycie - 795; JSW SA - 665; PGG SA - 605* [t/zatrudnionego/rok]. Niezwykle niska wydajność (poza LW Bogdanka SA) utrzymuje się od kilkunastu lat i dla całej branży w 2022 wyniosła 722 [t/zatrudnionego/rok].
6. Wydajność w kolejnych latach będzie determinowana pogarszającymi się warunkami górniczo - geologicznymi. Szans poprawy efektywności produkcji (poprawa wydajności i obniżenie kosztów) należy upatrywać w lepszym wykorzystaniu majątku produkcyjnego kopalń oraz zmianach w procesie zarządzania (wydłużenie czasu pracy kopalń, wdrożenie systemu premiowania zależnego od wyników produkcyjnych). Przy pięciodniowym systemie pracy jest to niezwykle trudne (w soboty i niedziele pracują systematycznie tylko kopalnie: LW Bogdanka SA, PG Silesia Sp. z o.o., Siltech Sp. z o.o.). Zmiana systemu organizacji pracy kopalń jest wręcz koniecznością.
7. Wyniki ekonomiczne górnictwa w 2022 r. były najlepsze w okresie od przemian ustrojowych, aczkolwiek były spowodowane bardzo wysokimi cenami węgla, które to ceny w kolejnym roku prognozowane są znacznie niżej.

Nazwa spółki	Zysk [mln]	Wydobycie [mln ton]	Zatrudnienie [os.]
JSW SA	7 115,8	14,1	21 239
PGG SA	2 530*	22,3	36 800
LW Bogdanka SA	175,8	8,4	4 929
PG Silesia Sp. z o.o.	b.d.	1,16	1 355
Tauron Wydobycie SA	490	5,01	6 297

* - dane przybliżone

Opracowanie IGSMiE PAN na podstawie: dane ARP SA; Sprawozdanie Zarządu z działalności JSW SA oraz GK JSW SA za rok 2022; Sprawozdanie Zarządu z działalności GK LW Bogdanka w 2022 r.; Skonsolidowany Raport Roczny Grupy Kapitałowej TAURON Polska Energia S.A. za 2022 r.; Raport okresowy Bumech S.A. za rok 2022; *informacje prasowe (PGG SA)

8. Obniżenie kosztów wydobycia jest nakazem chwili. Optymalizacji kosztów działalności operacyjnej powinna służyć poprawa stopnia organizacji procesów wydobywczych, szczególnie w zakresie wydajności zasobów ludzkich (w strukturze kosztów operacyjnych najwyższy udział mają wynagrodzenia, stanowiące od 45% do 51% wszystkich kosztów w latach 2012–2022) oraz możliwie najlepszego wykorzystania dostępnego czasu pracy maszyn i urządzeń.
9. W latach 2020-2021 z powodu pandemii i jej skutków zarejestrowano duży spadek nakładów inwestycyjnych branży względem 2019 roku – w 2021 wyniosły one 2,27 mld zł. Kopalnie z racji gorszej kondycji finansowej, zredukowały głównie zakupy gotowych dóbr inwestycyjnych (GDI), przy utrzymaniu poziomu nakładów na budownictwo inwestycyjne i zwiększeniu nakładów na ochronę środowiska. W 2022 roku z powodu dużo lepszej kondycji finansowej branży całkowite nakłady inwestycyjne (głównie w grupie GDI) zwiększyły się w porównaniu z rokiem ubiegłym.
10. W długofalowym działaniu górnictwa węgla kamiennego koniecznym jest określenie strategii energetycznej i rozważenie ścisłej integracji z energetyką konwencjonalną, co sygnalizował *Program dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce*.
11. Brak strategii energetycznej i zdecydowanych działań ze strony górnictwa na rzecz restrukturyzacji i określenia jego przyszłości, szczególnie w warunkach Strategii Zielonego Ładu jaką przyjmuje UE prowadzi do niezwykle trudnej sytuacji ekonomiczno-finansowej mogącej mieć daleko idące konsekwencje społeczne.

- 12.** W 2022 r. sprzedaż węgla energetycznego na rynek krajowy obniżyła się (r/r) o 9,5% a węgla koksowego o 7,3%. Sprzedaż węgla energetycznego na wywóz do UE i eksport zmalała (r/r) o 38,8% a węgla koksowego o 8,1%. W latach 2013–2022, za wyjątkiem 2013, 2015 i 2016, Polska była importerem netto węgla kamiennego. Import przewyższał eksport w zakresie 2,0-15,5 mln Mg.
- 13.** Zużycie ogółem węgla kamiennego w latach 2012–2022 ma tendencję spadkową. Od 2012 roku wykorzystanie węgla spadło o 14% (tj. o 10,7 mln ton) i w 2022 r. wyniosło 64 mln Mg. W 2022 r. wykorzystanie węgla kamiennego i brunatnego w energetyce zawodowej w porównaniu z 2012 r. spadło (odpowiednio) o: 2,5 mln Mg i 8,8 mln Mg, wynosząc (odpowiednio): 36,5 mln Mg i 54,4 mln Mg.
- 14.** W 2012 roku udział węgla (łącznie węgla kamiennego i węgla brunatnego) w produkcji energii elektrycznej wyniósł 83% (134,6 TWh). W roku 2022 udział ten zmniejszył się w stosunku do 2012 r. o 14 punktów procentowych i jest to trwała tendencja spadkowa. Natomiast udział OZE w produkcji energii elektrycznej w stosunku do 2012 r. wzrósł o 11 punktów procentowych i w 2022 r. wyniósł 17%. W produkcji energii elektrycznej pozyskiwanej z OZE dominuje energia z wiatru (tj. 21,5% - 19,8 TWh w 2022 r).

BIBLIOGRAFIA

Stefaniak A. *Raport o stanie bezpieczeństwa w górnictwie 2022*, Materiały konferencyjne Szkoły Eksploatacji Podziemnej, Kraków 2023

Biuletyn Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska, *Raporty i zestawienia dotyczące udzielonych koncesji - styczeń 2023 r.*
<https://bip.mos.gov.pl/koncesje-geologiczne/raporty-i-zestawienia-dotyczace-udzielonych-koncesji-w-tym-zestawienia-otworow-wiertniczych/raporty-i-zestawienia-rok-2023/raporty-i-zestawienia-styczen-2023-r/>

US Energy Information Association, *Annual Coal Report (dla lat 2002-2022)*, Washington DC, 2009-2022,
<https://www.eia.gov/coal/annual/>

Mining Media International Publication, *Coal Age (wydania styczeniowe dla lat 2009-2019)*, Jacksonville FL,
<https://www.coalage.com/digital-editions/>

Makówka J. et al., Główny Instytut Górnictwa: *Raport Roczny (2022) o stanie podstawowych zagrożeń naturalnych i technicznych w górnictwie węgla kamiennego*, Katowice 2023

The 2004 Australasian Code for Reporting of Identified Mineral Resources and Ore Reserves (The JORC Code)

BGR, *BGR Energiestudie 2017 Daten und Entwicklungen der deutschen und globalen Energieversorgung*, Hannover 2017

IEA, *World Energy Outlook 2023*

Indian Bureau of Mines, *Indian Minerals Yearbook 2017 (Part – III: Mineral Reviews) 56th Edition Coal & Lignite (Advance Release)*, Nagpur 2018

<https://www.reuters.com/article/us-china-energy-coal/china-boosts-coal-mining-capacity-despite-climate-pledges-idUSKCN1R712Z>

Australian Government Department of Industry, *Innovation and Science, Resources and Energy Quarterly. March 2023*, dostępny na: <https://publications.industry.gov.au/publications/resourcesandenergyquarterlymarch2019/documents/Resources-and-Energy-Quarterly-March-2023-Historical-Data.xlsm>

BIBLIOGRAFIA

<https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/49878988>

<https://www.eia.gov/coal/production/quarterly/>

BP, *BP Statistical Review of World Energy 2010-2022*

Energy Institute, *Statistical Review of World Energy 2023*

LONGWALL PRODUCTION LOSES A LITTLE STEAM, <https://www.coalage.com/features/longwall-production-loses-a-little-steam/>

Yoginder P. Chugh, Concurrent mining and reclamation for underground coal mining subsidence impacts in China, *International Journal of Coal Science & Technology*, 2018, Vol. 5, Issue 1, p. 18–35

Chang Q. et al., *Implementation of Paste Backfill Mining Technology in Chinese Coal Mines*, *The Scientific World Journal* 2014

Ralston J. et al., *Longwall automation: trends, challenges and opportunities*, *International Journal of Mining Science and Technology*, 2017, Vol. 27, Issue 5, p. 733-739

Euracoal, *Coal in Europe 2022* [dostęp: 01.12.2023], dostępny w Internecie: <https://euracoal.eu/info/euracoal-eu-statistics/>

Mitra R., Saydam S., *Surface Coal Mining Methods in Australia*, The School of Mining Engineering, The University of New South Wales, Sydney 2012

LW Bogdanka SA: Sprawozdania Zarządu z działalności Lubelskiego Węgla "Bogdanka" SA za lata 2004 – 2022

Szlązak N., Kubaczka C., Impact of coal output concentration on methane emission to longwall faces, *Archives of Mining Sciences*, Vol. 57, 2012, No.1, p. 3-21

Burtan Z., Stasica J., Rak Z., Wpływ katastrofogenicznych zagrożeń naturalnych na bezpieczeństwo pracy w górnictwie węgla kamiennego w latach 2000-2016, Kraków 2017

ARE – Sytuacja Energetyczna w Polsce. Krajowy Bilans Energii.

BIBLIOGRAFIA

JSW SA, *Sprawozdanie Zarządu z działalności JSW SA oraz Grupy Kapitałowej JSW SA za rok 2022, opublikowany w dniu 21 marca 2023 r.*

Skonsolidowany raport roczny GK LW Bogdanka za 2022 r., opublikowany w dniu 22 marca 2023 r.

Skonsolidowany Raport Roczny Grupy Kapitałowej TAURON Polska Energia S.A. za 2022 r.

*Wyższy Urząd Górniczy, Ocena stanu bezpieczeństwa pracy, ratownictwa górniczego oraz bezpieczeństwa powszechnego w związku z działalnością górnictwo-geologiczną w 2022 roku. [online, dostęp 16.05.2023], dostępny w Internecie:
http://www.wug.gov.pl/bhp/stan_bhp_w_gornictwie*

GUS – Główny Urząd Statystyczny, (www.stat.gov.pl)

ARP – Agencja Rozwoju Przemysłu SA O/Katowice (raporty).

<https://nettg.pl/gornictwo/200021/spawdzamy-zatrudnienie-w-najwiekszej-polskiej-spolce-weglowej>

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi
i Energią PAN**